

სელოვნება

მასწავლებლის წიგნი

VI კლასი

თეო ჯალაღანია, ჯიმშერ ჯობავა, ქრისტინე ჯობავა

სახვითი და გამომყენებითი ხელოვნება

მასწავლებლის წიგნი

VI კლასი

გრიფინიჭებულია საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს
მიერ 2018 წელს

„საქართველოს მაცნე“

სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება
მეექვსე კლასის მასწავლებლის წიგნი

ავტორები
თეო ჯალაღანია, ჯიმშერ ჯობაგა,
ქრისტინე ჯობაგა

მხატვრობა და დიზაინი
ქრისტინე ჯობაგა

გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“
ტელ: 232 09 78, 591 34 73 77
ელ-ფოსტა: sakmacne@gmail.com
მადლაშვილის ქ. 5, 0178, თბილისი.

© თ. ჯალაღანია, ჯ.ჯობაგა
© გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“

გამოცემის წელი 2018

ISBN 978-9941-16-685-3

სარჩევი

შესავალი	4
მოსწავლის სახელმძღვანელოს სტრუქტურა	5
შესაბამისობა მდგრადი განვითარების პრინციპებთან	5
საგნის სწავლების სპეციფიკა და მეთოდური ორიენტირები	7
VI კლასის სტანდარტი (მუხლი 89)	9
დაწყებითი საფეხურის (I-IV კლ.) სტანდარტი (მუხლი 78)	13
შესაბამისობა ეროვნულ სასწავლო გეგმასთან (შინაარსისა და მიზნების რუკა)	17
სასწავლო მასალის წარდგენის ფაზების ახსნა-განმარტება	24
გაკვეთილის დაგეგმვა კრიტიკული აზროვნების განვითარების ტექნოლოგიების მიხედვით	26
კომენტარები მასწავლებლის წიგნზე	30
პრაქტიკული რჩევები	31
სანიმუშო გაკვეთილების სცენარები	36
შეფასება	63
შეფასება სახვით და გამოყენებით ხელოვნებაში	64
შეფასების კომპონენტები სახვით და გამოყენებით ხელოვნებაში.	
საშინაო და საკლასო დავალებების კომპონენტი	65
შემაჯამებელი დავალების კომპონენტი	66
შემაჯამებელი დავალების ტიპები	66
განვითარების შეფასების რუბრიკა (სახვითი ხელოვნება)	67
შემოქმედებითი პროცესის შეფასების რუბრიკის ნიმუში	70
რესურსები	72
ძირითადი ტერმინები	73
დანართი. ხელოვნების ლექსიკონი	74

შესავალი

სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება, როგორც სასწავლო-აღმზრდელობითი დარგი, მიზნად ისახავს არა მარტო პროფესიული მხატვრული უნარ-ჩვევებისა და სპეციალური ცოდნის მიღებას, არამედ, რაც გაცილებით უფრო მნიშვნელოვანია, მოსწავლის პიროვნებისა და მისი შესაძლებლობების ყოველმხრივ განვითარებას, რათა მომავალში იგი გახდეს საზოგადოების წარმატებული და სასარგებლო წევრი. სწორედ ამ მიზნისაკენ სწრაფვამ განაპირობა თანამედროვე საგანმანათლებლო პარადიგმის იმ ძირეული პრინციპების წარმოქმნა, რომლებსაც თავისმხრივ ეყრდნობა სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების VI კლასის მასწავლებლის ეს წიგნი.

ეს პრინციპებია:

- **შედგეზე ორიენტირება** – მნიშვნელოვანია არა ათვისებული ინფორმაციის ოდენობა, არამედ მისი ხარისხი და მისი გამოყენების უნარი.
- **მოსწავლეზე ორიენტირება** – სწავლება ეფექტიანია მაშინ, როდესაც პროცესის ცენტრში იგულისხმება მოსწავლე, გათვალისწინებულია მისი ინდივიდუალური მონაცემები, ცოდნა და გამოცდილება, აღქმისა და აზროვნების თავისებურებანი.
- **ინტეგრირება** – სწავლა-სწავლების პროცესი კომპლექსურ ხასიათს ატარებს და სასწავლო საგანთა შორის კავშირთა გამოვლენას ემყარება, რაც ხელს უწყობს მოსწავლეთ მსოფლშეგრძნების მთლიანობის ჩამოყალიბებას, უქმნის მათ წარმოდგენას სამყაროს ერთიანობისა და მოვლენათა ურთიერთკავშირზე.
- **ინტერაქტიურობა** – სწავლება ემყარება დიალოგს სწავლის პროცესის მონაწილეთა შორის (მასწავლებელი-მოსწავლე, მოსწავლე-მოსწავლე), რაც ხელს უწყობს მოსწავლის აქტიურ ჩართვას გაკვეთილის მსვლელობაში, მოტივაციის ამაღლებას, სტიმულს აძლევს დამოუკიდებელ აზროვნებას და ავითარებს კომუნიკაციის უნარს.
- **ეგზისტენციალურობა** – სწავლების პროცესი უნდა ეყრდნობოდეს არა მარტო მოსწავლის ინტელექტს, არამედ მის ხატოვან აზროვნებას, შემოქმედებით ფანტაზიას, ემოციურ სფეროს და სხვ.

მოსწავლის სახელმძღვანელოს სტრუქტურა

მოსწავლის VI კლასის სახელმძღვანელო შედგება 3 თავისა და 47 გაკვეთილისაგან. მოსწავლე ეცნობა სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების ძირითად ელემენტებსა და პრინციპებს, დარგებს და ჟანრებს, გამოსახვის საშუალებებს, მასალებსა და ტექნიკებს, ეპოქებისა და კულტურების ზოგად მახასიათებლებს, განიხილავს ხელოვნების მნიშვნელობას საზოგადოებისთვის და ხელოვნების როლს გარემოს დაცვის საკითხში.

თითოეული გაკვეთილი შეიცავს:

1) მცირე მოცულობის თეორიულ (სამოტივაციო-საინფორმაციო) ნაწილს.

2) კითხვებისა და დაგალებების რუბრიკებს, რომლებიც ცისფერ ფონზეა განთავსებული. ა) კითხვების რუბრიკა აღნიშნულია კითხვის ნიშნით და ძირითადად ღია ტიპის სააზროვნო კითხვებს შეიცავს, ბ) დაგალებების რუბრიკა აღნიშნულია პალიტრის ნიშნით და აქ მოცემულია გაკვეთილის თემატიკასთან დაკავშირებული პრაქტიკული აქტივობა (ხატვა ფერადი ფანქრებით, გუაშისა და აკვარელის საღებავებით, პასტელით, ძერწვა, აპლიკაცია, კოლაჟი, არქიტექტურული მოდელის კონსტრუირება, ქაღალდის პლასტიკა).

3) რუბრიკას „დაიმახსოვრე!“, სადაც მოკლედაა განმარტებული გაკვეთილში მოცემული ახალი ტერმინები და დასახელებულ ხელოვანთა ვინაობა, და ა.შ.).

ყოველი თავის ბოლოს მოცემულია დასკვნითი ნაწილი, ანუ შემაჯამებელი გაკვეთილი, რომელიც შეიცავს განვლილი თავის მოკლე რეზიუმეს, თვითშეფასების სქემებს, ინფორმაციული ხასიათის კითხვებს, განვლილი მასალის განმტკიცებისათვის განკუთვნილ სავარჯიშოებს და სხვ.

სახელმძღვანელოს დართული აქვს სარჩევი, შესავალი და ლექსიკონი.

შესაბამისობა მდგრადი განვითარების პრინციპებთან

განათლების თანამედროვე პარადიგმის ერთ-ერთი მეტად მნიშვნელოვანი ორიენტირია მისი შესაბამისობა მდგრადი განვითარების პრინციპებთან. მდგრადი განვითარების კონცეფცია, რომელიც წარმოადგინა 1987 წელს გარემოსა და განვითარების საერთაშორისო კომისიამ გ. კ. ბრუნდტლანდის ხელმძღვანელობით, დამტკიცებულ იქნა, როგორც განვითარების გლობალური სტრატეგია, 1992 წელს, გაეროს რიო დე ჟანეიროს კონფერენციაზე.

მიჩნეულია, რომ მდგრადი განვითარება ნიშნავს თანამედროვე თაობის მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას მომავალი თაობებისთვის ზიანის მიყენების გარეშე. ძირითადი შემაღგენელი ელემენტები, რომლებსაც ეყრდნობა მდგრადი

განვითარების კონცეფცია, წარმოადგენს ეკონომიკური, სოციალური და ეკოლოგიური ხედვის გაერთიანებას როგორც დღევანდელი, ისე მომავალი კეთილდღეობის მიზნების განხორციელებისთვის. დღეს პრაქტიკულად მთელს მსოფლიოში აღიარებულია შეხედულება, რომლის შესაბამისადაც მდგრადი განვითარების მიღწევის საქმეში მთავარი როლი ენიჭება სწორედ განათლებას, რომელსაც გაეროს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებში პირდაპირ უწოდებენ „ცვლილებების გადამწყვეტ ფაქტორს“.

განათლება და მასთან მჭიდროდ დაკავშირებული აღზრდის ფაქტორი დიდწილად განსაზღვრავს მომავალი თაობების მსოფლმხედველობას და აზროვნების წესს. შესაბამისად, ის ეკოლოგიური აზროვნების საწყისები და სოციალური ქცევისა და შეხედულებების ნორმები, ისევე, როგორც ეკონომიკურ სფეროსთან ნაწილობრივ დაკავშირებული ელემენტარული წარმოდგენები, უნდა ყალიბდებოდეს საწყის ეტაპზე და, აქედან გამომდინარე, უმცროსი კლასებისათვის განკუთვნილი სახელმძღვანელოები აუცილებლად უნდა ითვალისწინებდეს მდგრადი განვითარების პრინციპებს.

რასაკვირველია, სახვითი ხელოვნების სწავლებას დაწყებით საფეხურზე თავისი სპეციფიკა გააჩნია. შესაბამისად, მდგრადი განვითარების პრინციპების დანერგვა უნდა ხდებოდეს როგორც ასაკობრივი, ისე საგნობრივი თავისებურებების გათვალისწინებით.

მოცემული მასწავლებლის წიგნი მჭიდროდაა დაკავშირებული მდგრადი განვითარების პრინციპებთან სწორედ ამ სპეციფიკის საფუძველზე. შესაფერისი მარტივი აქტივობების მეშვეობით მოსწავლე ეცნობა გარემოს და ცხოველთა სამყაროს, შეიტყობს ბუნების დაბინძურებისაგან დაცვის და მეორადი მასალების გამოყენების აუცილებლობის შესახებ, შეიტყობს ეკოლოგიური ხელოვნების და მწვანე არქიტექტურის შესახებ, ეცნობა ხელოვნებაში ოჯახის ასახვის თავისებურებებს, ითვისებს გაკვეთილზე ქცევის წესებს და თანაკლასელებთან საქმიანი და მეგობრული ურთიერთობის წესებს, სწავლობს შემოქმედებითი საქმიანობის მეშვეობით (ხატვის, ძერწვის და ა.შ.) საკუთარი გრძნობებისა და აზრების გამოხატვას და ა.შ. (მაგალითად, გაკვეთილები №№: 19. ლენდ-არტი, 20. ლენდ-არტის პროექტი, 21. მშვიდობის იდეა პიკასოს შემოქმედებაში, 16. ანიმალისტური ჟანრი და ა.შ.

სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სწავლა-სწავლების პრაქტიკა ათასწლეულთა წინ ჩაისახა, მაგრამ XIX ს-ის შუახანებამდე იგი პროფესიული ოსტატობის დაუფლებით შემოიფარგლებოდა. მხოლოდ ამის შემდეგ ესთეტიკური აღზრდის ისეთი კორიფეების მოღვაწეობის შედეგად, როგორებიც იყვნენ ჯონ დიუი და ვიქტორ ლოუენფელდი ამერიკაში, ჰერბერტ რიდი და ალბერტ ნორტონ უაითჰედი ინგლისში, ლევ ვიგოტსკი რუსეთში და ა.შ., ყურადღება გამახვილდა სწორედ ესთეტიკური აღზრდის საკითხებზე – შემოქმედებითობისა და აღქმის უნარის განვითარებაზე, თვითგამოხატვის საშუალებებზე, ხელოვნების გზით პიროვნული თვისებების სრულყოფაზე, ხელოვნების მეშვეობით ფსიქიკის გაჯანსაღების (არტთერაპიის) საკითხებზე, ხელოვნების, როგორც ინტელექტის განვითარების საშუალებაზე და სოციალური ადაპტაციის ხერხზე და ა.შ. სწორედ ამ თეორიულ საფუძველზე შეიქმნა მოცემული სახელმძღვანელო.

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ ეს წიგნი გათვალისწინებულია ესთეტიკური აღზრდის პროცესის ხელშესაწყობად და გასაიოლებლად და არავითარ შემთხვევაში არ ისახავს მიზნად მოსწავლისა და მასწავლებლის შემოქმედებითი სწრაფვის დამუხრუჭებას. ეს იმას ნიშნავს, რომ მიზნიდან გამომდინარე, მოსწავლეთა ინტერესებისა და მისწრაფებების გათვალისწინებით, მასწავლებელს შეუძლია სწავლების პროცესში შეცვალოს ნებისმიერი აქტივობა (შეცვალოს დავალების ფორმა, მასალა, ტექნიკა), თუ იგი შესაფერის მიზან-შედეგობრივ კავშირს ემყარება, აგრეთვე შეცვალოს გაკვეთილის მსვლელობისას თეორიული და პრაქტიკული აქტივობების ხვედრითი წილი, საჭიროებიდან გამომდინარე გამოიყენოს სახელმძღვანელოში მოცემული საილუსტრაციო მასალა და სხვა რესურსები ან მოიშველიოს სხვა შესაფერისი რესურსები (რეპროდუქციები, ფოტოები, სურათები, სტატუეტები და სხვ.). ეს ასპექტი ხაზგასმულია თვით მოსწავლის სახელმძღვანელოშიც.

ხელოვნების სწავლება არ შემოიფარგლება ერთი რომელიმე ფორმით ან მეთოდით – იგი მრავალმხრივი და მრავალგვარია. წამყვანი როლი ენიჭება **შემოქმედებითი (დივერგენტული)¹** სწავლების მეთოდს. მისი გამოყენებისას პრიორიტეტულია მოსწავლის დამოუკიდებლობის, ინდივიდუალობის და

¹ ფსიქოლოგიაში სამეცნიერო ტერმინი „დივერგენტული“ (ლათ. divergere – გაშლა) აღნიშნავს შემოქმედებით მეთოდს, რომელიც პრობლემათა და ამოცანათა გადაჭრისას იხმარება და მოიცავს ისეთ ხერხებს, როგორებიცაა *კონებრივი იერიში* და *მეხსიერების რუკა*.

ინიციატივის განვითარების ხელშეწყობა, შემოქმედებითი უნარისა და წარმოსახვის სტიმულირება, სიახლისა და გამოგონებათა სიყვარულის წაქეზება.

ამ მეთოდით მუშაობისას ძალზე მნიშვნელოვანია **დიფერენცირებული მიდგომა**, დიფერენციაციის სტრატეგიების მოშველიება. მასწავლებელი უნდა იცნობდეს ყოველი მოსწავლის შესაძლებლობებს და სწავლის სტილს და გაითვალისწინოს ეს სწავლების პროცესში. შესაძლებელია დიფერენციაცია ორი ხერხით: 1) დავალების ან 2) შედეგის მიხედვით. პირველ შემთხვევაში მასწავლებელი მოსწავლეებს სხვადასხვა, მათი მომზადებისა და უნართა შესაფერის დავალებებს აძლევს, მეორე შემთხვევაში დავალება იგივეა, მაგრამ სხვადასხვაა მოსალოდნელი შედეგი, რომელსაც უნდა მიაღწიოს მოსწავლემ.

სახვითი ხელოვნების სწავლებისას დიდი როლი ენიჭება აგრეთვე **კვლევით** მეთოდს, რომელიც მიმართულია მოსწავლეთა მიერ შემოქმედებითი ამოცანის დამოუკიდებლად გადაწყვეტაზე. მისი ფორმებია ექსპერიმენტი, ცდა და ა.შ. ამ მეთოდის არსი მდგომარეობს აღმოჩენის გზით ცოდნის დამოუკიდებლად მოპოვებაში. ამ მეთოდის გამოყენებისას ყურადღება უნდა მიექცეს დასახული ამოცანის რეალურად მისაწვდომ ხასიათს და დიფერენცირებულ მიდგომას.

კიდევ ერთი მეთოდი, რომელიც ხშირად გამოიყენება სახვითი ხელოვნების სწავლებისას და ხელს უწყობს მოსწავლეთა შემოქმედების განვითარებას, არის **ევრისტიკული**² მეთოდი. იგი გულისხმობს მოსწავლის მიერ პრობლემური ამოცანის გადაჭრას მასწავლებლის დახმარებით, როდესაც მისი შეკითხვა ნაწილობრივ შეიცავს პრობლემის გადაწყვეტას ან მის ეტაპებს. ყველაზე უკეთ ამ მეთოდის რეალიზება შესაძლებელია ინტერაქტიური საუბრის მეშვეობით.

შემოქმედებითობის განვითარებას ნაკლებად ემსახურება **ახსნით-ილუსტრაციული** და **რეპროდუქციული** მეთოდები. პირველი გულისხმობს ინფორმაციის მიწოდებას ბავშვისთვის, თხრობას, თვალსაჩინოების დემონსტრირებას, რაც უფრო ხშირად სწავლების პირველ ეტაპზე იხმარება და ძირითადად მეხსიერებას ავითარებს. მეორე გულისხმობს რაიმე მოქმედების მრავალჯერად გამეორებას (რეპროდუქციას). მისი ფორმებია: ერთტიპური სავარჯიშოები, მსგავს დავალებათა შესრულება, განვლილი მასალის გამეორება და ა.შ. ეს მეთოდი ცოდნისა და უნარ-ჩვევების განმტკიცებისთვის არის საჭირო.

² ევრისტიკა (ბერძნულად – აღმოვაჩენ, მოვიძიებ) – მეცნიერება, რომელიც შეისწავლის შემოქმედებითი საქმიანობის თავისებურებებს.

წიგნში მოცემული მასალა საშუალებას აძლევს მასწავლებელს, საჭიროების მიხედვით გამოიყენოს ზემოხსენებული მეთოდები სასწავლო მიზნების განხორციელებისათვის.

თემატიკა და აქტივობები შერჩეულია საგნობრივ პროგრამაზე დაყრდნობით. მისი მიზანია, სრულად მივაღწიოთ იმ შედეგებს, რომლებიც გათვალისწინებულია სამივე მიმართულებით. (პრაქტიკული უნარ-ჩვევები და იდეათა განვითარება, კომუნიკაცია და ინტერპრეტაცია, ხელოვნების აღქმა კონტექსტში).

მუხლი 89. სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების წლიური პროგრამები

სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება დაწყებით საფეხურზე

VI კლასი

წლის ბოლოს მისაღწევი შედეგები და მათი ინდიკატორები

მიმართულება: შემოქმედებითობა და პრაქტიკა

ს.გ.VI.1. მოსწავლემ უნდა შეძლოს საკუთარ ინტერესებსა და გამოცდილებაზე დაყრდნობით, სახვითი ხელოვნების ელემენტებისა და პრინციპების მიზანმიმართულად გამოყენება ნამუშევარში ჩანაფიქრის, იდეის, გუნება-განწყობის (ემოციების) და შთაბეჭდილებების გადმოსაცემად.

შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე:

- სხვადასხვაგვარი მონასმებით და ეფექტებით გადმოსცემს განწყობილებას;
- იყენებს ფერის გრადაციას, კონტრასტულ და მონათესავე ფერებს;
- შუქ-ჩრდილის, ათინათის და დაცემული ჩრდილის საშუალებით გამოსახავს საგანთა მოცულობას;
- გამოსახულებას გააზრებულად ანაწილებს სასურათე სიბრტყეზე;
- ნამუშევრის შექმნისას იყენებს კომპოზიციური განაწილების ძირითად ხერხებს მაგ., წონასწორობას, ხედვის წერტილს (მაგ., მოგზაურობა საჰაერო ბუმბიტით, ქვემოდან და ზემოდან დანახული სამყარო, საგნები და სხვ.);

- ხატავს სივრცეს პერსპექტივის ძირითადი კანონების გამოყენებით (წინა, შუა და უკანა ხედი, ნახევარტონები);
- სხვადასხვა მხატვრული ხერხით გადმოსცემს დინამიკას და სტატიკას, რიტმს, სიმეტრიას და ასიმეტრიას ჩანაფიქრის გადმოსაცემად;
- სხვადასხვა ხერხით (ფორმით, ზომით, ფერით, სასურათე სიბრტყეზე განაწილებით) გამოყოფს ნამუშევარში მთავარს;
- აკვირდება და ასახავს საგანთა თანაფარდობასა და პროპორციას (მარტივად).

ს.გ.VI.2. მოსწავლემ უნდა შეძლოს სხვადასხვა მასალისა და ტექნიკის მიზანმიმართულად შერჩევა და გამოყენება საკუთარი ჩანაფიქრის და იდეის განსახორციელებლად.

შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე:

- იყენებს განსხვავებულ ხერხებს, ატარებს ექსპერიმენტებს სხვადასხვა მასალის, ტექნიკის გამოყენებით მოცემულობის უკეთ შესასრულებლად და ჩანაფიქრის გადმოსაცემად;
- მიზანმიმართულად ირჩევს მასალას, ტექნიკას (ტრადიციული, არატრადიციული) და აფართოვებს მათი გამოყენების გზებს სხვადასხვა ჟანრის ნამუშევრების შესაქმნელად (პორტრეტი, ნატურმორტი, პეიზაჟი, ყოფითი ჟანრი);
- ასრულებს გრაფიკულ ნამუშევარს სხვადასხვა მასალით (ტუში, მელანი, ნახშირი და სხვ.);
- მიზანმიმართულად ირჩევს და ავითარებს სხვადასხვა მასალის (ბუნებრივი, ხელოვნური) გამოყენების გზებს მცირე პლასტიკის ნიმუშების, მარტივი კომპოზიციების და კონსტრუქციების შესაქმნელად;
- ქმნის დეკორატიულ და გამოყენებითი ხელოვნების ნიმუშებს მრავალფეროვანი მასალის და ტექნიკის (ტრადიციული, არატრადიციული) გამოყენებით;
- თავად ირჩევს მასალას და ტექნიკას (მაგ., ქსოვილს მოხატავს გუაშის და ტემპერის საღებავებით) ნამუშევარში სასურველი ეფექტის მისაღწევად;
- სხვადასხვა მასალის საშუალებით ავითარებს მრავალფეროვანი ტექნიკის გამოყენების გზებს განსხვავებული ფაქტურის იმიტაციის/ილუზიის შესაქმნელად;

- კომპიუტერულ სახატავ პროგრამაში ქმნის რიტმულ, სიმეტრიულ, ასიმეტრიულ ნამუშევრებს, გამოყოფს ნამუშევარში მთავარს, ასახავს საგანთა თანაფარდობასა და პროპორციას, იყენებს კონტრასტულ ფერებს; ირჩევს სასურათე სიბრტყის პერტიკალურ ან ჰორიზონტალურ პოზიციას, გამოსახულებას გააზრებულად ანაწილებს სასურათე სიბრტყეზე.

მიმართულება: კომუნიკაცია და ინტერპრეტაცია

ს.გ.VI.3. მოსწავლემ უნდა შეძლოს თანაკლასელებთან თანამშრომლობით (წყვილში, გუნდში) შესასრულებელი სამუშაოს დაგეგმვა და განხორციელება შემოქმედებითი და საორგანიზაციო პრობლემის გადასაჭრელად.

შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე:

- ერთობლივი მუშაობისას (ღონისძიების დაგეგმვა/განხორციელება, ნამუშევრის შექმნა წყვილში/ჯგუფში) უზიარებს თანაკლასელებს განსხვავებულ მოსაზრებებს, იდეებს, მათთან ერთად იღებს საერთო გადაწყვეტილებებს;
- ამოცანის სპეციფიკიდან გამომდინარე განსაზღვრავს და გეგმავს სამუშაოს შესრულების სავარაუდო დროს და თანმიმდევრობას;
- მონაწილეობს ფუნქციების განაწილებაში;
- თანამშრომლობს სხვებთან საერთო პრობლემის გადაჭრისას, უზიარებს საკუთარ გამოცდილებას;
- ეხმარება სხვებს კონკრეტული ამოცანის შესრულებაში და საჭიროების შემთხვევაში ითხოვს მათგან დახმარებას;
- ვირტუალურ ჯგუფებში აზიარებს საკუთარ ციფრულ ნამუშევარს;
- იცავს დროის ლიმიტს ყველა ტიპის აქტივობის შესრულებისას.

ს.გ.VI.4. მოსწავლემ უნდა შეძლოს ინდივიდუალური და ერთობლივი ნამუშევრის წარდგენა; აზრის, იდეების, შთაბეჭდილებების გაზიარება და მიღებულ ცოდნაზე დაყრდნობით საუბარი გამოყენებული ხერხების შესახებ საკუთარ, თანაკლასელთა ან ცნობილ ხელოვანთა ნამუშევრებში შესაბამისი ტერმინოლოგიის გამოყენებით.

შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე:

- ინდივიდუალური, ერთობლივი ნამუშევრის წარდგენისას საუბრობს ჩანაფიქრის, იდეის შესახებ და გამოყენებულ პრინციპებზე, ელემენტებზე, ხერხებზე, მასალაზე, ტექნიკაზე და სხვ.;
- საუბრობს ნამუშევრის შინაარსზე, ჟანრზე, დარგზე, მასალაზე, ტექნიკაზე, აღძრულ შთაბეჭდილებებზე, განწყობილებაზე (რა განწყობილებას უქმნის ესა თუ ის ხაზი, ფერი, ფორმა, კომპოზიციური განაწილება და სხვ.) და საკუთარ დამოკიდებულებაზე ხელოვნების ნაწარმოების მიმართ;
- ცდილობს ამოიცნოს ჩანაფიქრი სხვათა ნამუშევარში და გამოთქვას საკუთარი მოსაზრება მათ შესახებ (თანატოლთა, ცნობილ მხატვართა ნამუშევრები);
- ნამუშევარზე საუბრისას იყენებს შესაბამის ტერმინებს;
- ტოლერანტულია განსხვავებული იდეების, სტილის, მიდგომების მიმართ და კორექტულია სხვისი ნამუშევრის შეფასებისას.

მიმართულება: ხელოვნების აღქმა კონტექსტში

ს.გ.VI.5. მოსწავლემ უნდა შეძლოს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ნიმუშების დაკავშირება ისტორიულ, რელიგიურ, კულტურულ და სოციალურ კონტექსტთან.

შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე:

- ამოიცნობს სხვადასხვა კულტურის ხელოვნების ნიმუშებს ძირითადი მახასიათებლების მიხედვით და მსჯელობს, როგორ აისახა სოციალური, ისტორიული და რელიგიური კონტექსტი მათ ვიზუალურ მხარეზე;
- ასახელებს ცნობილი არქიტექტურული ძეგლების შექმნის მიზეზებს (პირამიდები, ჩინეთის კედელი, ცათამბჯენები და სხვ.);
- მსჯელობს ხელოვნების ცალკეული ნიმუშის (ქანდაკება, პლაკატი, აფიშა, რეკლამა) დანიშნულებაზე;
- ვიზუალური დეტალების მიხედვით (ნივთები, ტანსაცმელი, შენობები, ტრანსპორტი) ამოიცნობს, რომელი ეპოქა და კულტურაა ასახული ნაწარმოებში;
- მსჯელობს ხელოვნების ნიმუშებში ასახულ ისტორიულ თუ ლიტერატურულ პერსონაჟებზე და საუბრობს მათ ხასიათზე.

ს.გ.VI.6. მოსწავლემ უნდა შეძლოს ქართულ ხელოვნებასა და ხელოვნების მოღვაწეებზე მსჯელობა.

შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე:

- საუბრობს ქართული ხელოვნების ძეგლებზე (მაგ., საქართველოს ეკლესია-მონასტრები, ციხე-სიმაგრეები) და მსჯელობს რამდენიმე დამახასიათებელ ნიშანზე;
- საუბრობს ქართული ხელოვნების სხვადასხვა დარგის (ფერწერა, ქანდაკება, დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება) ნიმუშებზე, რომლებიც ყოველდღიურობაში შეხვედრია და გამოხატავს თავის დამოკიდებულებას;
- ჩამოთვლის ქართული ხელოვნების სხვადასხვა დარგის (ფერწერა, ქანდაკება, კედლის მხატვრობა, ხელნაწერთა მინიატურა, ჭედურობა, დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება და სხვ.) რამდენიმე ნიმუშს და მსჯელობს მათ შესახებ;
- საუბრობს ქართული ჩუქურთმის შესახებ (სად უნახავს, რა მოტივებს ვხვდებით ქართულ ჩუქურთმაში: მცენარეული, ცხოველური, გეომეტრიული) და გამოხატავს თავის დამოკიდებულებას;
- ამოიცნობს რამდენიმე ცნობილი ქართველი მხატვრისა და მოქანდაკის ნამუშევარს და საუბრობს საკუთარ დამოკიდებულებაზე.

შინაარსი და რეკომენდაციები

სახვითი ხელოვნების ძირითადი ელემენტები და პრინციპები:

ხაზი: სხვადასხვა ტიპის და სისქის ხაზი, კონტური და შტრიხი.

აქტივობები ხაზით:

სხვადასხვა ტიპის ხაზისა და შტრიხის გამოყენებით ქმნის გრაფიკულ ნამუშევარს, სადაც გადმოსცემს ბუნების მოვლენებს, მაგალითად აღელვებულ ზღვას, ძლიერ წვიმას და სხვ.

ფერი: ძირითადი და შედგენილი, ცივი და თბილი, კონტრასტული და მონათესავე ფერები, ტონალობა - თეთრი ან შავი ფერის დამატებით მიღებული ტონი, ნახევარტონები, ფერის გრადაცია.

აქტივობები ფერით:

მოსწავლე ხატავს ხეებს. მასწავლებელი აჩვენებს ვიზუალურ მასალას და უხსნის, თუ როგორ შეიძლება მიიღოს რაც შეიძლება მეტი განსხვავებული მწვანე ფერის ტონი ხეების ფოთლების დასახატად – მწვანე საღებავში შეურიოს სხვა ფერები, მაგალითად, ყვითლის შერევით მიიღოს მოყვითალო მწვანე და სხვ. მოსწავლეს შეუძლია შიგადაშიგ, ფოთლებში სუფთა წითელი, ლურჯი, ან ყვითელი ფერიც გაურიოს. ასეთივე მეთოდით უნდა დაიხატოს ხეების ტანიც – მოსწავლემ რამდენიმე სხვადასხვა ფერის შეზავებით უნდა მიიღოს ბევრი სხვადასხვა ტონის ყავისფერი (მასწავლებელს შეუძლია ასევე შესთავაზოს თემა – “ზამთრის ტყე”, სადაც მოსწავლე თეთრის და ცისფერის სხვადასხვა ტონალობას გაათამაშებს).

ფორმა: 2D და 3D - ბრტყელი და მოცულობითი, სიმეტრიული და ასიმეტრიული.

აქტივობები ფორმით და ხაზით:

მოსწავლეები აკვირდებიან რამდენიმე გეომეტრიულ ფიგურას (კუბი, პირამიდა, ოქტაედრი, ტეტრაედრი და სხვ.), ნებისმიერ წახნაგიდან საგანს. აღწერენ, რომელი გვერდია ყველაზე მუქი, რომელი ყველაზე ღია. უბრალო ფანქრით დახატავენ მოცულობით სხეულებს – ჯერ ააგებენ მათ კონტურს, შემდეგ კი დაშტრიხავენ ჩრდილიან წახნაგებს. მასწავლებელი უხსნის, თუ როგორ დაშტრიხონ მარტივად ფიგურები: განათებული გვერდი დატოვონ თეთრად, ყველაზე მუქი გვერდი დაშტრიხონ რამდენიმე, ერთმანეთის საწინააღმდეგო მიმართულების შტრიხების 2-4 ფენით, უფრო ღია წახნაგი – შედარებით ნაკლები შტრიხებით და ა.შ.

პრინციპები: კომპოზიციური განაწილების საფუძველი (ვერტიკალური ან ჰორიზონტალური ფორმატის შერჩევა, ფორმატზე გამოსახულების განაწილება); რიტმი, ძირითადის გამოყოფა, სიმეტრია და ასიმეტრია, სტატიკა, დინამიკა, კონტრასტი, საგანთა თანაფარდობა და პროპორცია, სივრცე (პერსპექტივის კანონები - წინა, შუა და უკანა ხედები), წონასწორობა, ხედვის წერტილი.

გამოყენებული პრინციპები:

ფორმატზე გამოსახულების განაწილება:

მოსწავლე ფერად ქაღალდზე უბრალო ფანქრით, მკრთალად ხატავს რამდენიმე სხვადასხვა ზომის საგანს – დოქი, ჭიქა, ლარნაკი, რამოდენიმე ვაშლი, მსხალი, ყურძნის მარცვლები და სხვ., შემდეგ გამოჭრის და გამოჭრილ ფიგურებს ალაგებს სახატავ ფურცელზე. ატარებს ექსპერიმენტს – ფიგურებს ფურცელზე გადაადგილებს, მოუძებნის საუკეთესო განლაგებას და აწებებს.

მასალა და იარაღი: ფანქარი (ფერადი, უბრალო), პასტელი, ტემპერა, ფლომასტერი, ტუში, მელანი, გუაში, აკვარელი, ნახშირი, სანგინა, ფერადი ქაღალდი, მუყაო, ქსოვილი, ძაფი, თოკი, მავთული, პლასტილინი, თიხა, ბუნებრივი, ხელოვნური, ტრადიციული და არატრადიციული მასალა, ფუნჯი, მაკრატელი, წებო, სადურგლო, სამეთუნეო, საქსოვი, სამკერვალო იარაღი და სხვ.

ტექნიკა და პროცედურა: ფერწერა, გრაფიკა და მათი ტექნიკები (მონასმი, ლაქა, ანაბეჭდი), მერწვა, აპლიკაცია, ქაღალდის ნაკეთობები, მოზაიკა, კოლაჟი, მონოტიპია, მოდელირება, კონსტრუქცია, კომპიუტერული ტექნოლოგიები (სახატავი პროგრამა, ტექსტური რედაქტორი, საპრეზენტაციო პროგრამა); დაჭრა, დაწებება, ამოკაწვრა, ღუნვა, გრეხვა, დაწვნა, ქარგვა, ქსოვა, კერვა, ხეზე კვეთა.

გამოყენებული მასალა და ტექნიკა:

მოსწავლე ყურადღებით აკვირდება ვან გოგის ნამუშევრის დეტალებს და შეეცდება მსგავსი მონასმების გამეორებას თავის ნამუშევარში.

მოსწავლეები ეცნობიან პუანტილისტების ნამუშევრებს, ნამუშევრების დეტალებს – თუ როგორაა დახატული ხეები, მიწა, ბალახი და სხვ. შემდეგ, ამ ტექნიკით (ფერადი წერტილებით) ხატავენ პეიზაჟს (პუანტილისტების ნამუშევრებში განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს რაიმე დეტალის გამოსახვის თავისებურებას - მაგ., ხეებს – თუ რამდენი სხვადასხვა ფერით არის გადმოცემული მწვანე, როგორ მიიღწევა ერთიანობის ეფექტი და სხვ.).

ზოგადი აქტივობები:

მოსწავლე ხატავს პორტრეტებს, ნატურმორტსა და პეიზაჟს ნატურიდან და მეხსიერებით სახასიათო ნიშნების გამოყენებით;

გამოსახავს საკუთარ თავსა და სხვებს, სხვადასხვა დამახასიათებელი ნიშნების, დეტალების გამოყენებით რეალურ თუ გამოგონილ სიტუაციაში;
ქმნის ტანისამოსის, ავეჯის, სხვადასხვა ნივთის ესკიზს;
იხატავს ქართული ჩუქურთმის ნიმუშებს;
ქმნის ინტერიერის (საკლასო ოთახი, სკოლის სპორტული დარბაზი, თავისი ოთახი) ესკიზებს;
რგავს და უვლის ხეებს და ყვავილებს;
აფორმებს სხვადასხვა საკლასო თუ სასკოლო ღონისძიებას;
ზეიმებისა და თეატრალური წარმოდგენებისთვის ხატავს მარტივი დეკორაციებისა და კოსტუმების დეტალების ესკიზებს და მონაწილეობს მათ დამზადებაში;
სხვადასხვა მასალის გამოყენებით ქმნის მაკეტებს თეატრალური სპექტაკლისთვის;
კონსტრუქტორის სქემების და დეტალების გამოყენებით აგებს მარტივ ელექტრო სათამაშოს.

სავარაუდო თემები: “წელიწადის ოთხი დრო”, “ზღაპრული ბაღი”, “საყვარელი ფილმის გმირი”, “ქართული ორნამენტის მოტივები”, “ლეგენდების სამყარო”, “მოგზაურობა საჰაერო ბუშტით”, „ქალაქი“, „სოფელი“, “სამშობლო”, “გმირობა”, ემბლემა, ლოგო, ღერბი, დროშა, ექსლიბრისი და სხვა.

მუხლი 78. სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სტანდარტი

სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება დაწყებით საფეხურზე

V-VI კლასების სტანდარტი

ა) მისაღწევი შედეგები VI კლასის ბოლოს

ინდექსების განმარტება

დაწყებითი საფეხურის სტანდარტში გაწერილ თითოეულ შედეგს წინ უძღვის ინდექსი, რომელიც მიუთითებს საგანს, სწავლების ეტაპსა და სტანდარტის შედეგის ნომერს; მაგ., ს.გ.დაწყ.(II).1.:

„ს.გ“ - მიუთითებს საგანს „სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება“;

„დაწყ“ - მიუთითებს დაწყებით საფეხურს;

„(II)“ – მიუთითებს, რომ სტანდარტი მოიცავს V-VI კლასებს;

„1“ - მიუთითებს სტანდარტის შედეგის ნომერს.

სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება	
შედეგების ინდექსი	სტანდარტის შედეგები
	1. მიმართულება: შემოქმედებითობა და პრაქტიკა
ს.გ.დაწყ.(II).1.	მოსწავლემ უნდა შეძლოს საკუთარ ინტერესებსა და გამოცდილებაზე დაყრდნობით, სახვითი ხელოვნების ელემენტებისა და პრინციპების მიზანმიმართულად გამოიყენება ნამუშევარში ჩანაფიქრის, იდეის, გუნება-განწყობის (ემოციების) და შთაბეჭდილებების გადმოსაცემად.
ს.გ.დაწყ.(II).2.	მოსწავლემ უნდა შეძლოს სხვადასხვა მასალისა და ტექნიკის მიზანმიმართულად შერჩევა და გამოყენება საკუთარი ჩანაფიქრის და იდეის განსახორციელებლად.
	2. მიმართულება: კომუნიკაცია და ინტერპრეტაცია
ს.გ.დაწყ.(II).3.	მოსწავლემ უნდა შეძლოს თანაკლასელებთან თანამშრომლობით (წყვილში, გუნდში) შესასრულებელი სამუშაოს დაგეგმვა და განხორციელება შემოქმედებითი და საორგანიზაციო პრობლემის გადასაჭრელად.
ს.გ.დაწყ.(II).4.	მოსწავლემ უნდა შეძლოს ინდივიდუალური და ერთობლივი ნამუშევრის წარდგენა; აზრის, იდეების, შთაბეჭდილებების გაზიარება და მიღებულ ცოდნაზე დაყრდნობით საუბარი გამოყენებული ხერხების შესახებ საკუთარ, თანაკლასელთა ან ცნობილ ხელოვანთა ნამუშევრებში შესაბამისი ტერმინოლოგიის გამოყენებით.
	3. მიმართულება: ხელოვნების აღქმა კონტექსტში
ს.გ.დაწყ.(II).5.	მოსწავლემ უნდა შეძლოს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ნიმუშების დაკავშირება ისტორიულ, რელიგიურ, კულტურულ და სოციალურ კონტექსტთან.
ს.გ.დაწყ.(II).6.	მოსწავლემ უნდა შეძლოს ქართულ ხელოვნებასა და ხელოვნების მოღვაწეებზე მსჯელობა.

ბ) შინაარსი

სახვითი ხელოვნების ელემენტები: ხაზი (სხვადასხვა ტიპის სქელი, წვრილი, სწორი, ტალღოვანი, ტეხილი, წყვეტილი, ზიგზაგი, ჰორიზონტალური, ვერტიკალური, მრუდი, დიაგონალური; განსხვავებული სისქის კონტური, შტრიხი); ფერი (ძირითადი და შედგენილი, ცივი და თბილი, კონტრასტული, მონათესავე, ტონალობა - თეთრის ან შავი ფერის დამატებით მიღებული ტონი, ნახევარტონები, ფერის გრადაცია); ფორმა (მარტივი გეომეტრიული და ბუნებაში არსებული, ბრტყელი და მოცულობითი - 2D და 3D).

სახვითი ხელოვნების პრინციპები: კომპოზიციური განაწილების საფუძველი (ვერტიკალური ან ჰორიზონტალური ფორმატის შერჩევა, ფორმატზე გამოსახულების განაწილება); რიტმი, ძირითადის გამოყოფა, სიმეტრია და ასიმეტრია, კონტრასტი, სტატიკა, დინამიკა, საგანთა თანაფარდობა და პროპორცია, სივრცე (პერსპექტივის კანონები - წინა, შუა და უკანა ხედები), წონასწორობა, ხედვის წერტილი.

ტექნიკა და პროცედურა: ფერწერა, გრაფიკა და მათი ტექნიკები (მონასმი, ლაქა, ანაბეჭდი), მერწვა, აპლიკაცია, კოლაჟი, მოზაიკა, მონოტიპია, მოდელირება, კონსტრუქცია, კომპიუტერული ტექნოლოგიები (სახატავი პროგრამა, ტექსტური რედაქტორი, საპრეზენტაციო პროგრამა); დაჭრა, დაწებება, ამოკაწვრა, ღუნვა, გრეხვა, დაწვნა, ქარგვა, ქსოვა, კერვა, ხეზე კვეთა და სხვა.

სარეკომენდაციო მასალა და იარაღი: ფანქარი, პასტელი, ფლომასტერი, გუაში, აკვარელი, ტემპერა, ტუში, მელანი, ნახშირი, სანგინა, ფერადი ცარცები, ფერადი ქაღალდი, მუყაო, ქსოვილი, ძაფი, თოკი, მავთული, პლასტილინი, თიხა, სხვა მასალა (ტრადიციული და არატრადიციული, ბუნებრივი და ხელოვნური), ფუნჯი, მაკრატელი, წებო, სადურგლო, სამეთუნეო, საქსოვი, სამკერვალო იარაღი და სხვა.

სახვითი ხელოვნების დარგები: ფერწერა, გრაფიკა, ქანდაკება, არქიტექტურა, დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება, კედლის მხატვრობა, ხელნაწერთა მინიატურა, ჭედურობა, კერმიკა და სხვ.

სახვითი ხელოვნების ჟანრები: ნატურმორტი, პეიზაჟი, პორტრეტი, ყოფითი და სხვ

მოსწავლის სახელმძღვანელოს შესატყვისობა ეროვნულ სასწავლო გეგმასთან

სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების მოსწავლის სახელმძღვანელოში მოცემული თემატიკა და აქტივობები შერჩეულია საგნობრივ პროგრამაზე დაყრდნობით. მისი მიზანია, სრულად მივაღწიოთ იმ შედეგებს, რომლებიც გათვალისწინებულია სამივე მიმართულებით. (შემოქმედებითობისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარება, კომუნიკაცია და ინტერპრეტაცია, ხელოვნების აღქმა კონტექსტში.)

შინაარსისა და მიზნების რუკა

თემა	მიზნები	შედეგები
1. ხელოვნების ანბანი. ხაზი	მიზანი: გავაცნოთ მოსწავლეებს ხელოვნების ელემენტი – ხაზი, მისი ნაირსახეობანი (ხაზის ტიპები), მათი საშუალებით ნაწარმოებში განწყობის შექმნის ხერხები, განვავითაროთ მოსწავლეთა დაკვირვებისა და ანალიზის უნარი და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).6.
2. გააკეთე მათულის ქანდაკება	მიზანი: აღექსანდერ კაღდერის სტილის ნამუშევრის შექმნის მეშვეობით ხელი შევეუწყოთ მოსწავლის შემოქმედებითობის, ფანტაზიისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარებას.	ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
3. ფერი	მიზანი: გავაღრმავოთ მოსწავლეების ცოდნა ხელოვნების ელემენტის – ფერის შესახებ, მისი სახეობების შესახებ, გავაცნოთ მათი საშუალებით ნაწარმოებში განწყობის შექმნის ხერხები, განვავითაროთ მოსწავლეთა ხედვა, დაკვირვებისა და ანალიზის უნარი და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).6, ს.გ.დაწყ.(I).4,
4. ხაზები და ფერები	მიზანი: პიტ მონდრიანის სტილის ნამუშევრის შესრულების საფუძველზე ხელი შევეუწყოთ მოსწავლის შემოქმედებითობის, მოტორიკისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარებას. სამუშაოს შესრულების საფუძველზე, განვავითაროთ მოსწავლის შემოქმედებითი უნარი, ფანტაზია და ხელის მოტორიკა.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
5. ფორმა და მოცულობა	მიზანი: გავაცნოთ მოსწავლეებს ფორმებისა და მოცულობების ტიპები და ამის საფუძველზე, განვავითაროთ მათი მსჯელობის უნარი და მხატვრული ნაწარმოების გაგების საწყისი უნარები.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).6.

6. მობილი	მიზანი: მოსწავლე ეცნობა ა. კალდერის კინეტიკურ ქანდაკებებს და ასრულებს მობილს დამოუკიდებლად.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4,
7. მოძრაობა	მიზანი: მოსწავლე ეცნობა სტატიკისა და დინამიკის მაგალითებს სახვითი ხელოვნების ნაწარმოებებში და მსჯელობისა და შედარებების გაკეთების საფუძველზე ხვეწს დაკვირვების, მსჯელობისა და ანალიზის უნარებს.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).6.
8. დახატე ფიგურა მოძრაობაში	მიზანი: ვიზუალური მასალის გაცნობისა და პრაქტიკული სამუშაოს შესრულების საფუძველზე განვითაროთ მოსწავლეთა შემოქმედებითი უნარი და ადამიანის ფიგურის გამოსახვის უნარ-ჩვევები.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).6.
9. წონასწორობა	მიზანი: მოსწავლე ეცნობა წონასწორობის პრინციპს სახვით ხელოვნებაში და მის როლს კომპოზიციის აგებისას.	ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).6.
10. ხელოვნების ჟანრები – პორტრეტი	მიზანი: მოსწავლე აფართოვებს ცოდნას პორტრეტული ჟანრის შესახებ, ავითარებს მსჯელობისა და კომუნიკაციის უნარებს.	ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
11. შეასრულე პორტრეტი აპლიკაციის ტექნიკით	მიზანი: მოსწავლე განავითარებს პრაქტიკულ უნარ-ჩვევებსა და შემოქმედებით უნარს აპლიკაციის ტექნიკით პორტრეტის შესრულების დროს.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
12. პეიზაჟი	მიზანი: მოსწავლე აფართოვებს ცოდნას პეიზაჟის ჟანრის შესახებ, ავითარებს მსჯელობისა და კომუნიკაციის უნარებს.	ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
13. დახატე შემოდგომის პეიზაჟი	მიზანი: განვითაროთ მოსწავლეთა ანალიტიკური აზროვნება, ემოციური სფერო და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები პეიზაჟის ჟანრის გაცნობის საფუძველზე.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
14. ნატურმორტი	მიზანი: მოსწავლე აფართოვებს ცოდნას ნატურმორტის ჟანრის შესახებ, ავითარებს მსჯელობისა და კომუნიკაციის უნარებს.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, , ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
15. დახატე ნატურმორტი	მიზანი: მოსწავლე განავითარებს პრაქტიკულ უნარ-ჩვევებსა და შემოქმედებით უნარს ნატურმორტის შესრულების დროს.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

16. ანიმალისტური ჟანრი	მიზანი: მოსწავლე აფართოვებს ცოდნას ანიმალისტური ჟანრის შესახებ, ავითარებს მსჯელობისა და კომუნიკაციის უნარებს.	ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
17. არჩიმბოლდო – ბუნების ნობათის მესობებე	მიზანი: მოსწავლე ეცნობა არჩიმბოლდოს უჩვეულო ხელოვნებას, რაც ხელს უწყობს მისი ფანტაზიის, წარმოსახვისა და დაკვირვების უნარის დახვეწას.	ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
18. ვპერწავთ არჩიმბოლდოს სტილით	მიზანი: არჩიმბოლდოს სტილით ძერწვა ხელს უწყობს მოსწავლის ფანტაზიისა და პრაქტიკული უნარჩვევების განვითარებას.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5,
19. ლენდ-არტი	მიზანი: მოსწავლე ეცნობა ლენდ-არტის პრინციპებსა და მის თავისებურებებს, აცნობიერებს მის საზოგადოებრივ მნიშვნელობას, რაც ხელს უწყობს მოსწავლის აზროვნებისა და წარმოსახვის განვითარებას.	ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
20. ლენდ-არტის პროექტები	მიზანი: ლენდ-არტის პროექტების გაცნობა ხელს უწყობს მოსწავლის ანალიზის უნარისა და ფანტაზიის განვითარებას, გააცნობს მას თანამედროვე ეკოლოგიურ საკითხებთან ხელოვნების კავშირის ასპექტებს.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
21. მშვიდობის იდეა პიკასოს შემოქმედებაში	მიზანი: პაბლო პიკასოს გრაფიკული ნამუშევრების გაცნობის საფუძველზე მოსწავლე გააღრმავებს თავის ცოდნას თანამედროვე ეპოქის პრობლემების ხელოვნებაში ასახვაზე, რაც ხელს შეუწყობს მისი კრიტიკული აზროვნების განვითარებას.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
22. „მწვანე“ სახლი	მიზანი: ფრიდენსრაის ჰუნდერტვასერის „მწვანე არქიტექტურის“ ნიმუშების განხილვა ხელს შეუწყობს მოსწავლის შემოქმედებითობის განვითარებას და გააცნობს მას თანამედროვე ეკოლოგიური საკითხების არქიტექტურაში გამოხატვის საკითხს..	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

23. ილუსტრაცია	მიზანი: ხელოვნების ამ დარგის შესახებ ცოდნის გაფართოება ხელს შეუწყობს მოსწავლის მსჯელობის, ფანტაზიის უნარისა და შემოქმედებითობის ჩამოყალიბებას.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
24. საბავშვო წიგნი	მიზანი: საბავშვო წიგნის ილუსტრაციებზე ყურადღების გამახვილება ხელს შეუწყობს მოსწავლის შემოქმედებითობისა და ფანტაზიის უნარის განვითარებას.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, , ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
25. ორნამენტი	მიზანი: მოსწავლე გაიდრმავეებს ცოდნას ორნამენტის სახესხვაობათა შესახებ, განვითარებს რიტმის გრძნობას, გემოვნებას და შემოქმედებითობას.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, , ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
26. შემაჯამებელი გაკვეთილი	მიზანი: შესაბამისი კითხვებისა და დავალებების საშუალებით განვავითაროთ მოსწავლის თვითშეფასების უნარი, განვამტკიცოთ მისი ცოდნა და მეხსიერება.	ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
27. ქართული ტაძარი	მიზანი: გავაფართოვოთ მოსწავლის ცოდნა ქართული ხელოვნების ძეგლების შესახებ	ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
28. დახატე ქართული ტაძარი	მიზანი: დამოუკიდებელი სამუშაოს შესრულების საშუალებით განვავითაროთ პრაქტიკული უნარ-ჩვევები და ფანტაზია. განვავითაროთ მოსწავლის გემოვნება, დაკვირვების უნარი და ხელის მოტორიკა.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
29. ქანდაკება	მიზანი: ქანდაკების შესახებ მოსწავლის ცოდნის გაფართოვება ხელს შეუწყობს მას, განვითაროს გემოვნება და აზროვნების უნარი	ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
30. გამოძერწე ფიგურა მოძრაობაში	მიზანი: ხელი შეუწყვოთ მოსწავლის მიერ ხელოვნებაში დინამიკის უფრო ღრმად გაცნობას პრაქტიკული სამუშაოს შესრულების საფუძველზე	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
31. დადგა ახალი წელი	მიზანი: დამოუკიდებელი სამუშაოს შესრულების საშუალებით განვავითაროთ პრაქტიკული უნარ-ჩვევები და ფანტაზია. განვავითაროთ მოსწავლის გემოვნება, დაკვირვების უნარი და ხელის მოტორიკა.	ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

32. ინდური ახალი წელი - დივალი	<u>მიზანი:</u> გავაფართოვოთ მოსწავლეთა წარმოდგენა მსოფლიოს ხალხების კულტურების შესახებ, განვავითაროთ მოსწავლის ანალიტიკური აზროვნება, ფანტაზია და მსჯელობის უნარი.	ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
33. დახატე რანგოლის ორნამენტი	<u>მიზანი:</u> გავადრმაოთ მოსწავლის ცოდნა შუქჩრდილის შესახებ, განვავითაროთ მოსწავლის დაკვირვებისა და მსჯელობის უნარი და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
34. აღმოსვლური ახალი წელი – „ნავრუზი“	<u>მიზანი:</u> გავაცნოთ მოსწავლეს კომპოზიციის შექმნის ხერხები და მათი თავისებურებანი. პრაქტიკული სამუშაოს შესრულების საფუძველზე განვამტკიცოთ მიღებული ცოდნა, განვავითაროთ შემოქმედებითი აზროვნება და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.	ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
35. დახატე აღმოსავლური ქალაქი	<u>მიზანი:</u> დამოუკიდებელი სამუშაოს შესრულების საშუალებით განვავითაროთ პრაქტიკული უნარ-ჩვევები და ფანტაზია. განვავითაროთ მოსწავლის გემოვნება, დაკვირვების უნარი და ხელის მოტორიკა.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
36. სამკაული	<u>მიზანი:</u> დამოუკიდებელი სამუშაოს შესრულების საშუალებით განვავითაროთ პრაქტიკული უნარ-ჩვევები და ფანტაზია. განვავითაროთ მოსწავლის გემოვნება, დაკვირვების უნარი და ხელის მოტორიკა.	ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
37. ჭედური ხელოვნება	<u>მიზანი:</u> გავაცნოთ მოსწავლეს დეკორატიული ხელოვნების დარგი – ჭედურობა.	ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
38. მინანქარი	<u>მიზანი:</u> გავაცნოთ მოსწავლეს დეკორატიული ხელოვნების დარგი – მინანქარი.	ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
39. მინანქრის ორნამენტი	<u>მიზანი:</u> დამოუკიდებელი სამუშაოს შესრულების საშუალებით განვავითაროთ პრაქტიკული უნარ-ჩვევები და ფანტაზია. განვავითაროთ მოსწავლის გემოვნება, დაკვირვების უნარი და ხელის მოტორიკა.	ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

40. ნაბეჭდი გრაფიკა	მიზანი: გრაფიკის ახალი დარგის გაცნობა ხელს შეუწყობს მოსწავლის შემოქმედებითობისა და გემოვნების განვითარებას.	ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).6.
41. ნაბეჭდი გრაფიკის ტექნიკები	მიზანი: დამოუკიდებელი სამუშაოს შესრულების საფუძველზე განვითაროთ მოსწავლეთა პრაქტიკული უნარ-ჩვევები, ფანტაზია, კომუნიკაციისა და პრეზენტაციის უნარები	სს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
42. კარიკატურა	მიზანი: გავაცნოთ მოსწავლეს კარიკატურის ჟანრის მოკლე ისტორია და ცნობილ ხელოვანთა მიერ ამ ჟანრში შესრულებული ნამუშევრები. განვითაროთ მსჯელობის და დაკვირვების უნარი, ფანტაზია და იუმორის გრძნობა.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
43. იუმორისტული ნახატი	მიზანი: იუმორისტული ნახატების ნიმუშთა გაცნობის და დამოუკიდებელი სამუშაოს (კარიკატურის) შესრულების საფუძველზე განვითაროთ მოსწავლის შემოქმედებითი უნარი, ფანტაზია და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
44. კომიქსი	მიზანი: გავაცნოთ მოსწავლეს ნაბეჭდი გრაფიკის კიდევ ერთი ჟანრის – კომიქსის სპეციფიკა, მისი შექმნისა და განვითარების მოკლე ისტორია და ამ ჟანრის ცნობილი ნიმუშები. განვითაროთ მოსწავლეთა წარმოსახვა, ფანტაზია და მსჯელობის უნარი.	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
45. ფიგურა მოძრაობაში	მიზანი: შევუქმნათ მოსწავლეს წარმოდგენა, თუ რა მნიშვნელობა აქვს ადამიანის მოძრაობების და პოზების სწორად გადმოცემას, განსაკუთრებით კომიქსის შექმნისას და გავაცნოთ ამისთვის საჭირო რამდენიმე ხერხი. პრაქტიკული სამუშაოს (ფიგურის მოძრაობათა) საფუძველზე განვითაროთ მისი შემოქმედებითი უნარი, დაკვირვებულობა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.
46. შარჟი	მიზანი: გავაცნოთ მოსწავლეს კიდევ ერთი იუმორისტული ჟანრის – შარჟის შექმნისა და განვითარების მოკლე ისტორია და ამ ჟანრის წარმომადგენელთა შემოქმედების ნიმუშები. განვითაროთ მოსწავლის წარმოსახვა, დაკვირვებისა და მსჯელობის უნარი..	ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

**47. შემაჯამებელი
გაკვეთილი**

მიზანი: შესაბამისი კითხვებისა და
დავალებების საშუალებით განვავითაროთ
მოსწავლის თვითშეფასების უნარი,
განვამტკიცოთ მისი ცოდნა და მეხსიერება.

ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2,
ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4,
ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

სასწავლო მასალის წარდგენის ფაზების ახსნა-განმარტება

გაკვეთილთა სტრუქტურა უნდა შეესაბამებოდეს სასწავლო მასალის
წარდგენის შემდეგ ფაზებს:

ა. მოტივაცია

ბ. საკითხის დასმა, ამოცანის განსაზღვრა

გ. ძირითადი სასწავლო მასალა. (მაგ., ტექსტი, ილუსტრაცია)

დ. საწყის ეტაპზე შესასრულებელი სავარჯიშოები

ე. დამაგვირგვინებელ ეტაპზე შესასრულებელი სავარჯიშოები.

ვ. დამოუკიდებელი სამუშაო.

ა. მოტივაცია. მოტივაცია ნიშნავს სტიმულის ან მიზეზის არსებობას რაიმე
მიზნის მისაღწევად ძალისხმევისთვის. არსებობს მოსწავლის მოტივაციის
გარეგანი და შინაგანი ფორმები. გარეგანი გულისხმობს, მაგალითად, ნიშნის
მიღების სურვილს ან წარუმატებლობის შიშს. შინაგანი მოტივაცია გულისხმობს
ახალი ცოდნის მიღების სურვილს, შემოქმედებითი ამოცანის გადაჭრისადმი
ინტერესს და ა.შ. სწორედ მოტივაციის შინაგან ფორმაზეა ორიენტირებული
სწავლების თანამედროვე კონცეფცია. შინაგანი მოტივაციის წარმოქმნისათვის
აუცილებელი პირობაა პოზიტიური გარემო კლასში, მასწავლებლის მხრიდან
მასტიმულირებელი, კეთილგანწყობილი დამოკიდებულება, მოსწავლის
მზადყოფნა სწავლისათვის. მასალა სწორად უნდა იყოს ორგანიზებული.
გაკვეთილის დასაწყისშივე მოსწავლეთა მოტივაციის უზრუნველსაყოფად
გამოყენებულია შემდეგი ხერხები: **ა)** გაკვეთილი იწყება ფრაზით, სადაც ახალი
მასალა ეყრდნობა უკვე არსებულ ცოდნას და გამომდინარეობს მისგან. **ბ)**
გაკვეთილი იწყება ინტერესის აღმძვრელი ინფორმაციით, **გ)** გაკვეთილი იწყება
ინტერაქტიური შეკითხვით.

ბ. საკითხის დასმა, ამოცანის განსაზღვრა. ეს გაკვეთილის მომდევნო ფაზაა. თუ
მოსწავლეს გაცნობიერებული არა აქვს მიზანი, სასწავლო ამოცანა, მაშინ

სწავლაც გაძნელებულია. თუ დავეხმარებით მას ამოცანის გააზრებაში, იგი მიზანმიმართულად შეეცდება მის მიღწევას. უმცროს კლასებში მასწავლებელს შეუძლია თავად გააცნოს იგი მოსწავლეებს (იხ. შინაარსისა და მიზნების რუკა.)

გ. ძირითადი სასწავლო მასალა. ნათელი, კარგად ჩამოყალიბებული მასალა ადვილად ასათვისებელია მოსწავლისათვის, რაც ზრდის მოტივაციას და გვეხმარება მიზნის მიღწევაში. მასალა – ინფორმაცია, რეპროდუქციები, კომპიუტერული გამოსახულებები, ფოტოები, სქემები – იძლევა იმის საშუალებას, რომ გაკვეთილის მიზანი განვახორციელოთ. თუმცა კიდევ ერთხელ უნდა აღინიშნოს, რომ სურვილის შემთხვევაში მასწავლებელს შეუძლია გამოიყენოს დამატებითი რესურსები თავისი შერჩევით, მაგ., აჩვენოს მოსწავლეებს გაკვეთილის თემასთან დაკავშირებული სხვა რეპროდუქციები.

დ. საწყის ეტაპზე შესასრულებელი სავარჯიშოები. ამ ეტაპისთვის გამიზნული სავარჯიშოები შედარებით მარტივი უნდა იყოს, რომ მოსწავლეს არ გაუძნელდეს მათი შესრულება და არ შეუსუსტდეს მოტივაცია მომდევნო დავალების შესრულებისთვის.

ე. დამაგვირგვინებელ ეტაპზე შესასრულებელი სავარჯიშოები. რადგან წინა ეტაპზე სავარჯიშოს შესრულებისას მოსწავლემ უკვე გადალახა შედარებით იოლი ბარიერი, შემდეგი სავარჯიშო შეიძლება უფრო რთული იყოს.

ვ. დამოუკიდებელი სამუშაო. დამოუკიდებელი სამუშაო გაკვეთილის შემდეგი ეტაპია და შეიცავს პრაქტიკულ სამუშაოს, რომელიც მის თემატიკასთანაა დაკავშირებული. (მაგ., ხატვა ფერადი ფანქრებით, გუაშის ან აკვარელის საღებავებით, პასტელით, აპლიკაცია, ძერწვა, არქიტექტურული მოდელის კონსტრუირება, ქაღალდის პლასტიკა.)

გაკვეთილის დაგეგმვა კრიტიკული აზროვნების განვითარების

ტექნოლოგიის მიხედვით

თანამედროვე საგანმანათლებლო პარადიგმა გაკვეთილის დაგეგმვის ბევრ ფორმას იცნობს. მათ შორის ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარულია დაგეგმვის ტიპი, რომელიც კრიტიკული აზროვნების განვითარების ტექნოლოგიების საფუძველზეა შემუშავებული. იგი ხელს უწყობს მასწავლებელს, განსაკუთრებით ნათლად და მკაფიოდ ჩამოაყალიბოს როგორც გაკვეთილის კონკრეტული ამოცანები, პირობები და ხერხები, ასევე მისი გლობალური მიზნები და მიმართებები.

დღეს სკოლის მიზანია აღზარდოს თავისუფალი, განვითარებული და შემოქმედებითი პიროვნება, რომელსაც გააჩნია საკუთარი გამოცდილება და ძალუძს ორიენტირება მუდმივად ცვალებად სამყაროში. ამ მიზნის განხორციელებას დიდად უწყობს ხელს ამერიკელი პედაგოგების ჯ. სტილის, კ. მერედითის, ჩ. ტემპლის და ს. უოლტერის მიერ ჩამოყალიბებული კრიტიკული აზროვნების პედაგოგიური ტექნოლოგია.

ტექნოლოგია „კრიტიკული აზროვნების განვითარება“ გამომუშავებულია ჩრდილოეთ აიოვის უნივერსიტეტის და ჰობარტისა და უილიამ სმიტის კოლეჯების კითხვის საერთაშორისო ასოციაციის მიერ. ეს ტექნოლოგია წარმოადგენს სტრატეგიებისა და მეთოდოლოგიური ხერხების სისტემას, რომელიც გამოყენება სხვადასხვა საგნობრივ სფეროებში, ნაშრომთა სხვადასხვა ფორმებსა და სახეობებში. იგი საშუალებას იძლევა, მივიღოთ ისეთი საგანმანათლებლო შედეგები, როგორებიცაა მუდმივად მზარდი და განახლებადი ინფორმაციის ნაკადთან ცოდნის სხვადასხვა სფეროებში მუშაობის უნარი; საკუთარი აზრის მკაფიოდ, ნათლად და კორექტულად გადმოცემის უნარი (წერილობით და ზეპირად); საკუთარი აზრის ჩამოყალიბების უნარი სხვადასხვა გამოცდილებების, იდეების და წარმოდგენების საფუძველზე; პრობლემების გადაჭრის უნარი; ჯგუფში მუშაობის და თანამშრომლობის უნარი; სხვა ადამიანებთან კონსტრუქციული ურთიერთობების აგების უნარი.

კრიტიკული აზროვნების ფორმირება განსაკუთრებით აქტუალობას იძენს ინფორმაციული სივრცის გაფართოების პერიოდში. საგანმანათლებლო სფეროში კრიტიკულ აზროვნებაში იგულისხმება: 1) თვისებათა და უნართა ერთობლიობა, რომელიც მოსწავლისა და მასწავლებლის კვლევითი კულტურის მაღალ დონეს განაპირობებს, 2) „შეფასებითი, რეფლექსური“ აზროვნება, რომლისთვისაც ცოდნა წარმოადგენს არა საბოლოო, არამედ საწყის წერტილს, 3) არგუმენტირებული და ლოგიკური აზროვნება, რომელიც საკუთარ გამოცდილებასა და გადამოწმებულ ფაქტებს ეყრდნობა.

„კრიტიკული აზროვნება“ განისაზღვრება, როგორც გონიერი რეფლექსური აზროვნება, რომელიც მიმართულია იმის გადაწყვეტაზე, თუ რა ვირწმუნოთ და რა ვაკეთოთ. კრიტიკული აზროვნების განვითარების ტექნოლოგია ეხმარება მასწავლებელს, განავითაროს მოსწავლეებში ინფორმაციის აქტიური აღქმის, პრობლემის სხვადასხვა მხრიდან განხილვის, თავიანთი აზრების მიმართულების თვალყურის დევნისა და ლოგიკური დასკვნების გამოტანის, ურთიერთობის სხვადასხვა სიტუაციებში მიღებული ცოდნის გამოყენების უნარები.

კრიტიკული აზროვნება გულისხმობს ინფორმაციის არა უბრალო, არამედ გაცნობიერებულ ათვისებას. ანუ მოსწავლე კრიტიკულად უნდა მიუდგეს ინფორმაციას: გააანალიზოს იგი, შეადაროს, შეაფასოს, აირჩიოს და პასუხისმგებლობა იკისროს თავის არჩევანზე.

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მომენტი: კრიტიკული აზროვნების განვითარების ტექნოლოგიის კონცეფცია გამორიცხავს მოსწავლეთა პასიურობას. ისინი აქტიურად არიან ჩართულები სწავლების პროცესში, ხოლო მასწავლებელი ასრულებს კოორდინატორის როლს, რომელიც ეხმარება მოსწავლეს, აძლევს მიმართულებას, მაგრამ პირდაპირ არ აწვდის მზა ცოდნას.

კრიტიკული აზროვნების ტექნოლოგიის მიხედვით შედგენილი გაკვეთილი იგება საგანგებო სცენარის მიხედვით. მისი საბაზისო მოდელი შემდეგნაირად გამოიყურება:

- გამოწვევის ფაზა;
- შინაარსის რეალიზების ფაზა;
- ფიქრის და რეფლექსიის ფაზა.

გამოწვევის ფაზა

განვიხილოთ უფრო დაწვრილებით, თუ რას წარმოადგენს კრიტიკული აზროვნების გამოწვევის ფაზა, რა თავისებურებები გააჩნია მას და რა მეთოდები გამოიყენება ამ სტადიაზე.

გამოწვევის ფაზა განკუთვნილია იმისთვის, რომ გამოიწვიოს:

- მოსწავლეთა მეხსიერებაში ის ინფორმაცია, რომელიც ამ გაკვეთილზე გამოადგებათ;
- ინტერესი ახალი თემისადმი;
- მოსწავლეთა აქტიურობა.

გამოწვევა გადამწყვეტია იმ თვალსაზრისით, რომ იგი გაკვეთილის ტემპსა და ტონს განაპირობებს. სწორედ ამ ეტაპზე ხორციელდება არამარტო გავლილი მასალის გამეორება (ჩვეული ტერმინებით თუ ვისაუბრებთ), არა მარტო ცოდნის ანალიზი, არამედ ყველაზე მთავარი – იქმნება დადებითი მოტივაცია, ხდება ინტერესის ფორმირება.

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მომენტი: გამოწვევის ფაზა მიმართულია ყველა მონაწილეთა აქტიურ ჩართვაზე, თუკი ადრე პასიური მოსწავლეები განზე რჩებოდნენ, უთმობდნენ რა ასპარეზს უფრო აქტიურებს, ახლა ეს გამორიცხულია. კლასის ყველა მოსწავლე იღებს მონაწილეობას მუშაობაში. მასწავლებლის მიზანია დაეხმაროს მოცემულ თემაში დაგროვილი ცოდნის

სისტემურ ჩამოყალიბებას, გამოავლინოს შეუთანხმებლობები, გაურკვეველობები, ხარვეზები და გამოავლინოს ის ამოცანები, რომლებიც გადაწყვეტას საჭიროებს. ამგვარად, გაკვეთილზე გამოწვევის ფაზა რამდენიმე ამოცანის გადაჭრას ემსახურება:

- დადებითი მოტივაციის ფორმირებას;
- მოსწავლეებში ახალი თემის მიმართ ინტერესის გამოწვევას;
- გაკვეთილის მთავარი მიზნის ჩამოყალიბებას;
- იმ ამოცანების მონახაზის შექმნას, რომლებიც გაკვეთილზე განიხილება;
- მოსწავლეთა გააქტიურებას, მუშაობაში მათ ჩართვას.

შინაარსის რეალიზების ფაზა

ამ სტადიაზე ხდება მოსწავლეთა მიერ ახალი ინფორმაციის მიღება და მისი დამუშავება. გაკვეთილის ამ სტადიის ფუნქციებია:

• **საინფორმაციო.** მოსწავლეები იძენენ ახალ ინფორმაციას, მუშაობენ მასთან, აანალიზებენ და გაიაზრებენ მას, აფასებენ და ადარებენ იმ ცოდნას, რაც უკვე გააჩნიათ.

• **სისტემატიზაციური.** გააზრების ფაზის ყველა მეთოდი მიმართულია იმაზე, რომ მოსწავლეებმა არამართო აითვისონ ახალი ინფორმაცია, არამედ მისი სისტემატიზაციაც შეძლონ, ასე ვთქვათ, განაღდონ იგი თავიანთი მეხსიერების „თაროებზე“.

რაში მდგომარეობს მოსწავლეთა და მასწავლებელთა საქმიანობა შინაარსის რეალიზების სტადიაზე? კრიტიკული აზროვნების განვითარების გაკვეთილზე მასწავლებელს კოორდინატორის როლი ეკისრება. ასევე მისი მიზანი მდგომარეობს მოცემული თემისადმი მოსწავლეთა ინტერესის შენარჩუნებაში. ამასთან, მნიშვნელოვანია, ბავშვების საქმიანობა ისეთი მიმართულებით წარმართოთ, რომ ახალი და ძველი ცოდნის კავშირი ხაზგასმით გამოვავლინოთ. მოსწავლეები გაკვეთილის ამ ეტაპზე უნდა იყვნენ მაქსიმალურად აქტიურები. ისინი კითხულობენ, ისმენენ, იწერენ, დავალებებს ასრულებენ, ინიშნავენ და ა.შ. ამიტომ ძალიან მნიშვნელოვანია საქმიანობის სახეობების მორიგეობა, ინდივიდუალური და ჯგუფური მუშაობის კომბინირება.

როგორც ვხედავთ, გააზრების ეტაპი გაკვეთილის იმ სტადიას მოიცავს, როდესაც მოსწავლეები ახალ ინფორმაციას ითვისებენ. ინფორმაცია შეიძლება სხვადასხვა სახისა იყოს:

- სახელმძღვანელოს პარაგრაფის ტექსტი;
- მასწავლებლის მიერ მომზადებული ტექსტი;

- ფილმი;
- პრეზენტაცია;
- თანაკლასელის მოხსენება;
- ლექცია;
- სტატია, ლექცია ინტერნეტში;
- აუდიომასალა და ა.შ.

მუშაობა ამ ფაზაზე მიმდინარეობს როგორც ინდივიდუალურად, ასევე ჯგუფურად. ამასთან, მნშვნელოვანია, რომ ჯერ ინდივიდუალური გამოკვლევა და მსჯელობა ჩატარდეს და შემგომ ჯგუფური მუშაობა.

რეფლექსიის ფაზა

რა არის რეფლექსია? ლექსიკონში მკაფიოდ არის განმარტებული: რეფლექსია არის თვითანალიზი, თვითშეფასება, „ჩახედვა საკუთარ თავში“. გაკვეთილებთან მიმართებაში, რეფლექსია არის გაკვეთილის ეტაპი, რომლის დროსაც მოსწავლეები თავად აფასებენ თავიანთ მდგომარეობას, ემოციებს და თავისი მუშაობის შედეგებს.

რისთვის არის საჭირო რეფლექსია?

სწავლის პროცესი გაცილებით ადვილი ხდება როგორც მოსწავლისთვის, ასევე მასწავლებლისთვისაც, თუკი ბავშვი ხვდება:

- რისთვის სწავლობს იგი მოცემულ თემას, როგორ გამოადგება მას იგი მომავალში;
- რა მიზანს უნდა მიაღწიოს ამ გაკვეთილზე;
- საერთო საქმეში რა წვლილის შეტანა შეუძლია მას;
- შეუძლია თუ არა მას ადეკვატურად შეაფასოს თავისი და სხვების შრომა.

რეფლექსიის ჩატარება შეიძლება როგორც გაკვეთილის ბოლოს, ასევე გაკვეთილის ნებისმიერ სტადიაზე და ასევე შესწავლილი თემის, მასალის შეჯამების სტადიაზე.

კომენტარები მასწავლებლის წიგნზე

მასწავლებლის VI კლასის წიგნში მოცემულია სანიმუშო გაკვეთილების სცენარები, რომლებიც ზემოთ უკვე აღნიშნული კრიტიკული აზროვნების განვითარების ტექნოლოგიის მიხედვითაა დაგეგმილი. ეს ხერხი დაეხმარება მასწავლებელს პროგრამით გათვალისწინებული მიზნების და შედეგების მიღწევაში. მოცემული აქტივობები წარმოადგენს იმის ნიმუშს, თუ რა პრაქტიკული ქმედებითაა შესაძლებელი ამა თუ იმ შედეგის მიღწევა. აქვე

მიითითებულია სხვა შედეგებიც, რომლებსაც შეიძლება დაუკავშირდეს ყოველი კონკრეტული აქტივობა.

საზგასმით უნდა აღინიშნოს ზოგიერთი საკითხი, რომელიც ამ აქტივობების პრაქტიკულ გამოყენებასთან არის დაკავშირებული:

- მიუხედავად იმისა, რომ წიგნში საკმაოდ დეტალურადაა აღწერილი არა მარტო შემოთავაზებული აქტივობები, არამედ საუბრები და დიალოგებიც, მნიშვნელოვანია გვახსოვდეს, რომ სავალდებულო არ არის მოცემული აქტივობების ზუსტად შესრულება - საჭიროების შემთხვევაში მასწავლებელს შეუძლია გარკვეული სახეცვლილების შეტანა, მაგ. თემის, მასალის ან ტექნიკის შეცვლა, აქტივობის გამარტივება ან გართულება, ან სხვა მსგავსი აქტივობით შეცვლა, თუ ეს ხელს არ შეუშლის შედეგის მიღწევას.
- მასწავლებელს შეუძლია, მოცემული აქტივობების როგორც გაერთიანება, ასევე ორ ან მეტ გაკვეთილზე განაწილება; ასევე, აქტივობის სასწავლო წლის განმავლობაში რამდენჯერმე (მცირედი სახეცვლილებით) გამეორება.
- სავალდებულო არ არის აქტივობების ჩატარება მოცემული თანმიმდევრობის მიხედვით. ვინაიდან ცხრილში მოცემულია წლის ბოლოს მისაღები შედეგების მისაღწევად რეკომენდებული აქტივობები, მასწავლებელმა მათი თანმიმდევრობა, მონაცვლეობა თუ გამეორება უნდა შეარჩიოს ისე, როგორც თავად მიიჩნევს მიზანშეწონილად.
- მოცემული აქტივობების სირთულის დონე ისე არის შერჩეული, რომ მათი შესრულება არ უნდა წარმოადგენდეს დაუძლეველ ამოცანას ნებისმიერი მონაცემების მქონე მოსწავლისათვის. თუ ზოგიერთი მოსწავლე სხვებზე იოლად ითვისებს მასალას და უფრო სწრაფად ასრულებს დავალებებს, მასწავლებელს შეუძლია შესთავაზოს მას იმავე დავალების ოდნავ გართულებული ვარიანტი და პირიქით, თუ მოსწავლე ნელა ითვისებს მასალას, უჭირს დავალების შესრულება, მასწავლებელმა მას უნდა გაუმარტივოს დავალება.
- მასწავლებელმა უნდა მიაქციოს ყურადღება, რომ მოსწავლეებმა მათი სახელმძღვანელოს შემაჯამებელ გაკვეთილებში მოცემული აქტივობები არ შეასრულონ უშუალოდ წიგნში.

წინასწარი პრაქტიკული რჩევები

საკლასო ოთახი

საკლასო ოთახი უნდა შეესაბამებოდეს ბავშვის ჯანმრთელობისთვის საჭირო ზოგად პარამეტრებსა და იმ სპეციფიკურ მოთხოვნებსაც, რომლებიც სახვითი ხელოვნების პრაქტიკული და თეორიული შემადგენელი ნაწილების სწავლების პროცესის სრულყოფილი ჩატარებისთვისაა საჭირო. ეს ნიშნავს, რომ ოთახში ჩვეულებრივი ავეჯისა და მოწყობილობების გარდა, უნდა იყოს:

- სტენდები ნამუშევრების გამოსაფენად, სპეციალური კარადა სახატავი და სხვ. მასალების, იარაღების და ნამუშევრების, ასევე სხვა აუცილებელი სასწავლო მასალების – რეპროდუქციების, სლაიდების, კომპიუტერული დისკების შესანახად.
- სასურველია, რომ ოთახში იყოს ონკანი.
- საჭიროა აგრეთვე კომპიუტერი და პროექტორი ცნობილი მხატვრების ნამუშევრების და სხვა სასწავლო მასალების და პრეზენტაციების საჩვენებლად.
- დიდი მნიშვნელობა აქვს განათების ხარისხს – ნათელი გარემო აუცილებელია როგორც პრაქტიკული მუშაობის, ასევე რეპროდუქციების და ილუსტრაციების დათვალიერების დროს. ამავე დროს, ფანჯრებზე უნდა იყოს მუქი ფარდები, რათა პროექტორის მუშაობის დროს იყოს საშუალება ოთახის დაბნელებისა.

მასალები და იარაღები:

იმ შემთხვევაში, თუ მოსწავლეებს არ აქვთ დაგეგმილი აქტივობის ჩატარებისთვის აუცილებელი მასალა, მასწავლებელს შეიძლება შეექმნას პრობლემა (მაგ. მასწავლებელს დაგეგმილი აქვს ასწავლოს მოსწავლეებს ფერების შეზავება, მათ ნაწილს კი მხოლოდ ფლომასტერები აქვს მოტანილი). ეს აიძულებს მასწავლებელს, არასრულყოფილად ჩაატაროს დაგეგმილი სამუშაო. ამიტომ სასურველია, მასწავლებელმა უზრუნველყოს კლასში მასალის ერთგვაროვნება: ან სკოლამ მოიმარაგოს მასალა, ან მშობლებმა შეიძინონ მასწავლებლის მიერ რეკომენდებული მასალა, რომელიც ჩაბარდება მასწავლებელს და მოსწავლეებს არ მოუწევთ მისი თან ტარება, შესაბამისად, მასწავლებელს ყოველთვის ხელთ ექნება დაგეგმილი აქტივობისთვის საჭირო მასალა.

მასწავლებელს შეუძლია, შეიტანოს საკუთარი კორექტივები ნებისმიერი აქტივობის მასალაში. აქტივობების უმეტესობის მასალის ჩამონათვალში

იგულისხმება გარკვეული ალტერნატივები: პლასტილინი შეიძლება შეიცვალოს მარილიანი ცომით, ფერადი ქაღალდების ნაცვლად შეიძლება ფერადი ქურნალებიდან ამოჭრილი გვერდების გამოყენება, მოსწავლეებმა, მიიღეს, ბისერის ნაცვლად შეიძლება იხმარონ გაფერადებული წვრილი კენჭები, პატარა ღილები, ბრინჯი, წვრილად დაჭრილი ნაძვისხის წვიმა... მასწავლებელმა უნდა ჩააგონოს მოსწავლეებს, რომ მათ უნდა თავად მოიძიონ, მოიფიქრონ, გამოცადონ და გამოიყენონ სხვადასხვა მასალა.

აუცილებელი მასალის ჩამონათვალი:

- **წინსაფრები** – გარდა იმისა, რომ იცავს ტანსაცმელს საღებავის ლაქებისგან, წინსაფარი განაწყოებს მოსწავლეებს მუშაობისთვის.
- **ცელოფანი** – მერხების დასაცავად საღებავის, პლასტილინის, წებოს ლაქებისგან.
- **ერთჯერადი სველი ხელსახოცები**
- თუ კლასში არ არის **ონკანი**, მასწავლებელს მოუწევს **სუფთა წყლის** მომარაგება, (რათა მოსწავლეებმა ხშირად გამოცვალონ ფუნჯის ნარეცხი წყალი, რომელიც მალე შავდება, აფუჭებს ნამუშევარს და მოსწავლეებმა გაკვეთილის დროს არ ირბინონ სკოლის დერეფანში წყლის გამოსაცვლელად); ასევე, მასწავლებელს დასჭირდება რაიმე მოზრდილი ჭურჭელი ჭუჭყიანი წყლის გადასადგურელად.
- **A4 ფურცლების 500 ცალიანი შეკვრა** - (30 მოსწავლეზე) კვირაში 2 გაკვეთილზე თუ დახატავენ 4 ნახატს – ყოფნის 1 თვე. (სახატავ რვეულებში საღებავებით ხატვა მოუხერხებელია, რადგან საღებავი სწრაფად არ შრება და მოსწავლე ვერ შეძლებს ახალი ნამუშევრის სუფთა გვერდზე დახატვას ისე, რომ არ გააფუჭოს უკვე შესრულებული ნამუშევარი).
- **ფერადი ფურცლები** - თითო მოსწავლეზე 1 შეკვრა სემესტრში (მოსწავლეებს ურიგდება იმ ზომის და რაოდენობის ფურცლები, რაც საჭიროა კონკრეტული აქტივობისთვის. ყოველი აქტივობის შემდეგ მორჩენილი ფურცლების გამოსაყენებლად ვარგისი ზომის ნარჩენები ინახება მომდევნო აქტივობებისთვის).
- **მუყაო** – (ტკბილეულის კოლოფები, შესაფუთი ყუთები და სხვ.)
- **აკვარელის საღებავები**

- გუაშის საღებავები – სასურველია, ყოველი აქტივობისთვის განაწილდეს პლასტმასის პალიტრებზე (1 კოლოფი ეყოფა 20 მოსწავლეს). თუ მოსწავლეები პირდაპირ ქილებიდან იხმარენ საღებავს, ქილებში ფერები სხვა ფერის საღებავით დაისვრება და სახმარად უვარგისი გახდება).
- პლასტმასის პალიტრა - ყოველ მოსწავლეს უნდა ჰქონდეს ინდივიდუალური პალიტრა.
- ღრუბელი
- ფუნჯები – აკვარელის - სქელი, საშუალო და წვრილი; უხეში - წებოსთვის
- შავი ფანქარი* - რბილი - 2
- ფლომასტერები* –2 მოსწავლეზე 1 შეკვრა (იდება ჭიქებში - 2 მოსწავლეზე 1 ჭიქა).
- სახაზავი*
- მაკრატელი
- პლასტილინი – ყოველ მოსწავლეზე 2 კოლოფი სემესტრში
- წებო – ქაღალდის მშრალი წებო და თხევადი- პოლივინილაცეტატის ემულსია (პეა)
- წყლის ჭურჭელი ფუნჯების გასარეცხად - 1/2 ლიტრიანი შუშის ან პლასტმასის ქილები (ყოველ მოსწავლეს ინდივიდუალურად)
- საქაღალდე – ყველა მოსწავლეს უნდა ჰქონდეს საკუთარი პორტფოლიო ნამუშევრების შესანახად.
- საშლელი, სათლელი, სახაზავი, ფლომასტერები, შავი და ფერადი ფანქრები, მშრალი წებო, ასევე სპეციალურად, კონკრეტული აქტივობისთვის საჭირო მასალები (მაგ. მარცვლეული, პატარა კოლოფები, ნატრები, ძაფები, ღილები, მძივები, ფოთლები, კენჭები...) მოსწავლეებს დააქვთ სახლიდან, დანარჩენი მასალა კი სასურველია, ინახებოდეს კლასში.
- მასწავლებელს შეუძლია შესთავაზოს მოსწავლეებს, შეაგროვონ მსგავსი მასალა და შეინახონ სკოლაში (საერთო ხმარებისთვის), საჭიროების შემთხვევაში გამოსაყენებლად..

სხვა მასალა:

აკრილის საღებავები – გამოიყენება სხვადასხვა ნაკეთობის შესაღებად, რადგან აკრილის საღებავი სწრაფად შრება და გუაშისა და აკვარელისგან

განსხვავებით, გამშრალი წყალში აღარ იხსნება. (აკრილის საღებავი შეიძლება შეიცვალოს თხევად წებოში გახსნილი გუაშით).

სამუშაო ადგილის დალაგება:

მოსწავლემ უნდა ისწავლოს საღებავების ხმარება და მათი მოვლა: საღებავები შეაზავოს პლასტმასის პალიტრაზე, ან დამხმარე ფურცელზე და არა საღებავის ქილებში; ფერიდან ფერზე გადასვლისას არ ჩააწოს გაურეცხავი ფუნჯი საღებავში - ფუნჯი გარეცხოს წყლიან ქილაში; სამუშაოს დამთავრების მერე არ დატოვოს საღებავი თავდაუხურავი, პალიტრა და ფუნჯი კი გაურეცხავი და არ ჩაალაგოს ფუნჯები ქილაში თავდაყირა.

გაკვეთილის დამთავრებისას მოსწავლეები აგროვებენ და ინახავენ მორჩენილ, გამოსადეგ მასალას (სუფთა საღებავებს, ფერადი ქაღალდის ნარჩენებს და სხვა), რეცხავენ ფუნჯებს, ასუფთავებენ სამუშაო ადგილს (მაგიდა, იატაკი), ინახავენ ნამუშევრებს საქაღალდეებში.

მოსწავლეებს მუშაობისას ყოველთვის უნდა ჰქონდეთ მაგიდის საწმენდი ტილო, რათა საჭიროების შემთხვევაში გაამშრალონ და გაასუფთაონ სამუშაო ადგილი, გაიწმინდონ ხელები...

ყველა ნამუშევარს უკნიდან უნდა ეწეროს სახელი, გვარი და თარიღი, მოსწავლეებმა საკუთარი სახელი და თარიღი უნდა დააწერონ მუშაობის დაწყებამდე, რადგან მერე, სველ ნამუშევრებზე ამის გაკეთება ძნელია (ეს აქტი გარკვეულ პასუხისმგებლობას იწვევს იმ ფურცლის მიმართ, რომელზეც ნამუშევარი უნდა შესრულდეს - მოსწავლეები ტყუილად აღარ დაჯღაბნიან ფურცელს).

გაკვეთილის ბოლოს, საქაღალდეებში ნამუშევრების შენახვისას რომ არ წარმოიქმნას ქაოსი, ეს საქმე უნდა დაევალოს 2-3 (ყოველ ჯერზე სხვადასხვა) ბავშვს, რომლებიც დაახარისხებენ და ჩაალაგებენ ნამუშევრებს. ამით მიეჩვევიან ერთმანეთის ნამუშევრების გაფრთხილებას. ხშირად, ნამუშევრები ვერ ასწრებს გაკვეთილის დამთავრებისთვის გაშრობას. სველი ნამუშევრების ერთმანეთზე დალაგება ან საქაღალდეებში შენახვა არ შეიძლება. მოსწავლეებმა, ნამუშევრები გასაშრობად უნდა დაალაგოს უსაფრთხო ადგილას (ფანჯრის რაფა, თარო) და პასუხისმგებელ მოსწავლეებს დაავალოს მათი მომდევნო შესვენებაზე შენახვა.

პორტფოლიო

სასურველია, მოსწავლეების ნახატები ინახებოდეს კლასში, შესაფერისი ზომის საქაღალდეებში, რომლებიც მოსწავლეებს შეუძლიათ საკუთარი ხელით

დაამზადონ. როდესაც ნამუშევრები ერთადაა მოგროვილი და დათარიღებული, მასწავლებლისთვის თვალსაჩინო ხდება ყოველი მოსწავლის პროგრესი, მიღწევები. ყოველ მოსწავლეს აქვს საკუთარი პორტფოლიო, საქაღალდეებს აწერიათ მოსწავლის სახელი, გვარი და სასწავლო წლის, ან კლასის აღმნიშვნელი ციფრი. შემაჯამებელი გამოფენის მერე მოსწავლეებს შეუძლიათ წაიღონ ნამუშევრები სახლში (იმ ნამუშევრების გარდა, რომლებიც მასწავლებელს ესაჭიროება შეფასების ან სხვა მიზნებისათვის). როდესაც მოსწავლეები ხედავენ, რომ მათი ნამუშევრები მოწესრიგებულად ინახება, მათ შრომას პატივს სცემენ, ისინი მეტი პასუხისმგებლობით ეკიდებიან გაკვეთილებს.

სავარჯიშო რეგულები

ეს არის რეგული (სასურველია უჯრებიანი ფურცლებით), რომელშიც მოსწავლე გაკვეთილის მსვლელობის დროს, სამახსოვროდ იწერს ახალ ტერმინებს, სახელებს, ინიშნავს ტექნოლოგიურ ნიუანსებს, საშინაო დავალებებს, მომდევნო გაკვეთილისთვის მოსატან მასალას, აკეთებს სავარჯიშოებს, პატარა ესკიზებს; ექსკურსიებზე მოსწავლეები ამ რეგულში ინიშნავენ შთაბეჭდილებებს, აკეთებენ ჩანახატებს; ინიშნავენ გაჩენილ შეკითხვებს, წერენ საკუთარ მოსაზრებებს, რეფერატებს მოცემულ თემაზე... ჩაინიშნავენ სადისკუსიო თემებს, მათთან დაკავშირებულ შეკითხვებს და შენიშვნებს. სავარჯიშო რეგულების წარმოება დაეხმარება მოსწავლეებს დაიმახსოვრონ და შეაფასონ ნანახი თუ შესწავლილი, ისწავლონ წერა სხვადასხვა მიზნისთვის, შეძლონ აზრების და იდეების გამართულად გამოხატვა წერილობითი ფორმით, მიაჩვენს მათ ორგანიზებულობას. როდესაც მასწავლებელი ავალებს მოსწავლეებს რაიმე თემაზე სავარჯიშო რეგულებში საკუთარი მოსაზრების ჩაწერას და შემდეგ ჩანაწერის კლასის წინაშე წაკითხვას, ამით იგი აჩვენებს მოსწავლეებს საკუთარი აზრის საჯაროდ, თამამად და გამართულად გამოთქმას. მასწავლებელი არ კითხულობს სავარჯიშო რეგულებს და არ ასწორებს ჩანაწერებს.

დროის ორგანიზება:

იმისთვის, რომ გაკვეთილის დრო მთლიანად დაეთმოს მუშაობას, სასურველია, რომ გაკვეთილის დაწყებისთვის მასალა გამზადებული იყოს. მასალის დარიგების პროცედურას მიაქვს 10-15 წუთი. მზადება იწყება გაკვეთილის წინ, შესვენებაზე. მასწავლებელი ანაწილებს მასალას (ანაწილებს საღებავებს პალიტრებზე, ანაწილებს სახატავ ან ფერად ფურცლებს საჭირო ზომის და რაოდენობის მიხედვით და ა.შ.), მოსწავლეებს მოაქვთ წყალი, ალაგებენ მაგიდებზე მასალას.

სანიმუშო ბაკვეთილების სცენარები

თავი I

1. ხელოვნების ანბანი. ხაზი

მიზნები: გავაცნოთ მოსწავლეებს ხელოვნების მნიშვნელოვანი ელემენტი – ხაზი, მისი ნაირსახეობანი (ხაზის ტიპები), მათი საშუალებით ნაწარმოებში განწყობის შექმნის ხერხები, განვავითაროთ მოსწავლეთა დაკვირვებისა და ანალიზის უნარი და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.

აქტივობები:

1. ხაზების ტიპების აღმოჩენა კანდინსკის ნამუშევარში;
2. ხაზის მეშვეობით განწყობის გადმოცემა – პრაქტიკული სამუშაო, მსჯელობა);
3. ვან გოგის და მატისის ნამუშევრების შედარება;
4. ხატვა „კანდინსკის სტილით“ – პრაქტიკული სამუშაო.

მოსწავლეთა ორგანიზება:

ინდივიდუალური, ჯგუფური

დროის განაწილება:

1. შესავალი საუბარი – 3-4 წთ;
2. I აქტივობა – 5-6 წთ;
3. II აქტივობა – 5-6 წთ;
4. III აქტივობა – 20 წთ.

რესურსები:

ილუსტრაციები მოსწავლის სახელმძღვანელოდან (ან სხვა შესაფერისი რეპროდუქციები), გრაფიტის (უბრალო) ფანქარი და საშლელი, სახატავი ალბომი ან ფურცლები, შავი ფლომასტერი, (დასაშვებია აგრეთვე სხვა მასალის გამოყენება.)

მოსალოდნელი შედეგები:

სახვით ხელოვნებაში ხელოვნების ელემენტის – ხაზის მნიშვნელობის გაცნობიერება და მისი მეშვეობით განწყობის გამოხატვა პრაქტიკული აქტივობების შესრულებისას.

სტანდარტთან შესაბამისობა:

ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

შედგენი მიღწეულია, თუ მოსწავლე:

- სახვითი ხელოვნების ელემენტის – ხაზის მეშვეობით ქმნის საკუთარ ნამუშევარს ფანქრითა და სხვა მასალით;
- გამოხატავს ნამუშევარში თავის განწყობას;
- იცნობს და ჩამოთვლის ხაზის სხვადასხვა ტიპებს (სწორი, ტალღოვანი, ტეხილი და ა.შ.);
- ესმის და მსჯელობს იმაზე, თუ როგორ გამოიხატება განწყობა შესაბამისი ხაზის მეშვეობით.

გაკვეთილის მსვლელობა

შესავალი საუბრისას მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, თუ, მათი აზრით, რა ნაწილებისგან (ელემენტებისგან) შედგება ხელოვნების ისეთი ნაწარმოებები, როგორებიცაა, მაგალითად, ლექსი, მელოდია, კინოფილმი. სავარაუდო პასუხებია: სიტყვებისგან, ბგერებისგან, კადრებისგან. შესაძლებელია სხვა ვარიანტებიც, მაგ. ცეკვა – მოძრაობებისგან, პანტომიმა – ქესტებისა და პოზებისგან და ა.შ. ამის შემდეგ მასწავლებელი ეუბნება მოსწავლეებს, რომ ეს გაკვეთილი მიეძღვნება ერთ-ერთ ელემენტს, რომლისგანაც შედგება სახვითი ხელოვნების ნაწარმოებები – ხაზს.

აქტივობა I: მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, ჩამოთვალონ, როგორი შეიძლება იყოს ხაზი (სავარაუდო პასუხებია: სწორი, ტალღოვანი, ტეხილი, წვეტილი, სპირალური, სქელი, წვრილი, ჰორიზონტალური, ვერტიკალური და ა.შ) მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, დააკვირდნენ სახელმძღვანელოში მოცემულ კანდინსკის ნამუშევარს და აღმოაჩინონ რაც შეიძლება მეტი ტიპის ხაზები. მოსწავლეები იყოფიან ჯგუფებად. ის ჯგუფი, რომელიც მეტი ტიპის ხაზს აღმოაჩენს, გამარჯვებულია.

აქტივობა II: მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, დახატონ რამდენიმე (4-5) განსხვავებული ხაზი და სწრაფად მიაწერონ პირველი შთაბეჭდილება,

რომელსაც იგი მათში იწვევს, მაგ. სწორ ხაზს – „სიმშვიდე“, ტეხილს – „ნერვიული“, სპირალურს – „მხიარული“, და სხვ.

აქტივობა III: მასწავლებელი უჩვენებს მოსწავლეებს სახელმძღვანელოში მოცემულ ვან გოგისა და მატისის რეპროდუქციებს (ან სხვა შესაფერის რეპროდუქციებს მისი არჩევანით) და ეკითხება: „სად იყენებს მხატვარი მრავალრიცხოვან წყვეტილ, კუთხოვან, სპირალურ ხაზებს?“ (ვან გოგის ნამუშევარში). „როგორ განწყობას გვიქმნის ეს ხაზები?“ (სწრაფი მოძრაობის, მოუსვენრობის, მღელვარების თუ სხვა რომელიმე.) „რომელ ნამუშევარში ეხედავთ მომრგვალებულ, ტალღოვან ხაზებს?“ (მატისის ნამუშევარში). „როგორ განწყობას გვიქმნის ასეთი ხაზები?“ (მდორე მოძრაობის, სიმშვიდის, მეოცნებე განწყობის.)

აქტივობა IV: ამის შემდეგ მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, დახატონ სურათი კანდინსკის სტილში სხვადასხვა ხაზების გამოყენებით. იგი ურჩევს, რომ შეეცადონ ხაზის მეშვეობით შექმნან მათი განწყობა – მხიარული, სევდიანი ან სხვა.

მასწავლებელი თვალყურს ადევნებს მუშაობის პროცესს, რათა საჭიროების შემთხვევაში სწორი გეზით წარმართოს იგი, რჩევა მისცეს ან სხვაგვარად დაეხმაროს მოსწავლეებს.

2. ბააკეთე მავთულის ქანდაკება

მიზანი: კალდერის სტილის ნამუშევრის შექმნის საფუძველზე ხელი შევუწყოთ მოსწავლის შემოქმედებითობის, ფანტაზიისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების განვითარებას.

აქტივობები:

1. მსჯელობა ალექსანდერ კალდერის მავთულის ქანდაკებებზე.
2. მავთულისაგან ფიგურის შესრულება კალდერის სტილით.
3. პრეზენტაცია.

მოსწავლეთა ორგანიზება

ინდივიდუალური, ჯგუფური.

დროის განაწილება

1. შესავალი საუბარი – 2-3;
2. პირველი აქტივობა – 5-8 წუთი;
3. მეორე აქტივობა – 20 წუთი;
4. მესამე აქტივობა – 10 წთ.

რესურსები

ილუსტრაციები მოსწავლის წიგნიდან ან კომპიუტერული გამოსახულებები, პროექტორი ან ლეპტოპი (ბუკი), სახატავი ფურცლები, უბრალო (გრაფიტის) ფანქრები, საშლელი, მაკრატელი, მავთული, ქაფპლასტი (პენოპლასტი) სადგამებისთვის, ძაფები საკიდებისთვის.

მოსალოდნელი შედეგები

აღექსანდერ კალდერის მავთულის ქანდაკებების გაცნობა და ამ სტილის ნამუშევრების შექმნა.

სტანდარტთან შესაბამისობა

ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

შეფასება

შედეგი მიღწეულია, თუ მოსწავლე:

1. მსჯელობს აღექსანდერ კალდერის ნამუშევრების შესახებ;
2. ასრულებს ნამუშევარს კალდერის მეთოდით.

გაკვეთილის მსვლელობა

მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს აღექსანდერ კალდერზე და მის მიერ შექმნილ ახალ დარგზე – მავთულის ქანდაკებაზე. უყვება მათ კალდერის „ცირკზე“. მოსწავლეები აღნიშნავენ, თუ რა არის კალდერის მეთოდში ახალი და უჩვეულო, რითი განსხვავდება მავთულის ქანდაკება ქანდაკების ტრადიციული მეთოდებისაგან.

აქტივობა I:

მოსწავლეები ათვალიერებენ ვიზუალურ მასალას კალდერის ნამუშევართა გამოსახულებებით და საუბრობენ იმაზე, თუ რა ნიშან-თვისებები ახასიათებს მათ.

აქტივობა II:

მოსწავლეები ასრულებენ გრაფიკულ ჩანახატებს მავთულის ქანდაკებებისთვის და მათ საფუძველზე ასრულებენ საკუთარ ნამუშევრებს.

აქტივობა III: სამუშაოს დასრულების შემდეგ მოსწავლეები აწყობენ პრეზენტაციას. ნამუშევრები ან ჩამოიკიდება (ძაფებზე ან მავთულებზე), ან მაგრდება პენოპლასტის, მუყაოს ან ხის სადგარებზე. მოსწავლეებელი და მოსწავლეები საუბრობენ იმაზე, თუ როგორ მოსწონთ კაღდერის მეთოდი, რთულია იგი თუ პირიქით – სახალისო, რამდენად შეძლეს თავიანთი ჩანაფიქრების განხორციელება, ვისი ნამუშევრები მოსწონთ ყველაზე მეტად და რატომ.

სასწავლო შეთავაზებები

შესრულებული მავთულის ქანდაკებებისაგან შეიძლება კაღდერის სტილის საკლასო თოჯინების თეატრის ან ცირკის მოწყობა.

3. შპრი

მიზნები: გაეაღრმავოთ მოსწავლეების ცოდნა ხელოვნების ელემენტის – ფერის შესახებ, მისი სახეობების შესახებ, გავაცნოთ მათი საშუალებით ნაწარმოებში განწყობის შექმნის ხერხები, განვაფიქროთ მოსწავლეთა ხედვა, დაკვირვებისა და ანალიზის უნარი და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.

აქტივობები:

1. სხვადასხვა ფერის (ძირითადი, მეორადი, ცივი, თბილი და სხვ.) მეშვეობით ემოციის, განწყობის, რიტმის გადმოცემაზე საუბარი პიტ მონდრიანის შემოქმედების მაგალითზე.
2. საუბარი რეალისტურ და აბსტრაქტულ სტილზე მონდრიანის შემოქმედებაში ნამუშევართა შედარების საფუძველზე.
3. დამოუკიდებელი სამუშაოს შესრულება მონდრიანის სტილით.
4. პრეზენტაცია

მოსწავლეთა ორგანიზება:

ინდივიდუალური, ჯგუფური

დროის განაწილება:

1. შესავალი საუბარი – 3-5 წთ.
2. I აქტივობა – 12-15 წთ.
3. II აქტივობა – 10 წთ.
4. III აქტივობა – 20 წთ.

რესურსები:

ილუსტრაციები მოსწავლის სახელმძღვანელოდან ან კომპიუტერული გამოსახულებები, პროექტორი ან ლეპტოპი (ბუკი), გრაფიტის (უბრალო) ფანქარი და საშლელი, სახატავი ალბომი ან ფურცლები, ფერადი ფანქრები, ფლომასტერები ან საღებავი და ფუნჯი.

მოსალოდნელი შედეგები:

სახვით ხელოვნებაში ხელოვნების ელემენტის – ფერის მნიშვნელობის გაცნობიერება და მისი მეშვეობით განწყობის გამოხატვა პრაქტიკული აქტივობების შესრულებისას.

სტანდარტთან შესაბამისობა:

ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

შედეგი მიღწეულია, თუ მოსწავლე:

- იცნობს და ჩამოთვლის ფერის სხვადასხვა სახეობებს (ძირითადი, შედგენილი, თბილი, ცივი და ა.შ.).
- ესმის და მსჯელობს იმაზე, თუ როგორ გამოიხატება განწყობა შესაბამისი ფერის მეშვეობით (კონკრეტულად, საუბრობს მონდრიანის ნამუშევრებზე და მათ ფერადოვან გადაწყვეტაზე).

გაკვეთილის სცენარი

მასწავლებელი უჩვენებს მოსწავლეებს „ფერების ბორბალს“ და სთხოვს, გაიხსენონ, რომელ წრეებშია ჩახატული ძირითადი (პირველადი) ფერები და რომელში – მეორადი, რომელი ფერების შეზავებით რა ფერებს ვიღებთ. ამის შემდეგ მასწავლებელი შეახსენებს ბავშვებს, რომ არსებობს თბილი და ცივი ფერები, და სთხოვს ჩამოთვალონ, რომელი ფერები იწვევს ასოციაციას სითბოსთან, მზესთან, ცეცხლთან, (წითელი, ყვითელი, ნარინჯისფერი), და

რომელი – სიცივესთან, ღამესთან, ყინვასთან (ღურჯი, ცისფერი, იისფერი, მწვანე) და როგორ გრძნობებს იწვევენ ცივი და თბილი, ინტენსიური და ნაზი ფერები.

აქტივობა I: მასწავლებელი უჩვენებს მოსწავლეებს პიტ მონდრიანის სურათს „ბროდვეის ბუგი-ვუგი“. იგი ყურადღებას მიაქცევენებს მოსწავლეებს, რომ ეს აბსტრაქტული სურათია და ესაუბრება მათ მონდრიანის სტილის თანდათანობით ცვლილებაზე რეალისტურიდან აბსტრაქტულისკენ და იმაზე, თუ როგორ გადმოიცემა ამ სურათში, სადაც არც საგნებია და არც ადამიანები, განწყობა, რიტმი, მელოდიურობა, ხაზს უსვამს აგრეთვე სურათის სახელწოდების კავშირს არა მარტო მუსიკასთან, არამედ სახვით ხელოვნებაში მისი სტილისტიკის გამოსახვასთანაც. იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს საშუალება, კარგი იქნება, თუ მოსწავლეები მოისმენენ შესაფერის მელოდიას და შეადარებენ მის რიტმს მონდრიანის ნამუშევარში არსებულ რიტმს, სხვა შემთხვევაში მასწავლებელმა უნდა აუხსნას მოსწავლეებს, რომ ბუგი-ვუგი იმხანად ამერიკაში პოპულარული სწრაფი, რიტმული ცეკვა იყო.

აქტივობა II: მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს მონდრიანის სამ სურათს, რომლებიც სახელმძღვანელოშია მოცემული და ეკითხება: „რა არის გამოსახული პირველ სურათზე? საიდან მიხვდით ამას? რამდენად ბუნებრივადია შესრულებული პირველი სურათი? თუ შეიძლება მეორე სურათზე გამოსახული საგნის ამოცნობა? რა მსგავსება-განსხვავებებს ამჩნევთ პირველ და მეორე სურათებს შორის? რომელი მათგანია უფრო ცოცხალი და რეალისტური? რა არის გამოსახული მესამე სურათზე? არის თუ არა რაიმე მსგავსება მეორე და პირველ სურათებთან? თუ მიხვდებოდით, რას გამოსახავს ეს სურათი, პირველი ორი რომ არ გქონდეთ ნანახი?“ „როგორც ხედავთ, მონდრიანის აბსტრაქტულ ნამუშევრებზე უბრალოდ ფორმებია გამოსახული, არავითარ ამბავს – არც მხიარულს, არც სევდიანს ისინი არ მოგვითხრობენ. თვით ეს ფორმებიც არ გამოირჩევა მრავალფეროვნებით: იგი ხომ მხოლოდ მართკუთხედებს ხატავდა. ერთმანეთისაგან ისინი ძირითადად ფერით განსხვავდება. როგორ მიგაჩნიათ, ამის გამო მონდრიანის ნამუშევრები ერთფეროვანი და უინტერესო გახდა? თუ ისინი მაინც თავისებურია და განსხვავებულ გრძნობებს და შთაბეჭდილებებს წარმოშობს?“

ამ ან მსგავსი კითხვების მეშვეობით მასწავლებელმა უნდა მიიყვანოს ბავშვები იმ დასკვნამდე, რომ თუმცა სურათზე შეიძლება არ იყოს გამოსახული რაიმე კონკრეტული ამბავი ან საგანი, (ე.ი. თუ სურათი აბსტრაქტულია), მხატვარს

მაინც შეუძლია ფერისა და ხაზის მეშვეობით გადმოსცეს თავისი გრძნობები და განცდები.

აქტივობა III: ამის შემდეგ მასწავლებელი სთავაზობს მოსწავლეებს, შეასრულონ ერთი და იმავე საგნის რეალისტური და აბსტრაქტული ესკიზები. მასწავლებელი თვალყურს ადევნებს მუშაობის პროცესს, რათა საჭიროების შემთხვევაში სწორი გეზით წარმართოს იგი, რჩევა მისცეს ან სხვაგვარად დაეხმაროს მოსწავლეებს.

აქტივობა IV: მუშაობის დასრულების შემდეგ ნახატები გამოიფინება კლასში და მოსწავლეები საუბრობენ მათ შთაბეჭდილებებზე, იმაზე, თუ რას ფიქრობენ ისინი საკუთარ და კლასელთა ნამუშევრებზე.

4. ხაზები და ფერები

მიზანი: მონდრიანის სტილის ნამუშევრის შესრულების საფუძველზე ხელი შევეწყოთ მოსწავლის შემოქმედებითობის, მოტორიკისა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებას, განვავითაროთ მოსწავლის შემოქმედებითი უნარი, ფანტაზია და ხელის მოტორიკა.

აქტივობები:

1. დამოუკიდებელი სამუშაოს შესრულება მონდრიანის სტილით;
2. პრეზენტაცია.

მოსწავლეთა ორგანიზება

ინდივიდუალური, ჯგუფური

დროის განაწილება

1. შესავალი საუბარი – 10
2. პირველი აქტივობა – 25 წუთი
3. მეორე აქტივობა – 10 წუთი

რესურსები

სახატავი ფურცლები, გრაფიტის ფანქარი, საშლელი, შახაზავი, შავი ფლომასტერი, გასაფერადებლად – ფერადი ფანქრები ან სხვა სასურველი მასალა.

მოსალოდნელი შედეგები

მოსწავლეები ასრულებენ დამოუკიდებელ სამუშაოს პიტ მონდრიანის სტილით. სტანდარტთან შესაბამისობა

შეფასება

შედეგი მიღწეულია, თუ მოსწავლე:

- სახვითი ხელოვნების ელემენტების – ხაზისა და ფერის მეშვეობით ქმნის საკუთარ ნამუშევარს მონდრიანის სტილით..
- გამოხატავს ნამუშევარში თავის განწყობას.

გაკვეთილის მსვლელობა

აქტივობა I: მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, დახატონ სურათი მონდრიანის სტილით სხვადასხვა სისქის სწორი ხაზებისა და ძირითადი ან მეორადი ფერების გამოყენებით, რომლის შესრულების ეტაპები ნაჩვენებია სახელმძღვანელოში, მაგრამ ურჩევს, რომ ზუსტად კი არ გადახატონ მოცემული ნიმუში, არამედ შეიტანონ მათთვის სასურველი ცვლილებები, რათა სურათში ფერის და ხაზის მეშვეობით შეიქმნას და გამოჩნდეს მათი განწყობა – მხიარული, სევდიანი ან სხვა.

აქტივობა II: სამუშაოს დასრულების შემდეგ მოსწავლეები გამოფენენ თავიანთ ნამუშევრებს და აწეობენ პრეზენტაციას. მასწავლებელი და მოსწავლეები საუბრობენ იმაზე, თუ როგორ მოსწონთ მონდრიანის მეთოდი, რთულია იგი თუ პირიქით – სახალისო, რამდენად შეძლეს თავიანთი ჩანაფიქრების განხორციელება, როგორი ფორმები და ფერები გამოიყენეს და შეესაბამება ისინი მონდრიანის სტილს თუ არა. ვისი ნამუშევრები მოსწონთ ყველაზე მეტად და რატომ.

4. ღირება და მოცულობა

მიზანი: გავაცნოთ მოსწავლეს ფორმებისა და მოცულობების ტიპები და ამის საფუძველზე, განვაითაროთ მისი მსჯელობის უნარი და მხატვრული ნაწარმოების გაგების საწყისი უნარები.

აქტივობები:

1. გეომეტრიული ფორმების ამოცნობა ბუნებასა და ხელოვნების ნაწარმოებებში;
2. საგნების ჩანახატები გეომეტრიული ფორმების სახით;
3. პრეზენტაცია.

მოსწავლეთა ორგანიზება

ინდივიდუალური

დროის განაწილება

1. შესავალი საუბარი – 2-3
2. პირველი აქტივობა – 5-8 წუთი
3. მეორე აქტივობა – 25 წუთი
4. მესამე აქტივობა – 10 წთ

რესურსები

ილუსტრაციები მოსწავლის სახელმძღვანელოდან ან კომპიუტერული გამოსახულებები, პროექტორი ან ლეპტოპი (ბუკი), გრაფიტის (უბრალო) ფანქარი და საშლელი, სახატავი ალბომი ან ფურცლები.

მოსალოდნელი შედეგები

მოსწავლეები საუბრობენ გეომეტრიული ფორმების შესახებ, ამოიცნობენ მათ გარემოსა და ხელოვნების ნაწარმოებებში, ასრულებენ საგნების ჩანახატებს გეომეტრიული ფორმების სახით.

სტანდარტთან შესაბამისობა

ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

შეფასება

შედეგი მიღწეულია, თუ მოსწავლე:

- ასრულებს გრაფიკულ ჩანახატებს გეომეტრიული და ორგანული ფორმების გამოყენებით.
- მსჯელობს ხელოვნებასა და ბუნებაში გეომეტრიული ფორმების შესახებ.

გაკვეთილის მსვლელობა

მასწავლებელი და მოსწავლეები საუბრობენ იმის შესახებ, რომ გარდა ფერისა და ხაზისა, ხელოვნების ნაწარმოების შესაქმნელად აუცილებელი ელემენტებია ფორმა და მოცულობა. მოსწავლეები ასახელებენ მათემატიკიდან ნაცნობ ორგანზომილებიანი და სამგანზომილებიან ფორმებს. შემდეგ საუბრობენ იმაზე, რომ არსებობს აგრეთვე ორგანული, ანუ თავისუფალი ფორმები, რომლებიც ასევე გამოიყენება ხელოვნებაში. მასწავლებელი უჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას, სადაც გამოსახულია ისეთი ფერწერული თუ სკულპტურული ნაწარმოებები, რომლებშიც განსაკუთრებით ნათლად გამოიკვეთება ფორმები და მოცულობები, მაგალითად, კუბიზმის მიმდევრების ნაწარმოებებს.

აქტივობა I: მოსწავლეები ამოიცნობენ გეომეტრიულ ფორმებს გარემოსა და ხელოვნების ნაწარმოებებში.

აქტივობა II: მოსწავლეები ასრულებენ ჩანახატებს, სადაც საგნები გეომეტრიული ფორმების მეშვეობით იქნება გადმოცემული.

აქტივობა III: სამუშაოს დასრულების შემდეგ მოსწავლეები გამოფენენ თავიანთ ნამუშევრებს და აწეობენ პრეზენტაციას. მასწავლებელი და მოსწავლეები საუბრობენ იმაზე, თუ როგორ რამდენად შეძლეს თავიანთი ჩანაფიქრების განხორციელება, როგორი ფორმები და ფერები გამოიყენეს, ვისი ნამუშევრები მოსწონთ ყველაზე მეტად და რატომ.

5. შეშხმენი მობილი

მიზანი: მოსწავლე ეცნობა ალექსანდერ კალდერის კინეტიკურ ქანდაკებებს და ასრულებს მობილს დამოუკიდებლად.

აქტივობები:

1. მსჯელობა გეომეტრიული და ორგანული ფორმების გამოყენებაზე კალდერის მობილებში;
2. მობილის შექმნა კალდერის სტილით;
3. პრეზენტაცია.

მოსწავლეთა ორგანიზება

ინდივიდუალური

დროის განაწილება

1. შესავალი საუბარი – 2-3;
2. პირველი აქტივობა – 5-8 წუთი;
3. მეორე აქტივობა – 25 წუთი;
4. მესამე აქტივობა – 10 წთ.

რესურსები

შესაბამისი ვიზუალური მასალა, თხელი მუყაო ან სქელი ქაღალდი, გრაფიტის ფანქარი, საშლელი, სახაზავი, შავი ფლომასტერი, გასაფერადებელი მასალა (ფერადი ფანქრები, პასტელები, გუაშის საღებავები და ა.შ.), მავთულები ან ძაფები და თხელი ღეროები (მაგალითად, ხის ან პლასტმასის ჩხირები და სხვ.)

მოსალოდნელი შედეგები

მოსწავლეები იცნობენ კალდერის კინეტიკურ ქანდაკებას (მობილებს), შეუძლიათ მასზე მსჯელობა და მობილის შესრულება კალდერის სტილით.

სტანდარტთან შესაბამისობა

გ.დაწყ.(I).2, ს.გ.დაწყ.(I).3, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

შეფასება

შედეგი მიღწეულია, თუ მოსწავლე:

- სახვითი ხელოვნების ელემენტების – ხაზისა და ფერის მეშვეობით ქმნის საკუთარ ნამუშევარს მონდრიანის სტილით;
- გამოხატავს ნამუშევარში თავის განწყობას.

გაკვეთილის მსვლელობა

მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს ალექსანდერ კალდერზე, რომელიც, მათთვის უკვე ნაცნობი მავთულის ქანდაკების გარდა, თავისუფლად მოძრავი ფორმებისაგან შემდგარი კინეტიკური ქანდაკებების, ანუ მობილის გამომგონებელიც იყო და აჩვენებს მათ შესაფერის ვიზუალურ მასალას.

აქტივობა I: მოსწავლეები ათვალიერებენ კალდერის მობილებს და აღნიშნავენ ორგანოზომილებიან და სამგანზომილებიან, გეომეტრიულ და ორგანულ ფორმებს, ასახელებენ პირველად და მეორად, ცივ და თბილ ფერებს.

აქტივობა II: მოსწავლეები იგონებენ და ქმნიან მობილს კალდერის სტილით.

აქტივობა III: სამუშაოს დასრულების შემდეგ ნამუშევრები გამოიფინება კლასში. მოსწავლეები და მასწავლებელი საუბრობენ მათ შესახებ, აღნიშნავენ, რა გამოვიდა კარგად და რისი შესწორება გააუმჯობესებდა ნამუშევრებს.

მასწავლებელი განსაკუთრებულ ყურადღება აქცევს იმას, რომ კლასში იყოს მეგობრული და საქმიანი ატმოსფერო. მოსწავლეები აცნობიერებენ, რომ მათი შენიშვნები ძირითადად დადებითი ხასიათისა უნდა იყოს, ხოლო კრიტიკული შენიშვნები არ უნდა შეიცავდეს დაცინვის ელემენტებს.

სასწავლო შეთავაზებები

მომავალში ამ ნიმუშის დახმარებით შესაძლებელია გაკეთდეს მობილი ნებისმიერ თემაზე, მაგ. „ციური სხეულები“, „ხილი და ბოსტნეული“, „სათამაშოები“ და სხვა.

6. მოძრაობა

მიზანი: მოსწავლე ეცნობა სტატიკისა და დინამიკის მაგალითებს სახვითი ხელოვნების ნაწარმოებებში და მსჯელობისა და შედარებების საფუძველზე ხვეწს დაკვირვების, მსჯელობისა და ანალიზის უნარებს.

აქტივობები:

1. ძველბერძნული რელიეფების შედარების საფუძველზე დინამიკისა და სტატიკის ცნებების ათვისება;
2. ვალტორტას გამოქვაბულის ფრესკაზე დაკვირვებისა და მსჯელობის საფუძველზე მოძრაობის გამოსახვის თავისებურებების აღქმა;
3. საუბარი მოსწავლეების მიერ ნანახ ნაწარმოებზე (ქანდაკება, ფერწერული ნამუშევარი, წიგნის ილუსტრაცია, პლაკატი, ფოტო და ა.შ.), სადაც ყველაზე ძლიერად იყო გამოსახული მოძრაობა.

მოსწავლეთა ორგანიზება

ინდივიდუალური

დროის განაწილება

1. შესავალი საუბარი – 8-10 წთ;

2. პირველი აქტივობა – 8-10 წთ;
3. მეორე აქტივობა – 8-10 წი.

რესურსები

ილუსტრაციები მოსწავლის სახელმძღვანელოდან ან კომპიუტერული გამოსახულებები, პროექტორი ან ლეპტოპი (ბუკი), გრაფიტის (უბრალო) ფანქარი და საშლელი, სახატავი ალბომი ან ფურცლები.

მოსალოდნელი შედეგები

მოსწავლეებმა იციან დინამიკის (მოძრაობის) და სტატიკის (უძრაობის) ცნებები და შეუძლიათ მათზე მსჯელობა, აკვირდებიან ხელოვნებაში მოძრაობის გამოსახვის შემთხვევებს.

სტანდარტთან შესაბამისობა

ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

შეფასება

შედეგი მიღწეულია, თუ მოსწავლე:

- იცნობს დინამიკის (მოძრაობის) და სტატიკის (უძრაობის) ცნებებს და შეუძლია მათზე მსჯელობა;
- ამოიცნობს მხატვრულ ნაწარმოებში მოძრაობის გამოსახვის შემთხვევებს.

გაკვეთილის მსვლელობა

მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს ხელოვნების ნაწარმოებში მოძრაობის გამოსახვის არსს და აჩვენებს მათ შესაფერის ვიზუალურ მასალას.

აქტივობა I: მოსწავლეები პართენონის რელიეფებისა და სკოპასის „ბერძნებისა და ამაზონების ბრძოლის“ შედარების საფუძველზე არკვევენ, რომელია დინამიკური ნაწარმოები და რომელი – სტატიკური.

აქტივობა II: ვალტორტის გამოქვაბულის ფრესკის და კომპიუტერული გრაფიკით შექმნილი გამოსახულების შედარების საფუძველზე მოსწავლეები აკვირდებიან მოძრაობის გამოსახვის სხვადასხვა ხერხებს.

აქტივობა III: მოსწავლეები იხსენებენ და ჰყვებიან, თუ სად უნახავთ ისეთი ნაწარმოები, რომელშიც ძლიერად იყო გამოსახული მოძრაობა (მაგალითად,

ქანდაკება, ფერწერული ნამუშევარი, წიგნის ილუსტრაცია, პლაკატი, რეკლამა და სხვ.).

7. ღახატე შიგჷრა მოძრაობაში

მიზანი: ცნობილი მხატვრების ნამუშევრების გაცნობისა და ცხოვრებისეული დაკვირვებების საფუძველზე მოსწავლე ასრულებს დინამიკაში მყოფი ფიგურის გამოსახულებას, რაც ავითარებს დაკვირვების უნარსა და პრაქტიკულ უნარ-ჩვევებს.

აქტივობები:

1. ცნობილი მხატვრების მიერ შესრულებული ნაწარმოებების დათვალიერება;
2. მოძრაობის გამომსახველი სიუჟეტის მოფიქრება და შესრულება ნებისმიერი სასურველი მასალით;
3. პრეზენტაცია.

მოსწავლეთა ორგანიზება

ინდივიდუალური

დროის განაწილება

1. შესავალი საუბარი – 5 წთ;
2. პირველი აქტივობა – 8-10 წთ;
3. მეორე აქტივობა – 25 წთ;
4. პრეზენტაცია.

რესურსები

მოძრაობის ამსახველი სცენების ილუსტრაციები მოსწავლის სახელმძღვანელოდან ან კომპიუტერული გამოსახულებები, პროექტორი ან ლეპტოპი (ბუკი), გრაფიტის (უბრალო) ფანქარი და საშლელი, სახატავი ალბომი ან ფურცლები.

მოსალოდნელი შედეგები

მოსწავლეს შეუძლია დინამიკის შემცველი სცენის მოფიქრება და შესრულება.

სტანდარტთან შესაბამისობა

ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

შეფასება

შედგენი მიღწეულია, თუ მოსწავლე:

- მოიფიქრებს და შეასრულებს მოძრაობის გამომსახველ სცენას.

გაკვეთილის მსვლელობა

აქტივობა I: მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს დინამიკისა და სტატიკის შესახებ ხელოვნებაში და უჩვენებს ცნობილი მხატვრების მიერ შესრულებულ ნამუშევრებს (მაგ. დეგა, რენუარი, ტულუზ-ლოტრეკი, ბერნინი და სხვ.) და ესაუბრება მათ იმ შთაბეჭდილებაზე, რომლებსაც ახდენს მაყურებელზე დინამიკური სცენები.

აქტივობა II: მოსწავლეები მოიფიქრებენ რაიმე სცენას, სადაც ძლიერი მოძრაობა იქნება აუცილებელი, მაგალითად, სპორტულ თემაზე, ცეკვის, ცირკის, თამაშის თემაზე და სხვ. შემდეგ მოსწავლეები შეასრულებენ მოსამზადებელ ჩანახატებს ფანქრით, შეარჩევენ საუკეთესო გადაწყვეტას და შემდეგ

აქტივობა III: მუშაობის დასრულების შემდეგ ნახატები გამოიფინება კლასში და მოსწავლეები საუბრობენ მათ შთაბეჭდილებებზე, იმაზე, თუ რას ფიქრობენ ისინი საკუთარ და კლასელთა ნამუშევრებზე.

თავი II

მშვიდობის იდეა პიკასოს შემოქმედებაში

მიზანი: პიკასოს ნაწარმოებების გაცნობისა და პრაქტიკული სამუშაოს შესრულების საფუძველზე გავაცნოთ მოსწავლეებს ხელოვნებაში იდეების გამოხატვის თავისებურებანი, ხერხები და საშუალებანი, განვაითაროთ მათი შემოქმედებითი უნარი, ფანტაზია და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.

აქტივობები:

1. მსჯელობა ხელოვნებაში სხვადასხვა იდეების გამოსახვის გზებზე პიკასოს ორი ნამუშევრის – „ბავშვი მტრედით“ და „გერნიკის“ შედარების საფუძველზე.

2. პრაქტიკული სამუშაოს შესრულება – პლაკატი მშვიდობის თემაზე.

მოსწავლეთა ორგანიზება

ინდივიდუალური, ჯგუფური.

დროის განაწილება

1. შესავალი საუბარი – 2-3 წთ;
2. პირველი აქტივობა – 5-8 წთ;
3. მეორე აქტივობა – 25 წთ;
4. მესამე აქტივობა – 10 წთ.

რესურსები

ილუსტრაციები მოსწავლის წიგნიდან (ან სხვა შესაფერისი ილუსტრაციები), სახატავი ფურცლები, უბრალო (გრაფიტის) და ფერადი ფანქრები, საშლელი, აგრეთვე სურვილის მიხედვით შეიძლება შეირჩეს სხვადასხვა მასალა, მაგ., გუაში ან აკვარელი, პასტელი, ტუში ან მელანი, ფლომასტერები და სხვ.

მოსალოდნელი შედეგები

პიკასოს ნაწარმოებების გაცნობისა და პრაქტიკული სამუშაოს შესრულების საფუძველზე გავაცნოთ მოსწავლეებს ხელოვნებაში იდეების გამოხატვის თავისებურებანი, ხერხები და საშუალებანი, განვავითაროთ მათი შემოქმედებითი უნარი, ფანტაზია და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები.

სტანდარტთან შესაბამისობა

ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

შეფასება

შედეგი მიღწეულია, თუ მოსწავლე:

1. მსჯელობს პიკასოს ხელოვნებაში მშვიდობის იდეის გამოხატვაზე;
2. ასრულებს პლაკატს მშვიდობის თემაზე;
3. წარმოადგენს კლასის წინაშე საკუთარ და სხვის ნამუშევრებს, მსჯელობს მათ ჩანაფიქრზე და შესრულების თავისებურებებზე.

გაკვეთილის მსვლელობა

მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, თუ როგორ შეუძლია ადამიანს თავისი აზრისა თუ იდეის გამოხატვა (სავარაუდო პასუხი: ზეპირად, წერილობით, სიმბოლური ნიშნით ან გამოსახულებით, რეალისტური ნაწარმოებით).

აქტივობა I:

მასწავლებელი უჩვენებს მოსწავლეებს პიკასოს ორ ნამუშევარს, „გერნიკას“ და „ბავშვს მტრედით“, და სთხოვს იმსჯელონ იმის შესახებ, თუ რა აზრია ჩადებული თითოეულ ნამუშევარში, რა ხერხებით გამოხატავს ამ იდეებს მხატვარი, შეძლო თუ არა მხატვარმა, რომ თავის ნაწარმოებებში აზრი საკმარისად ნათლად და მკაფიოდ გამოეხატა.

აქტივობა II:

მოსწავლეები ათვალიერებენ პიკასოს მიერ შექმნილ მტრედის სიმბოლოიან ნამუშევრებს და ასრულებენ საკუთარ პლაკატს მშვიდობის თემაზე.

აქტივობა III:

ეწყობა პრეზენტაცია. მოსწავლეები გამოთქვამენ თავიანთ აზრებს საკუთარ და თანაკლასელთა ნამუშევრებზე.

თავი III ლენდ-არტი

მიზანი: გააცნოთ მოსწავლეებს ეკოლოგიური ხელოვნების ახალი დარგის – ლენდ-არტის ცნება და მისი წარმომადგენლების შემოქმედება, განვავითაროთ მათი ლოგიკური აზროვნება და მსჯელობის უნარი.

აქტივობები:

1. საუბარი გეოგლიფების ისტორიულ ფესვებზე.
2. ე. როჯერსის სტილის ლენდ-არტის პროექტის მოფიქრება.
3. მსჯელობა ლენდ-არტის მნიშვნელობის შესახებ.

მოსწავლეთა ორგანიზება

ინდივიდუალური, ჯგუფური

დროის განაწილება

1. შესავალი საუბარი – 3-5 წთ;

2. პირველი აქტივობა – 5-8 წთ;
3. მეორე აქტივობა – 20-25 წთ;
4. მესამე აქტივობა – 12-15 წთ.

რესურსები: ილუსტრაციები მოსწავლის წიგნიდან (ან სხვა შესაფერისი ილუსტრაციები), საწერი და სახატავი მასალები (სურვილის მიხედვით) პროექტის აღწერილობისა და ესკიზების შესასრულებლად.

მოსალოდნელი შედეგები: მოსწავლეებს აქვთ წარმოდგენა ლენდ-არტზე და შეუძლიათ ამ თემაზე მსჯელობა.

სტანდარტთან შესაბამისობა

, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

ს.გ.VI.6 მოსწავლე იკვლევს ხელოვნებას, როგორც მსოფლმხედველობის გამოხატვის და კომუნიკაციის საშუალებას(ინდ. 2).

ს.გ.VI.10 მოსწავლე იკვლევს ხელოვნების როლს საზოგადოების ცხოვრებაში (ინდ. 2,4)

შეფასება

შედეგი მიღწეულია, თუ მოსწავლემ:

1. იცის „ლენდ-არტის“ ცნება და აცნობიერებს მის არსს.
2. შეუძლია მოცემულ საკითხზე მსჯელობა.

გაკვეთილის მსვლელობა

შესავალ ნაწილში მასწავლებელი ესაუბრება მოსწავლეებს იმის შესახებ, რომ ქვეყნად არსებობს მრავალი უცნაური და იდუმალებით მოცული ქმნილებები და სთხოვს მოსწავლეებს, გაიხსენონ და ჩამოთვალონ ის ქმნილებები, რომლებთანაც რაიმე საიდუმლოა დაკავშირებული ან რომელთა წარმოშობის და შესრულების შესახებ მეცნიერებამ ზუსტი პასუხი არ იცის და რომელთა გარშემო ბევრი სხვადასხვა ვერსია არსებობს. (სავარაუდო პასუხები: ეგვიპტური პირამიდები, სტოუნჰენჯი, ინკებისა და მაიას ტომების შენობები და სხვ.) მასწავლებელს აგრეთვე შეუძლია ახსენოს შვეიცარიელი რეჟისორის ერის

დენიკენის სამეცნიერო-პოპულარული ფილმი პარადოქსული სახელწოდებით „წინ წარსულისაკენ“, რომელიც სწორედ ამ თემატიკას ეძღვნება.

აქტივობა I:

მასწავლებელი უყვება მოსწავლეებს ნასკას უდაბნოს ე.წ. „არხების“ და მარია რაიხეს აღმოჩენის შესახებ და უხსნის მათ „გეოგლიფების“ ცნებას. ამის შემდეგ იგი მოუთხრობს მათ თანამედროვე ხელოვნების ახალ დარგზე – ლენდ-არტზე, ანუ „მიწის ხელოვნებაზე“, და სთხოვს მოსწავლეებს, გამოთქვან თავისი აზრები იმის შესახებ, თუ რა მსგავსება-განსხვავებას ხედავენ ისინი ძველ გეოგლიფებსა და ლენდ-არტის ნაწარმოებებს შორის. სავარაუდო პასუხებია: ორივე ძალზე დიდი ზომისაა, მასშტაბური და მონუმენტურია, ორივე უბრალო ბუნებრივი მასალების – ქვებისა და მიწისაგან იქმნება, ორივეს კარგად დანახვისთვის საჭიროა უჩვეულოდ მაღალი ხედვის წერტილი, ორივე შრომის, დროისა და სახსრების ძალზე დიდ დანახარჯს მოითხოვს და ა.შ. განსხვავებაა იარაღებსა და მექანიზმებში, რომლითაც სარგებლობდნენ უწინ და ახლა და, რაც მთავარია, ჩვენ ვიცით, რომ ლენდ-არტის ხელოვნები ბუნებასთან კავშირს და ეკოლოგიური საკითხებით საზოგადოების დაინტერესებას ესწრაფვიან, მაგრამ ნაკლებად სავარაუდოა, რომ ძველი გეოგლიფების ავტორებს იგივე მიზნები ჰქონდათ. ჩაატარეთ გონებრივი იერიში: მოსწავლეებს შეუძლიათ ამ მიზნების სხვადასხვა ვერსიები გამოთქვან, თუნდაც სრულიად ფანტასტიკური.

აქტივობა II: მასწავლებელი ყოფს კლასს ჯგუფებად. შემდეგ იგი უჩვენებს მოსწავლეებს ლენდ-არტის ნამუშევრების ფოტოებს და სთხოვს, მოიფიქრონ და აღწერონ ენდრიუ როჯერსის „სიცოცხლის რიტმების“ მსგავსი პროექტი და შეასრულონ მისთვის ჩანახატები და ესკიზები, შეარჩიონ მისთვის შესაფერისი ადგილები და აღწერონ, როგორ შეიძლება მისი გამხორციელება. ამის შემდეგ მოსწავლეები აცნობენ ერთმანეთს თავიანთი პროექტების ჩანაფიქრებს და მსჯელობენ მათ შესახებ.

აქტივობა III: მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, გამოთქვან თავიანთი აზრი იმაზე, ახდენს თუ არა მათზე შთაბეჭდილებას ლენდ-არტის ის ნამუშევრები, რომლებსაც ისინი გაეცნენ, ამ ნამუშევართა ჩანაფიქრი და შესრულება, რა შეუძლიათ თქვან მათ ფორმებზე, ფერებზე, მასალებზე, აქვთ თუ არა მათ რაიმე საერთო ხელოვნების ტრადიციულ დარგებთან, საერთოდ, მიაჩნიათ თუ არა პირადად მათ ეს ხელოვნებად, ხედავენ თუ არა ყოველივე ამაში რაიმე აზრს, იდეას, გრძნობებს, რომლის გამოსახატად ღირდა ამდენი დროის, სახსრებისა და ენერგიის დახარჯვა, ან იქნებ ეჭვი აქვთ, რომ ეს ყველაფერი მხოლოდ უაზრო

და ძვირადღირებული გართობაა, მიაჩნიათ თუ არა, რომ ასეთი ქმნილებები ხელს უწყობს საზოგადოების ყურადღების მიქცევას ეკოლოგიისა და მისი პრობლემების მიმართ და რატომ ჰგონიათ ასე. იმსჯელეთ ამის შესახებ კლასში.

ილუსტრაცია

ინტეგრირება: ლიტერატურა

მიზნები: გააცნოთ მოსწავლეებს წიგნის ილუსტრაციის დარგი, მისი ისტორია და სახეობები, წიგნების და მათი გაფორმების ისტორიული და მხატვრული თავისებურებები, მისი მნიშვნელობა, ცნობილ ხელოვანთა ნამუშევრები, განვაითაროთ ნაწარმოების აზრის მხატვრული ხერხებით გადმოცემის უნარი დამოუკიდებელი სამუშაოს შესრულების გზით.

აქტივობები:

1. სხვადასხვა ქვეყნებისა და ეპოქების ილუსტრაციათა შედარება.
2. ერთსა და იმავე სიუჟეტზე (ზღაპარი) სხვადასხვა მხატვრების, მარგარეტ ტარანტის და უოლტერ კრეინის მიერ შესრულებული ილუსტრაციების შედარება.
3. საუბარი „ვეფხისტყაოსნის“ ილუსტრაციებზე (ლ. გუდიაშვილი, ირ. თოიძე).
4. ილუსტრაციების შესრულება ერთსა და იმავე თემაზე.

მოსწავლეთა ორგანიზება:

ინდივიდუალური, წყვილებად, ჯგუფური

დროის განაწილება:

1. შესავალი საუბარი – 3-5 წთ;
2. I აქტივობა – 10 წთ;
3. II აქტივობა – 10 წთ;
4. III აქტივობა – 20 წთ.

რესურსები:

რეპროდუქციები მოსწავლის სახელმძღვანელოდან (შესაძლებელია აგრეთვე სხვა თვალსაჩინოებების გამოყენება), ილუსტრირებული წიგნები, სახატავი მასალა (ნებისმიერი სასურველი).

სტანდარტთან შესაბამისობა:

ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

მოსალოდნელი შედეგები:

მოსწავლე იცნობს წიგნის ილუსტრაციის დარგს, შეუძლია მასზე მსჯელობა და დამოუკიდებელი სამუშაოს შესრულება.

შედეგი მიღწეულია, თუ მოსწავლე:

- საუბრობს წიგნის ილუსტრაციის დარგზე, მის ფორმებზე და ისტორიულად ჩამოყალიბებულ სახეებზე;
- ადარებს სხვადასხვა პერიოდის, სხვადასხვა ავტორის ილუსტრაციებს, საუბრობს სტილზე და შესრულების მანერაზე;
- ასრულებს პრაქტიკულ სამუშაოს – ილუსტრაციას კლასში წაკითხული ნაწარმოების თემაზე.

გაკვეთილის სცენარი

მასწავლებელი და მოსწავლეები საუბრობენ წიგნის ისტორიაზე, მის უძველეს ტიპებზე, მისი სხვადასხვა ფორმების მრავალფეროვნებაზე, მათი გაფორმების სახეებზე. მოსწავლეები ადარებენ ერთმანეთს სხვადასხვა ეპოქებსა და ქვეყნებში შესრულებულ ილუსტრაციებს და საუბრობენ მათ სტილსა და შესრულების მანერაზე. .

მასწავლებელი აჩვენებს მათ ცნობილი ილუსტრატორების, მარგარეტ ტარანტის და უოლტერ კრეინის ილუსტრაციებს ერთსა და იმავე თემაზე („მძინარე მზეთუნახავის ზღაპარი“, შარლ პერო). მოსწავლეები ადარებენ მათ და საუბრობენ იმაზე, თუ რით განსხვავდება ხელოვანთა ხედვა, როგორი მანერა აქვთ მათ, როგორი ფერები და ნახატი, როგორი გარეგნობა და ჩაცმულობა აქვთ პერსონაჟებს, რომელი უფრო მოსწონთ და რატომ. მოსწავლეები მსჯელობენ იმის შესახებ, თუ რით არის გამოწვეული ერთსა და იმავე სიუჟეტზე შესრულებული სხვადასხვა მხატვრების ნამუშევრები ესოდენ განსხვავებული.

ამის შემდეგ მოსწავლეები ათვალიერებენ სხვადასხვა მხატვრების მიერ (ლ.გუდიაშვილი, ირ. თოიძე) შესრულებულ „ვეფხისტყაოსნის“ ილუსტრაციებს, კერძოდ, ტარიელის ვეფხეთან ბრძოლის სცენას. მასწავლებელი და მოსწავლეები საუბრობენ იმაზე, თუ როგორ გადაწყვიტა ამოცანა თითოეულმა მათგანმა, აღნიშნავენ, რომ ორივე ილუსტრაცია გრაფიკული ხერხებითაა შესრულებული და შავ-თეთრ გამაშია გადაწყვეტილი, ამავე დროს მიუთითებენ თოიძის რეალისტურ, კლასიკურ სტილსა და გუდიაშვილის სტილიზებულ, აღმოსავლური მინიატურის მსგავს მანერაზე. აღნიშნავენ პირველის მოცულობრივ, შუქ-ჩრდილით ძლიერად დამუშავებულ ფორმებს და მეორის ხაზოვან, გრაფიკულ შესრულებას.

შემდეგ მასწავლებელი უკითხავს მოსწავლეებს მოკლე ლიტერატურულ ნაწარმოებს ან ნაწყვეტს და სთავაზობს მოსწავლეებს, შეასრულონ ილუსტრაცია ამ თემაზე (მასალის შერჩევა დამოკიდებულია კონკრეტულ პირობებზე).

მოსწავლეები მოიფიქრებენ, თუ როგორი კომპოზიციის დახატვა სურთ, როგორი პერსონაჟები და გარემო უნდათ, რომ გამოსახონ და ასრულებენ ნამუშევარს.

ნამუშევრებს გამოფენენ კლასში და აწეობენ პრეზენტაციას. მოსწავლეები საუბრობენ იმაზე, თუ რამ დააინტერესათ ლიტერატურულ ნაწარმოებში და რისი გამოსახვა სურდათ, შეძლეს თუ არა დასახული მიზნის მიღწევა თუ არა, რა მოსწონთ მეგობრების ნამუშევრებში.

დახატე ქართული ტაძარი

მიზნები: პრაქტიკული სამუშაოს შესრულების საფუძველზე გავაცნოთ მოსწავლეებს საკულტო არქიტექტურის არსი, მისი ზოგიერთი ტიპი, საეკლესიო ნაგებობათა თავისებურებისა და მრავალფეროვნების მიზეზები, ქართული და უცხოური ტაძრების შედარების გზით ვაჩვენოთ, განვავითაროთ მოსწავლეთა ანალიტიკური აზროვნების, კომუნიკაციისა და მსჯელობის უნარი.

აქტივობები:

1. პრაქტიკული სამუშაო: ქართული ტაძრის გამოსახვა სასურველი მასალით;
2. პრეზენტაცია.

მოსწავლეთა ორგანიზება:

ჯგუფური, ინდივიდუალური

დროის განაწილება:

1. შესავალი საუბარი – 10 წთ;
2. I აქტივობა – 25 წთ;
3. II აქტივობა – 10 წთ.

რესურსები:

ილუსტრაციები მოსწავლის წიგნიდან (ან შესაბამის თემასთან დაკავშირებული სხვა ტაძრების ფოტოები, მასწავლებლის სურვილის მიხედვით), კომპიუტერული ფაილები, პროექტორი ან ლეპტოპი (ბუკი). ქაღალდი, ფანქარი, საშლელი, გუაშის საღებავი და ფუნჯი (შეიძლება აგრეთვე სხვა მასალა სურვილისამებრ).

მოსალოდნელი შედეგები:

საკულტო არქიტექტურის არსისა და თავისებურებების გაცნობიერება, ქართული ტაძრის ამსახველი ნახატის შესრულება..

სტანდარტთან შესაბამისობა:

ს.გ.დაწყ.(I).1, ს.გ.დაწყ.(I).4, ს.გ.დაწყ.(I).5, ს.გ.დაწყ.(I).6.

შეფასება

შედეგი მიღწეულია, თუ მოსწავლე:

- მსჯელობს საკულტო არქიტექტურის დანიშნულებაზე და ასახელებს ქართული და მსოფლიო არქიტექტურის ცნობილ ძეგლებს.
- ხატავს ქართულ ტაძარს სასურველი მასალით..

გაკვეთილის სცენარი

მასწავლებელი სთხოვს ბავშვებს, გაიხსენონ, თუ რა ტიპის არქიტექტურულ ნაგებობებს იცნობენ ისინი (საცხოვრებელი, სათავდაცვო, საზოგადოებრივი, რელიგიური და ა.შ.) და აღნიშნავს, რომ დღევანდელი გაკვეთილის თემაა საკულტო (რელიგიური) არქიტექტურა, კერძოდ – ტაძრები (მასწავლებელი და მოსწავლეები საუბრობენ იმაზე, რომ ტაძრების გარდა, არსებობს სხვა ტიპის რელიგიური შენობებიც, მაგალითად, სამრეკლოები, სანათლავეები და სხვ.). შემდეგ მასწავლებელი სთხოვს ბავშვებს, დაასახელონ მათ მიერ ნანახი (რეალობაში, ფილმში, ფოტოზე და ა.შ.) ქართული ტაძრები და პასუხებს წერს დაფაზე. ამის შემდეგ მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, თუ იცნობენ სხვა ქვეყნებსა და ეპოქებში შექმნილ ტაძრებს, რა დანიშნულება აქვთ ტაძრებს და საერთოა თუ არა ეს დანიშნულება სხვადასხვა ქვეყანაში (სავარაუდო პასუხი: დანიშნულება საერთოა: ტაძრები ყველგან საჭიროა რელიგიური რიტუალების შესრულებისთვის). ამ დროს მასწავლებელმა ყურადღება უნდა გაამახვილოს იმაზე, რომ თუმცა დანიშნულება ყველა შემთხვევაში ერთი და იგივეა, შენობათა იერსახე, მათი კონსტრუქცია და მხატვრული გადაწყვეტა სხვადასხვა ქვეყანაში ძლიერ განსხვავდება. პარალელურად საჭიროა ილუსტრაციათა ჩვენება (ქართული ჯვარ-გუმბათოვანი ტაძარი, შუა საუკუნეების ევროპული ტაძარი, მაჰმადიანური მეჩეთი, ინდური ტაძარი, ჩინური ტაძარი) მოსწავლის წიგნიდან, ან მასწავლებლის ხელთ არსებული სხვა რეპროდუქციები ტაძართა გამოსახულებით.

აქტივობა I: მოსწავლეები ასრულებენ პრაქტიკულ სამუშაოს – ნახატს „ქართული ტაძარი“. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს ვიზუალურ მასალას, რომელიც გამოსახავს ქართულ ტაძრებს. მოსწავლის წიგნში მოცემულია აკვარელის საღებავებით ნახატის შესრულების ეტაპები, მაგრამ მასწავლებელმა უნდა მიუთითოს ბავშვებს, რომ ამ ნახატის ზუსტი კოპირება საჭირო არ არის – მათ შეუძლიათ, იმავე თემაზე შექმნან საკუთარი ნაწარმოები – შეცვალონ პეიზაჟისა და ტაძრის ფერები და კომპოზიცია, ან თუნდაც გამოიყენონ სხვა, მათთვის სასურველი მასალა – ფერადი ფანქრები, აპლიკაცია და ა.შ. მასწავლებელი უნდა ეცადოს, წააქეზოს ბავშვები, მოიგონონ და შეასრულონ დავალების საკუთარი, ორიგინალური ვარიანტი, რადგანაც ეს უკეთ განავითარებს შემოქმედებით უნარს და პრობლემათა გადაჭრის უნარ-ჩვევებს. მაგრამ თუ მოსწავლის მომზადების დონე არ აძლევს

მას საშუალებას, დამოუკიდებლად გაართვას თავი დავალების მისეული ვარიანტის შექმნას, მას ნება უნდა დაერთოს, უბრალოდ გამოიყენოს სახელმძღვანელოში მოცემული ვარიანტი – ასეთ შემთხვევაში შემოქმედებითობა ნაკლებია, მაგრამ პრაქტიკული უნარ-ჩვევები, მასალისა და ტექნიკის ფლობა მაინც ვითარდება, რაც შესაძლებლობას მისცემს მოსწავლეს მომავალში უფრო თამამად გადაჭრას შემოქმედებითი ამოცანები.

აქტივობა II: სამუშაოს დასრულების შემდეგ ნამუშევრები გამოიფინება კლასში. მოსწავლეები საუბრობენ საკუთარ და სხვის ნამუშევრებზე, გამოთქვამენ თავიანთ აზრებსა და შეხედულებებს, საუბრობენ იმაზე, ჰგავს თუ არა გამოსახული ტაძრები რეალურ ქართულ ტაძრებს ან რა განსხვავებებს ხედავენ ისინი. შემდეგ მასწავლებელმა უნდა შეინახოს ნამუშევრები საგანგებო საქაღალდეში, რათა მომავალში შესაძლებელი იყოს მათი გამოყენება, მაგალითად, ქართული ტაძრებისადმი მიძღვნილ თემატურ გამოფენაზე (ასეთ შემთხვევაში საჭირო იქნება სხვა სახის ექსპონატებიც: ნახატები, ფოტოები, მუყაოსაგან, პლასტილინისაგან ან სხვა მასალისაგან დამზადებული ტაძრების მოდელები და სხვ.).

შეფასება

მოსწავლის შეფასების მიზანი

მოსწავლის შეფასების მიზანია სწავლა-სწავლების ხარისხის მართვა, რაც გულისხმობს სწავლის ხარისხის გაუმჯობესებაზე ზრუნვასა და კონტროლს.

მოსწავლის აკადემიური მიღწევა ხშირად და მრავალმხრივად უნდა შეფასდეს, რაც ხელს შეუწყობს მოსწავლეთა განვითარებას, მათი შესაძლებლობების გამოვლენასა და სხვადასხვა პოტენციალის მქონე მოსწავლეთათვის თანაბარი პირობების შექმნას.

შეფასების სახეები

სკოლაში გამოიყენება ორი ტიპის შეფასება: განმსაზღვრელი და განმავითარებელი.

განმსაზღვრელი შეფასება აკონტროლებს სწავლის ხარისხს, ადგენს მოსწავლის მიღწევის დონეს ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრულ მიზნებთან მიმართებაში. განმსაზღვრელ შეფასებაში იწერება ქულა.

განმავითარებელი შეფასება აკონტროლებს თითოეული მოსწავლის განვითარების დინამიკას და ხელს უწყობს სწავლის ხარისხის გაუმჯობესებას. განმავითარებელი შეფასებისას მასწავლებელი მოსწავლეთა საქმიანობას ამოწმებს არა მათი მიღწევის დონის განსასჯელად და ქულების დასაწერად, არამედ მათ დასახმარებლად. მასწავლებელი აკვირდება თითოეულ მოსწავლეს სწავლის პროცესში, სწავლობს მათ საჭიროებებს, რათა თითოეულ მათგანს მაქსიმალურად შეუწყოს ხელი წინსვლაში. ასეთ კონსტრუქციულ სასწავლო გარემოში მოსწავლეებს არ აფერხებთ მარცხის/წარუმატებლობის შიში და ნებისმიერ შემთხვევაში მასწავლებლის რჩევისა და მხარდაჭერის იმედი აქვთ. ცოდნის დონის მიუხედავად, მოსწავლეები იძენენ ახალ ცოდნას, ამდიდრებენ გამოცდილებას და იუმჯობესებენ უნარებს.

განმავითარებელი შეფასების პროცესში უნდა მასწავლებელიც და მოსწავლეებიც უნდა მონაწილეობდნენ. მასწავლებლის დახმარებით, მოსწავლეები თავადაც უნდა ცდილობდნენ, დაადგინონ საკუთარი მოთხოვნილებები, გამოავლინონ ძლიერი და სუსტი მხარეები, შემაფერხებელი ფაქტორები. ამგვარ პროცესებში მოსწავლეების ჩართვა თვითშეფასებისა და თვითგანვითარების უნარებს აყალიბებს და ზრდის მათ ქმედითუნარიანობასა და პასუხისმგებლობას.

მნიშვნელოვანია, აღვნიშნოთ, რომ განმავითარებელი შეფასების შემთხვევაში, მოსწავლე ფასდება საკუთარ თავთან, საკუთარ მიღწევებთან მიმართებით, რაც მას საშუალებას აძლევს, იგრძნოს წინსვლა და ირწმუნოს, რომ შეუძლია სიძნელეთა ეტაპობრივად გადალახვა.

განმავითარებელი შეფასებისას გამოიყენება ისეთი საშუალებები, როგორებიცაა სიტყვიერი კომენტარი, რჩევა-დარიგება, დაკვირვების ფურცელი, თვითშეფასებისა და ურთიერთშეფასების სქემა, ცოდნის ათვისების ან უნარის განვითარების ეტაპების აღმნიშვნელი დონეები (მაგ. ათვისებულია/ფლობს, ათვისების/დაუფლების პროცესშია, ასათვისებელია/დასაუფლებელია). ათვისების თუ ფლობის დონეებით შედგენილი შეფასების ან თვითშეფასების სქემები მასწავლებელსაც და მოსწავლესაც საშუალებას აძლევს, დინამიკაში დაინახოს კონკრეტული ცოდნის თუ უნარის ათვისების პროცესი.

შეფასება სახვით და გამოყენებით ხელოვნებაში. შეფასების ხერხები და საშუალებები

შეფასება სწავლების განუყოფელი ნაწილია და შემოწმების მთლიანი პროცესის შედეგს წარმოადგენს. შედეგზე ორიენტირებული სწავლების პრინციპების შესაბამისად, იგი უნდა ეყრდნობოდეს მოსწავლის მიერ გამოვლენილ სასწავლო შედეგებს, სადაც თეორიულ ცოდნასთან შედარებით („რა იცის მოსწავლემ“) უპირატესობა ენიჭება პრაქტიკულ ცოდნას, ანუ უნარ-ჩვევებს („რა შეუძლია მისწავლეს“).

სასწავლო შედეგები სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების დარგში ფართო შესაძლებლობებს იძლევა საესქმენტო ინფორმაციის შეგროვებისათვის, რისთვისაც ამ დარგში მრავალფეროვანი ხერხები და საშუალებები არსებობს. მაგალითად:

პერიოდული საკლასო და სასკოლო გამოფენები,

პორტფოლიოები და პრაქტიკული სავარჯიშოების ალბომები,

მხატვრული ნამუშევრები.

მასწავლებლის წიგნაკი საინფორმაციო ჩანაწერებისათვის, სადაც აისახება ყოველი მოსწავლის მიერ განვლილი გზა.

ტესტი. მას შეიძლება მრავალგვარი ფორმა ჰქონდეს: კითხვარი, დაუმთავრებელი წინადადებების დასრულება, კროსვორდი, ხელოვანის (ან ნამუშევრის, ეპოქის, სტილის, ქვეყნის) ამოცნობა და სხვ. (ამ ტიპის ტესტების ნიმუშები იხილე მოსწავლის სახელმძღვანელოს დასკვნით ნაწილებში).

კითხვარი.

მსჯელობა საკუთარ და სხვათა ნამუშევრებზე.

დისკუსია.

პრეზენტაცია.

ეს ხერხები გვაძლევს საშუალებას შევაგროვოთ საკმარისი ინფორმაცია მოსწავლეთა შეფასებისათვის სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების დარგში და, რაც მნიშვნელოვანია, შევაფასოთ არა მარტო ერთი კონკრეტული ნამუშევარი, არამედ ავსახოთ მოსწავლის შემოქმედებითი და გონებრივი ზრდის პროცესი, გამოვავლინოთ ის სფეროები, სადაც მოსწავლე წარმატებულია ან ნაკლებადაა წარმატებული და დავსახოთ ნაკლოვანებათა დაძლევის გზები. ამერიკელი ედუკატორი მარვინ ბარტელი თავის ნამუშევრებში აღნიშნავს, რომ მასწავლებელი სისტემატურად უნდა აღნუსხავდეს მოსწავლის განვითარების პროცესს მსგავსი ტიპის შეფასების რუბრიკების მეშვეობით:

შეფასების კომპონენტები სახვით და გამოყენებით ხელოვნებაში

საშინაო და საკლასო დავალებების კომპონენტი

საშინაო დავალებების კომპონენტი

შეიძლება შეფასდეს შემდეგი დავალებების მიხედვით:

მასალის მოძიება, რეფერატი, პრაქტიკული სამუშაო.

მიმდინარე საკლასო დავალებები

შეიძლება შეფასდეს შემდეგი აქტივობების მიხედვით:

- 1. კონკრეტული პრაქტიკული სამუშაოს შესრულება ან ნამუშევრის შექმნა გარკვეულ თემაზე, რაც შეიძლება შეფასდეს შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით:**

ორგანიზებულობა (სისტემურობა, დროის ლიმიტის დაცვა, საჭირო მასალის, აღჭურვილობის ქონა);

ტექნიკის, მასალის ფლობა;

შემოქმედებითობა (გადაწყვეტილების დამოუკიდებლად მიღება, საკუთარი ხელწერის, ხედვის დემონსტრირება);

თანამშრომლობა ჯგუფური მუშაობის დროს.

- 2. საკუთარი ან სხვისი ნამუშევრის განხილვაში მონაწილეობა;**

- 3. გარკვეული ეპოქის, შემოქმედის ან ხელოვნების ნაწარმოების ანალიზში ან მასზე მსჯელობაში მონაწილეობა, რაც შეიძლება შეფასდეს შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით:**

აქტიური მონაწილეობა

საკუთარი აზრის დასაბუთებულად წარმოჩენა,

სხვისი აზრის მიმართ პატივისცემის დემონსტრირება.

- 4. საკუთარი და სხვისი ნამუშევრების პრეზენტაცია, რაც შეიძლება შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით შეფასდეს:**

სათქმელის ნათლად და გასაგებად გადმოცემა, აუდიტორიასთან კონტაქტი;

თვალსაჩინოების და ტექნიკური საშუალებების გამოყენება,

კითხვებზე ადეკვატური პასუხების გაცემა.

შემაჯამებელი დავალებების კომპონენტი

იგი უკავშირდება სწავლა-სწავლების შედეგს. შემაჯამებელი კომპონენტი აფასებს ერთი სასწავლო მონაკვეთის (თემა, თავი, პარაგრაფი) შესწავლა-დამუშავების შედეგად მიღწეულ შედეგებს სტანდარტის მოთხოვნებთან მიმართებით: კონკრეტული სასწავლო ერთეულის დამთავრების შემდეგ მოსწავლემ უნდა შეძლოს სტანდარტით განსაზღვრული ცოდნისა და უნარების წარმოჩენა.

შესაბამისად, შემაჯამებელი დავალება უნდა აფასებდეს საგნის სტანდარტით განსაზღვრულ შედეგებს.

შემაჯამებელი დავალებების ტიპები:

სახით და გამოყენებით ხელოვნებაში შემაჯამებელ დავალებათა ტიპები:

საკონტროლო სამუშაო;
გამოცდა;
ტესტირება;
მასშტაბური ნამუშევარი;
გამოფენა;
მოხსენება;
რეფერატი და სხვ.

შემაჯამებელი აქტივობის სახით გამოიყენება აგრეთვე ინტელექტუალური თამაშები და ვიქტორინები. მაგალითი:

თამაში „გამოიცანი დარგი და ჟანრი“. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს სხვადასხვა დარგისა და ჟანრის ნაწარმოებთა ამსახველ ვიზუალურ მასალას და სთავაზობს მოსწავლეებს, დაასახელონ ისინი. იგებს ის, ვინც ყველაზე მეტ სწორ პასუხს გასცემს.

ამის შემდეგ მასწავლებელი ამხვილებს ყურადღებას პორტრეტის ჟანრზე. იგი ესაუბრება მოსწავლეებს იმაზე, რომ მხატვრები ხშირად ასრულებენ საკუთარი თავის გამოსახულებებს, და ამ ჟანრს „ავტოპორტრეტი“ ეწოდება. მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს შესაფერის ვიზუალურ მასალას და ესაუბრება იმაზე, თუ როგორ ხედავენ მხატვრები საკუთარ თავს, როგორი გრძნობა გვიჩნდება ჩვენ მათი დათვალიერებისას: მაგ. შარდენის ავტოპორტრეტი მუშაობის პროცესში გართულ სერიოზულ, ხანში შესულ კაცს გამოხატავს, ანტონის ვან დიკის ავტოპორტრეტი – მდიდრულად ჩაცმულ,

დახვეწილ არისტოკრატს, ლეონარდო და ვინჩის ავტოპორტრეტი – ღრმად ჩაფიქრებულ, ბრძენ მოხუცებულს, ნორმან როკველის კარიკატურა „ავტოპორტრეტი“ კი ძალიან სასაცილო, მხიარულ მხატვარს. მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეებს, მათი აზრით, რა უნდა გამოიხატოს მათ ავტოპორტრეტზე, რა სათამაშოები, მუსიკალური საკრავები ან გაფხეტები უყვართ მათ, რომელი შინაური ცხოველები ჰყავთ (ან უნდათ, რომ ჰყავდეთ), როგორ ტანსაცმელს იცვამენ, როგორი ხასიათი აქვთ (მხიარული, სერიოზული) და სხვ. მასწავლებელი სთავაზობს მოსწავლეებს, ისეთნაირად დახატონ თავიანთი ავტოპორტრეტები, რომ მაყურებელი ბევრ რამეს მიხვდეს მათ შესახებ. სასურველია, რომ ეს იყოს არა უბრალოდ ფიგურა, არამედ, მაგალითად, „მე და ჩემი ძაღლი“, ან „მე ვთამაშობ ბურთს“, ამ „მე ვუკრავ სალამურზე“ და ა.შ.

პროექტები

პროექტების სავარაუდო თემები:

ექსპოზიციის, ტელეგადაცემის, რადიოგადაცემის, სპექტაკლის მომზადება; გაზეთის, ჟურნალის, წიგნის მაკეტის დამზადება; სკვერის კეთილმოწყობა, სკოლის, საკლასო ოთახის, ინტერიერის დიზაინის შექმნა და სხვა.

პროექტის შესრულების დროს ფასდება შემდეგი აქტივობები:

პროექტის იდეის განსაზღვრა, პროექტის დაგეგმვა, ფუნქციების განაწილება; ორგანიზება, ფინანსური გათვლა, სპონსორის მოძიება, საზოგადოებასთან ურთიერთობა, მასალით მომარაგება, მუსიკალური გაფორმება, რეჟისურა, სცენოგრაფია, მხატვრობა, დიზაინი: კოსტიუმი, დეკორაცია, გრიმი; რესურსის შექმნა, წარმოდგენაში მონაწილეობა (მსახიობი, წამყვანი, გამნათებელი და ა.შ.), წარდგენა და სხვა.

მოთხოვნები, რომლებსაც უნდა აკმაყოფილებდეს შემაჯამებელი დავალებები

- დავალების თითოეულ ტიპს უნდა ახლდეს თავისი შეფასების ზოგადი რუბრიკა;
- ზოგადი რუბრიკა უნდა დაზუსტდეს კონკრეტული დავალების პირობისა და განვლილი მასალის გათვალისწინებით;
- 10 ქულა უნდა გადანაწილდეს რუბრიკაში შემავალ კრიტერიუმებზე;

- მითითებული უნდა იყოს სტანდარტის ის შედეგები, რომელთა შემოწმებასაც ემსახურება შემაჯამებელი დავალება.

ხელოვნების ნიმუშის ანალიზის შეფასება				
თარიღი:		ხელოვნების ნიმუში:		ავტორი:
მოსწავლე	შეფასების კრიტერიუმები			შემაჯამებელი ქულა
	აღწერს ნამუშევარს 0- 3	აანალიზებს კომპოზიციას და მხატვრულ-გამომსახველობით საშუალებებს 0- 3	ასაბუთებს საკუთარ ინტერპრეტაციას 0- 4	ქულათა მაქსიმალური რაოდენობა 10
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

საპრეზენტაციო უნარების შეფასება				
თარიღი: პრეზენტაციის სახეობა: მოხსენება-რეფერატი				
მოსწავლე	შეფასების კრიტერიუმები			შემაჯამებელი ქულა
	სათქმელის ნათლად და გასაგებად გადმოცემა, კონტაქტი აუდიტორიასთან 0- 3	თვალსაჩინოებისა და ტექნიკური საშუალებების გამოყენება 0- 4	კითხვებზე ადეკვატური პასუხის გაცემა 0- 3	ქულათა მაქსიმალური რაოდენობა 10
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

ბანკითარების შეფასების რუბრიკა (სახვითი ხელოვნება)

• კატეგორია	მასწავლებელი: 	კომენტარი		
	მოსწავლე: აღწერა	კარგი	საშუალო	საჭიროებს გაუმჯობესება ს
ზრდა, სიახლე და გაუმჯობესება	როგორ შესაბამისობაშია ეს ნამუშევარი მოსწავლის წინა ნამუშევართან?	.	.	.
	ჩანს თუ არა მასში მეტი გრძნობა და გამომსახველობა?	.	.	.
	ჩანს თუ არა მასში მეტი ნააზრევი?	.	.	.
	ჩანს თუ არა მასში მეტი ოსტატობა?	.	.	.
შემოქმედებითობა და მოულოდნელი აღმოჩენები	რამდენად ორიგინალური, ინოვაციური და თამამია ნამუშევარი?	.	.	.
	ჩანს თუ არა ზრდა ან რაიმე ცვლილება წინა ნამუშევართან შედარებით?	.	.	.
დავალების შესრულება	რამდენად კარგადაა ნამუშევარში გადაჭრილი დავალებაში მოცემული პრობლემა?	.	.	.
	გამოწვეულია თუ არა დავალებაში მოცემული პირობებიდან გადახვევა სერიოზული მიზეზებით?	.	.	.
ბუღმოდგინება	ნამუშევრის სტილი სწორად და გააზრებულადაა შერჩეული და მისი შესრულება სათანადო დონეზეა	.	.	.

	არ ჩქარობს ზედმეტად ნამუშევრის დასრულებას, მაგრამ ყურადღებას აქცევს მის ხარისხს.	.	.	.
თანამშრომლობა	მოსწავლე თანამშრომლობს კლასელებთან და ყურადღებიანია სხვების მიმართ დისკუსიების მსვლელობისას, ეხმარება მეგობ- რებს, მაგრამ არ ასრულებს სამუ- შაოს მათ მაგივრად.	.	.	.
	უსვამს თუ არა მოსწავლე მეგობრებს კარგ შეკითხვებს?	.	.	.
სამუშაო ჩვევები	ბოლომდე ასრულებს თუ არა სამუშაოს?	.	.	.
	ესაუბრება თუ არა თანაკლასე- ლებს სამუშაოს შესახებ, და არა სხვა თემებზე?	.	.	.
კომპოზიცია ხელოვნების პრინციპები და ელემენტები	ეძებს თუ არა ხელოვნების პრინციპების გამოყენების და კომპოზიციური გადაწყვეტის სხვადასხვა გზებს ხელოვნების ელემენტების მაქსიმალური გამომსახველობის მისაღწევად?	.	.	.
	ცდილობს თუ არა ერთიანობისა და მრავალფეროვნების მიღწევას დასამახსოვრებელი ნამუშევრის შექმნის მიზნით?	.	.	.

სახვითი ხელოვნების სწავლებისას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება სწორ შეფასებას. სამწუხაროდ, ხშირია შემთხვევები, როდესაც შეფასების დროს ყურადღება ექცევა მხოლოდ მზა ნამუშევრის თვისებებს, განსაკუთრებით – გამოსახვის რეალისტურ მანერას და ყურადღების მიღმა რჩება ისეთი მნიშვნელოვანი მომენტები, როგორებიცაა თვით მუშაობის პროცესი, ძალისხმევა, ჩართულობა და ა.შ. არადა, სწორედ შემოქმედებითი პროცესი

აძლევს მოსწავლეს საშუალებას არა მარტო დახვეწოს მოტორული უნარები და დაეუფლოს პრაქტიკულ უნარ-ჩვევებს, არამედ ავარჯიშოს გონება ახალი, შემოქმედებითი იდეების გენერირებასა და მათი განხორციელების საუკეთესო გზების მოძიებაში. მაგალითად, საუკეთესო კომპოზიციური გადაწყვეტილების ძიება ხელს უწყობს აზროვნებისა და პრობლემათა გადაჭრის უნარების განვითარებას, ნამუშევარში საკუთარი გრძნობების და იდეების გამოვლენის გზების ძიება ხელს უწყობს თვითგამოხატვის უნარის ჩამოყალიბებას და ა.შ.

ლ. ჰეტლანდი³ წიგნში „მხატვრული აზროვნება“ (2007) ასახელებს „გონების რვა ჩვევას“, რომელთა ჩამოყალიბებასაც ხელს უწყობს სახვითი ხელოვნების სწავლა და რომლებიც მას შეფასების მთავარ მომენტებად მიაჩნია: 1)ოსტატობის განვითარება, 2)გატაცება და მონდომება, 3)წარმოსახვა, 4)გამომხატველობა, 5)დაკვირვება, 6)ასახვა, 7)მოძიება და კვლევა, 8)ხელოვნების სამყაროს გაგება.

პროგრამაში მოყვანილი შეფასების რუბრიკების გარდა, მასწავლებელმა უნდა დასახოს და გამოიყენოს აგრეთვე უფრო კონკრეტული ტიპის რუბრიკები, რომლებიც კონკრეტულ საკითხთან ან დავალებასთან იქნება დაკავშირებული. ასეთია, მაგალითად, რუბრიკა, რომელშიც დაწვრილებითაა მოცემული მოსწავლის შემოქმედებითი პროცესის შეფასების კრიტერიუმები⁴:

³ Lois Hetland ¹ and coauthors, *Studio Thinking* (2007)

⁴ *Student Evaluation: A Teacher Handbook*, Saskatchewan Education, 1991 .

შემოქმედებითი პროცესის შეფასების რუბრიკის ნიმუში

კრიტერიუმები	დონე 4	დონე 3	დონე 2	დონე 1
იკვლევს და ავითარებს იდეებს	მუდმივად იკვლევს, სთავაზობს და ავითარებს ორიგინალურ იდეებს ინოვაციური გზით.	ხშირად იკვლევს ან სთავაზობს იდეებს და შეუძლია განავითაროს იდეა საწყისი ფორმის შემდგომ.	ზოგჯერ იკვლევს ან სთავაზობს იდეებს, მაგრამ უჭირს განავითაროს იდეა საწყისი ფორმის შემდგომ .	იშვიათად სთავაზობს იდეას ან ავითარებს იდეას საწყისი ფორმის შემდგომ.
ავლენს ტექნიკურ ოსტატობას და მასალის/იარაღების გამოყენების სტრატეგიებს	უმეტესად იყენებს შესაფერის და გამომსახველ ტექნიკურ საშუალებებს	რეგულარულად მუშაობს უნარებისა და ტექნიკების გასაუმჯობესებლად.	ბევრ სფეროში ჩანს ტექნიკის ფლობისა და უნარების ნაკლებობა.	უნარებისა და ტექნიკის ფლობის დაბალი დონე.
ავლენს პრობლემათა გადაჭრის უნარს	ხშირად ავლენს პრობლემათა ეფექტიანად გადაჭრის უნარს, სთავაზობს ალტერნატივებს ან ინოვაციურ გადაწყვეტილებებს.	პრობლემათა ეფექტიანად გადაჭრის საშუალო დონის უნარი. ზოგჯერ სთავაზობს გადაწყვეტილებებს.	პრობლემათა ეფექტიანად გადაჭრის მინიმალური უნარი. უჭირს მრავალი პრობლემის გადაწყვეტა.	პრობლემათა გადაჭრის არაეფექტიანი უნარი. ყოველთვის ეყრდნობა სხვებს პრობლემის გადაჭრის საკითხში.
მუშაობს დამოუკიდებლად	თვითმოტივირებულია და მუშაობს დამოუკიდებლად უმაღლეს დონეზე.	საჭიროებს ნაწილობრივ მითითებას, მაგრამ მუშაობს დამოუკიდებლად.	იშვიათად მუშაობს დამოუკიდებლად.	არასოდეს მუშაობს დამოუკიდებლად; საჭიროებს მუდმივ ხელმძღვანელობას და დახმარებას.
ავლენს ორგანიზებულობის უნარს	უმეტესწილად ავლენს უმაღლესი დონის ორგანიზებულობას.	ძირითადად ორგანიზებულია, მაგრამ ზოგჯერ ავლენს არაორგანიზებულობას.	იშვიათად არის ორგანიზებული, მაგრამ პერიოდულად ცდილობს ორგანიზებულობის გამოვლენას.	არ ცდილობს, იყოს ორგანიზებული და ყოველთვის საჭიროებს შესვენებას და ხელმძღვანელობას.
თანამშრომლობს სხვებთან ჯგუფის მიზნების მისაღწევად	ავლენს ლიდერობის მუდმივ უნარს და საჭიროების შემთხვევაში იყენებს	უმეტეს შემთხვევაში სთავაზობს იდეებს და თანამშრომლობს	ჯგუფური მუშაობის დროს იშვიათად სთავაზობს იდეებს ან გადა-	არ მონაწილეობს ჯგუფურ მუშაობაში.

	მას.	სხვებთან.	წვევტილებებს.	
იყენებს რეფლექსური აზროვნების უნარს	შემოქმედებითი პროცესის დროს ყოველთვის იყენებს რეფლექსურ აზროვნებას.	შემოქმედებითი პროცესის დროს ზოგჯერ იყენებს რეფლექსურ აზროვნებას.	შემოქმედებითი პროცესის დროს იშვიათად იყენებს რეფლექსურ აზროვნებას.	შემოქმედებითი პროცესის დროს არ იყენებს რეფლექსურ აზროვნებას.

რესურსები

- კლარკი, ჯ. „ხელოვნების ილუსტრირებული ისტორია“,
 ყიფშიძე, ა. „ხელოვნების განმარტებითი ლექსიკონი“, 1985.
 ამირანაშვილი, შ. „ქართული ხელოვნების ისტორია“,
 ბერიძე, ვ. „ძველი ქართული ხუროთმოძღვრება“.
- Joy Evans, Tanya Skelton. *How to Teach Art to Children, Grades 1-6* Teacher ed. Edition
 Helen D. Hume, *The Art Teacher's Book of Lists*, Jossey-Bas, 2010
 Dewey, John. **How we think**. Lexington, MA: D.C. Heath & Co., (1910).
 Dewey, John, Dewey, Evelyn. *Schools of Tomorrow*, Dutton, 1962
 Alan Crawford, Wendy Saul, Samuel Mathews and Jim MaKinster, **Teaching And Learning Strategies For The Thinking Classroom**, Publisher: International Debate Education Association
 Anderson, Lorin W. & David R. Krathwohl. *A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing*. Addison Wesley Longman, Inc., 2001.
 Bean, J. *Engaging ideas: The Professor's Guide to Integrating Writing, Critical Thinking and Active Learning in the Classroom*. San Francisco: Jossey-Bass, 1996.
 STEEL, J. L. The Reading and Writing for Critical Thinking Project: A Framework for School Change. In D. KLOOSTER, J. STEEL, & P. BLOEM (Eds.). *Ideas Without Boundaries*: International Reading Association. 2001.
 Educational Reform through Reading, Writing and Critical Thinking. International Reading Association. 2001.
 Bloom, Benjamin S. *Taxonomy of Educational Objectives. The Classification of Educational Goals. Handbook I: Cognitive domain*. 1. New York : David Mc Kay Company, Inc., 1956.
 Braus, J. Wood, D. *Environmental education in the schools: creating a program that works!* [1994] North American Association for Environmental Education (USA)
 Janson, H. W., *History of Art*, Harry Abrams, Inc. New York, 1974.

სასარგებლო ელექტრონული საიტების მისამართები:

<http://www.artlex.com>

<http://www.artcyclopedia.com>

http://www.artchive.com/ftp_site.htm

<http://www.theteachersguide.com/Artlessonplans.html>

<http://www.metmuseum.org/>

http://www.getty.edu/education/teachers/building_lessons/guide.html

<http://www.drawingandpaintinglessons.com/>

<http://www.drawinghowtodraw.com/directoryhome.html>

<http://www.scholastic.com/teachers/collection/lesson-planning>

<http://resources.opened.io/plan-lessons/>

ვიდეოგაკვეთილების ელექტრონული მისამართები:

<https://www.youtube.com/watch?v=rCXgJzq-NxA&feature=share>

<https://www.youtube.com/watch?v=m1OPt40eKVI&feature=share>

<https://www.youtube.com/watch?v=09xupPMNY3g>

<https://www.youtube.com/watch?v=IGfTgRz79CE&feature=share>

<https://www.youtube.com/watch?v=p4Uz0wwCdqE&feature=share>

<https://www.youtube.com/watch?v=dnRFuxRI5Gw>

<https://www.youtube.com/watch?v=IQVkZDkgI3A>

<https://www.youtube.com/watch?v=MUXqYs63Is>

<https://www.youtube.com/watch?v=MUXqYs63Is>

<https://www.youtube.com/watch?v=vDnGuSivCQc>

<https://www.youtube.com/watch?v=SwETCuogDDc>

პირითაღი ტერმინები:

ხელოვნების დარგები და სახეობები: სახვითი ხელოვნება, დეკორატიული გამოყენებითი ხელოვნება, კინო, თეატრი, ლიტერატურა, მუსიკა, ქორეოგრაფია, არქიტექტურა.

სახვითი (პლასტიკური) ხელოვნების დარგები:

ფერწერა – დარგი, სადაც გამოსახულება საღებავის მეშვეობით იქმნება.

გრაფიკა – დარგი, რომელშიც წამყვანი მნიშვნელობა ნახატს ენიჭება (მაგ., ფანქრით, ტუშით, ნახშირით და ა.შ.)

ქანდაკება – სხვადასხვა მასალისაგან გამოსახულების ძერწვისა და კვეთის ხელოვნება;

არქიტექტურა – მშენებლობის ხელოვნება

სახვითი (პლასტიკური) ხელოვნების ჟანრები:

პორტრეტი – ადამიანის ან ადამიანთა ჯგუფის გამოსახულება.

პეიზაჟი (ანუ ლანდშაფტი) – სურათი, რომელზეც ბუნების ან ქალაქის ხედია გამოსახული.

ნატურმორტი – ფრანგ. „უსულო ბუნება“, ანუ ნივთების გამომსახველი ჟანრი.

ყოფითი ჟანრი – ყოველდღიური ყოფის ამსახველი ჟანრი.

ისტორიული ჟანრი – ისტორიული პირებისა და მოვლენების ამსახველი ჟანრი.

რელიგიური ჟანრი – რელიგიური სიუჟეტებისა და პერსონაჟების ამსახველი ჟანრი.

მითოლოგიური ჟანრი – მითოლოგიური სიუჟეტებისა და პერსონაჟების ამსახველი ჟანრი.

ანიმალისტური ჟანრი – ცხოველების ამსახველი ჟანრი.

დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ღარბები: ყველა დარგი, რომელიც ქმნის საყოფაცხოვრებო დანიშნულების ნაკეთობებს – ავეჯს, ქსოვილებს, ჭურჭელს, შრომის იარაღებს, ტანსაცმელს, სხვადასხვა სახის მოსართავეებს და სხვ.

სახვითი ხელოვნების ძირითადი პრინციპები: მოძრაობა, წონასწორობა, რიტმი, კონტრასტი, ჰარმონია, ერთიანობა, მრავალფეროვნება, სიმეტრია/ასიმეტრია.

სახვითი ხელოვნების ელემენტები: ხაზი, ფერი, ფორმა, მოცულობა, სივრცე, შუქჩრდილი, ფაქტურა.

ბამოსახვის საშუალებები: ხაზი, შტრიხი, ლაქა, მონასმი და სხვ.

დანართი

ხელოვნების ლექსიკონი

აბსტრაქციონიზმი (ლათ. „Abstractus“ – განყენებული) - XX ს. მხატვრული მიმდინარეობა, უსაგნო ხელოვნება, რომლის ნაწარმოებებზე არ გამოისახება რაიმე კონკრეტული ობიექტები (მაგ., ადამიანი, ხეები, სახლები და ა.შ.). აბსტრაქციონიზმი უარყოფს სამყაროსა და ადამიანის ზუსტად გამოსახვის პრინციპს – იგი არ გამოსახავს საგნებს ისე, როგორც ისინი სინამდვილეში წარმოგვიდგება და როგორც მათ თვალი ხედავს.

ავტოპორტრეტი – ხელოვანის მიერ შექმნილი თავისი გამოსახულება.

ათენა – ბერძნულ მითოლოგიაში: სამართლიანი ომისა და სიბრძნის ქალღმერთი.

აკროპოლისი - მაღლობზე აშენებული ქალაქის ცენტრალური ნაწილი.

ალეგორია – გამოსახულება, რომელიც რაიმე სხვა, მნიშვნელოვან მოვლენას ან იდეას განასახიერებს.

ამფითეატრი – ძველ რომში: გლადიატორთა ბრძოლებისა და სხვა სანახაობებისათვის განკუთვნილი ოვალური, გადაუხურავი შენობა.

ანტიკური ხელოვნება – ძვ. საბერძნეთისა და რომის ხელოვნება.

ანუბისი – ეგვიპტურ მითოლოგიაში: სულების მფარველი ღვთაება.

აპოლონი – ბერძნულ მითოლოგიაში: ხელოვნებისა და სინათლის ღმერთი.

არქიტექტურა – შენობის დაპროექტების და აგების ხელოვნება.

ახელედიანი ელენე – XX ს-ის ქართველი მხატვარი.

აქსესუარი – დამატებითი ნივთი (მაგ. სამკაული, ჩანთა და ა.შ.).

ბაზილიკა – გრძელი მართკუთხა შენობა, რომლის შუა, ამაღლებული ნაწილი, ანუ ცენტრალური ნავი, სვეტების რიგით გამოყოფა გვერდითი ნაგებობებთან.

ბარბაღე - ქრისტიანობამდელ საქართველოში - მზის ქალღმერთი,

ბაროკო (იტალ. „barocco“ – „უცნაური“) – XVI - XVIII სს-ში ევროპის რიგ ქვეყნებში გავრცელებული ეფექტური, დინამიკური და ემოციური სტილი.

ბოტიჩელი სანდრო – XV-XVI სს-ის იტალიელი მხატვარი.

ბრიგიდი - ძველი კელტების მითოლოგიაში დაბადების, შთაგონების და პოეზიის ქალღმერთი.

ბუშე ფრანსუა – XVIII ს-ის ფრანგი მხატვარი, როკოსოს წარმომადგენელი.

გაბაშვილი იოსებ – XX ს-ის ქართველი მხატვარი.

გამოყენებითი ქანდაკება - მცირე ზომის ქანდაკება, რომლითაც ნივთებს ამკობენ.

გამოყენებითი ხელოვნება – ხელოვნების დარგი, რომელიც მოიცავს ხელოვანთა მიერ შექმნილი ნივთების (ჭურჭლის, ავეჯის, ტანსაცმლის და სხვ.) მრავალგვარობას.

გერბი – განმასხვავებელი ნიშანი, ემბლემა.

გეგმა - არქიტექტურაში: ნახაზი, რომელიც ზედხედს ასახავს.

გოზელენი – გლუვი ხაღიჩა გამოსახულებებით.

გოცოლი ბენოცო — XVს-ის იტალიელი მხატვარი.

გრაგნილი - გრძელ, ვიწრო ფურცელზე შესრულებული ნაწერი ან ნახატი. გრაფიურა – სურათი, რომელიც რაიმე ფორფიტაზე (მაგ., ხეზე ან ლითონზე) იკვეთება და შემდეგ იბეჭდება.

გრაფიკა – ხელოვნების დარგი, რომელშიც წამყვანი მნიშვნელობა ნახატს ენიჭება (მაგ., ფანქრით, ტუშით, ნახშირით და ა.შ.)

დავიდი ჟაკ ლუი – XVIII-XIXსს-ის ფრანგი მხატვარი, ნეოკლასიციზმის წარმომადგენელი.

დაზგური სურათი – სახატავ დაზგაზე, ანუ მოლბერტზე შექმნილი შედარებით მცირე ზომის სურათი, რომელიც, (მაგ., ფრესკისაგან ან მოზაიკისაგან განსხვავებით,) ნებისმიერ შენობაში შეიძლება გამოიფინოს.

დელაკრუა ეჟენ – XIX ს-ის ფრანგი მხატვარი, რომანტიზმის დამაარსებელი.

დეტალი – მთელის ნაწილი, ფრაგმენტი.

დივალი („სინათლის სხივები“) - ინდური ახალი წელი.

დიზაინი – დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების დარგი, რომელიც ნივთიერი გარემოს მხატვრულ სახეს ქმნის.

დიონისე – ბერძნულ მითოლოგიაში მევენახეობისა და ღვინის ღმერთი.

დონჟონი - ციხე-დარბაზის მთავარი კოშკი.

დრაკონი - ზღაპრული მფრინავი და ცეცხლისმფრქვეველი ურჩხული, რომელიც ჩინურ მითოლოგიაში კეთილი ღვთაება იყო.

ესკიზი ანუ ჩანახატი – სწრაფი მოსამზადებელი ნახატი.

ესტამპი (ფრ. estampe) – გრაფიკული ნაწარმოები, ანაბეჭდი.

ექსპონატი - სამუზეუმო ნივთი.

ექსტერიერი - შენობის ხედი გარედან.

ვან გოგი ვინსენტ - XIX-XXსს. ჰოლანდიელი მხატვარი, პოსტიმპრესიონიზმის წარმომადგენელი.

ვან დეიკი ანტონის — XVIIIს-ის ფლანდრიელი მხატვარი.

ვან დერ ნეერი არტ – XVIIIს-ის ჰოლანდიელი მხატვარი, პეიზაჟისტი.

ვან ეიკი იან – XVს-ის ნიდერლანდელი მხატვარი

ვაზარელი ვიქტორ - XXს-ის საფრანგეთში მოღვაწე უნგრელი მხატვარი, ოპ-არტის დამაარსებელი.

ველასკესი დიეგო – XVIIIს-ის ესპანელი მხატვარი.

ვიზაჟი (ფრანგ. visage –სახე) – იგივე მაკიაჟი, სახის მხატვრული გაფორმების ხელოვნება.

ვიტრაჟი -- ფანჯრის ჩარჩოში ჩასმული ფერადი მინის ნატყრებისაგან შედგენილი სურათი.

ზევეკსისი – ძვ. წ. V-IV სს. ბერძენი მხატვარი.

ზევესი – ელინთა მთავარი ღმერთი.

ზიკურათი – საფეხუროვანი საკულტო კოშკი შუამდინარეთში.

თავშეყრის წერტილი – წარმოსახვითი წერტილი ჰორიზონტის ხაზზე, სადაც პერალელური ხაზები თითქოს თავს იყრის.

ილუსტრაცია (ლათ. „illustratio“) - ტექსტის დასურათება

იმპრესიონიზმი (ფრანგ. „Impression“ – შთაბეჭდილება) - XIX ს. მეორე ნახ. მხატვრული მიმდინარეობა.

იმპრესიონისტები. – იმპრესიონიზმის მიმდევრები: ედუარდ მანე, ედგარ დეგა, კლოდ მონე, ოგიუსტ რენუარი, ბერტა მორიზო, ალფრედ სისლეი, კამილ პისარო, მერი კესეტი და სხვ.

ინტენსიური ფერები - მკვეთრი, კაშკაშა ფერები.

ინტერიერი - შენობის შიგა ნაწილი.

იშთარი – სიყვარულისა და ომის ქაღალდმერთი შუამდინარეთში.

კაკაბაძე დავით - XX. ქართველი მხატვარი.

კალდერი ალექსანდერ – XXს-ის ამერიკელი ხელოვანი, კინეტიკური ქანდაკების (მობილეების) გამომგონებელი.

კალფი ვილემ – XVIIIს-ის ჰოლანდიელი მხატვარი-ნატურმორტი.

კანდინსკი ვასილი – უმეტესად გერმანიაში მოღვაწე რუსი მხატვარი.(XXს.)

აბსტრაქციონიზმის ერთ-ერთი დამაარსებელი.

კანოპი – მუშიფიცირებული ორგანოების შესანახი ჭურჭელი ძველ ეგვიპტეში.

კაპელა – ევროპულ არქიტექტურაში: პატარა სამლოცველო.

კატაკომბები - მიწისქვეშა დერეფნები ძველ რომში, რომლებსაც პირველი ქრისტიანები თავყრილობებისთვის იყენებდნენ.

კარავაჯო – XVI - XVIIსს-თა მიჯნის იტალიელი მხატვარი.

კარაჩი ანიბალე – XVIIს-ის ბოლოს იტალიელი მხატვარი.

კერამიკა - თიხის გამომწვარი ნაკეთობები.

კიბელე - ნაყოფიერების ქაღალდმერთი ძველ რომში.

კლასიციზმი – მხატვრული მიმდინარეობა XVIIIს-ში, რომლის მიმდევრები იდეალად კლასიკურ ანტიკურ ხელოვნებას მიიჩნევდნენ.

კოლიზეუმი (კოლოსეუმი) – ახ. წელთ. II-ში აგებული უზარმაზარი ამფითეატრი რომში.

კოლორიტი (ლათ. color – ფერი, საღებავი) – ფერწერაში: ნაწარმოებში გამოყენებული ფერების, ელფერების ერთიანობა და ურთიერთშეხამება.

კოდექსი (ლათ. codex – წიგნი) – წიგნის ერთ-ერთი ფორმა: ერთმანეთზე დაწყობილი, შუაში გადაკეცილი და დამაგრებული ფურცლები.

კოლორიტი - მხატვრულ ნაწარმოებში გამოყენებულ ფერთა ერთიანობა და შეხამება.

კომპოზიცია – ნაწარმოების სტრუქტურა, აგებულება, მისი ელემენტების განლაგება და ურთიერთკავშირი.

კონტური – საგნის მოხაზულობა.

კრომლეხი – ქვის კოჭებით შეერთებული სვეტებისაგან შედგენილი წრიული მეგალითური ნაგებობა.

კუბიზმი – მიმართულება XXს-ის ხელოვნებაში, რომელიც საგნებს გეომეტრი-ული ფორმების სახით გამოსახავს.

ლეონარდო და ვინჩი – აღორძინების ხანის (XV-XVIსს) ფლორენციელი ხელოვანი და მეცნიერი.

ლიხტენსტაინი როი – XXს-ის ამერიკელი მხატვარი, პოპ-არტის წარმომადგენელი.

ლორენი კლოდ – XVIIIს-ის ფრანგი მხატვარი, კლასიციზმის წარმომადგენელი, პეიზაჟისტი.

მაზაჩო ტომაზო – XVს-ის იტალიელი მხატვარი.

მანტენია ანდრეა – XVს-ის იტალიელი მხატვარი.

მარდუქი – ბაბილონელთა მთავარი ღმერთი.

მარინა – ზღვის პეიზაჟი.

მარიამ მაგდალინელი - ქრისტეს მიმდევარი, მენელსაცხებლე დედა

მატისი ანრი - XXს. ფრანგი მხატვარი, ფოვიზმის მამამთავარი.

მეგალითები (ბერძნ. megas - დიდი და lithos - ქვა) – უზარმაზარი ქვებისაგან აღმართული უძველესი არქიტექტურული ძეგლები.

მედიჩის ოჯახი – აღორძინების ხანაში: ფლორენციის ფაქტობრივი მმართველები და ხელოვნების მფარველები.

მეორადი, ანუ შედგენილი ფერები: – მწვანე, ნარინჯისფერი და იისფერი.

მეჩეთი – მაჰმადიანური ტაძარი

მონუმენტური ქანდაკება - დიდი ქანდაკება, რომელიც რაიმე მნიშვნელოვან იდეას გამოხატავს.

მინიატურა – სახვით ხელოვნებაში: პატარა სურათი.

მირო, ხუან – XX ს-ის ესპანელი მხატვარი, სიურეალიზმის წარმომადგენელი.

მიუზიკლი – თეატრალური ჟანრი, სადაც დიდ როლს ასრულებს მუსიკა, ცეკვა და სიმღერა.

მიქელანჯელო (მიქელანჯელო ბუონაროტი) – აღორძინების ხანის დიდი იტალიელი მოქანდაკე, ფერმწერი, არქიტექტორი და პოეტი.

მოგვები – ბიბლიის მიხედვით, აღმოსავლეთის ბრძენი მეფეები.

მოდელიერი – ხელოვანი, რომელიც ტანსაცმლის დიზაინს ქმნის.

მოზაიკა – მყარი მასალის ნატეხებისგან შედგენილი სურათი.

მონოგრამა – ასოებისგან შედგენილი ნიშანი.

მოზილი, ანუ კინეტიკური ქანდაკება – ჩამოკიდებული და გაწონასწორებული მოძრავი ფორმებისაგან შემდგარი კონსტრუქცია.

მუზა – ბერძნულ მითოლოგიაში: ხელოვნების მფარველი ღვთაება.

ნავრუზი – აღმოსავლური ახალი წელი.

ნატურმორტი – „უსულო ბუნება“, ნივთების გამომსახველი ჟანრი.

ნიკე – გამარჯვების ქალღმერთი ძველ საბერძნეთში.

ნეოკლასიციზმი – XVIII-ის ბოლოს და XIX-ის I ნახ. მხატვრული მიმდინარეობა, რომელიც ანტიკური და კლასიციზტური (XVIII) ხელოვნების სტილს და იდეებს ეყრდნობა.

ოზირისი – ეგვიპტურ მითოლოგიაში: საიქიოს მბრძანებელი.

ოპ-არტი – „ოპტიკური ხელოვნება“, XX ს-ის მხატვრული მიმდინარეობა

ოპტიკური ილუზია - მხედველობითი შეფდომა, „თვალის მოტყუება“.

ორიგინალი (ლათ. Originalis) - ხელოვანის საკუთარი ხელით შესრულებული ნამუშევრის დედანი.

ორნამენტი - მხატვრული ან სკულპტურული სამკაული, რომელიც რაიმე გამოსახულების რიტმული გამეორებით იქმნება.

ორგანული ფორმები – არაგეომეტრიული, უსწორმასწორო, თავისუფალი ფორმები, ან ისეთი ფორმები, როგორიც ბუნებაში გვხვდება.

პაუი – შუა საუკუნეებში: კეთილშობილი გვარის ყმაწვილი, რაინდის მხლებელი.

პარაზიუზი - ძვ. წ. V-IV სს. ბერძენი მხატვარი.

პართენონი, „უფროთ ნიკეს“ ტაძარი, ერეკთეიონი – ათენის აკროპოლისზე აღმართული ტაძრები.

პაპირუსი – მცენარე, რომლისგანაც ეგვიპტელები საწერ ფურცლებს ამზადებდნენ.

პეიზაჟი, ანუ ლანდშაფტი – სურათი, რომელზეც ბუნების ან ქალაქის ხედია გამოსახული.

პერსპექტივა (ლათ. „perspicio“ – „ნათლად ვხედავ“) – სიბრტყეზე სიღრმისა და მოცულობის შთაბეჭდილების შექმნის წესები.

პიკასო პაბლო – XX-ის საფრანგეთში მოღვაწე ესპანელი მხატვარი.

პირამიდა – ფარაონის აკლდამა ძველ ეგვიპტეში.

პირობითი მასშტაბი - მთავარი ფიგურების გამოყოფა დიდი ზომის მეშვეობით.

პოლოკი ჯექსონ - XX ს. ამერიკელი მხატვარი-აბსტრაქციონისტი.

პოპ-არტი - „პოპულარული ხელოვნება“. XX-ის მხატვრული მიმდინარეობა.

პორტრეტი – ადამიანის ან ადამიანთა ჯგუფის გამოსახულება.

პროპორცია (ლათ. პროპორტიო) – ნაწილებს შორის თანაფარდობა.

პროფილი – გვერდიდან გადმოცემული გამოსახულება.

პოსტიმპრესიონიზმი - XIX ს-ის ბოლოს-XX საუკუნის დასაწყისის მხატვრული მიმდინარეობა.

პოლ სეზანი – XIX-XX სს-თა მიჯნის ფრანგი მხატვარი, პოსტიმპრესიონიზმის წარმომადგენელი.

პუსენი ნიკოლა – XVIII-ის ფრანგი მხატვარი, კლასიციზმის წარმომადგენელი.

ჟანრი (ფრანგ. genre – გვარი) – ხელოვნების სახეობა. სახვით ხელოვნებაში ჟანრები იყოფა გამოსახვის საგნის მიხედვით (მაგ., ნატურმორტი, პეიზაჟი და ა.შ.).

რაილი ბრიდჯით – XX ს-ის ბრიტანელი მხატვარი, ოპ-არტის წარმომადგენელი.

რესტავრაცია - დაზიანებული ექსპონატების აღდგენა.

„რამაიანა“ - ძველინდური პოემა

რანგოლი - ინდური საახალწლო ორნამენტები.

რაფაელი (რაფაელო სანტი) – XV-XVI სს-ის იტალიელი მხატვარი.

რეა - ბერძნულ მითოლოგიაში: ღმერთების დედა, კრონოსის მეუღლე.

რეალისტური ხელოვნება – ნაწარმოებები, რომლებიც ასახავს სამყაროს და ადამიანს ბუნებრივად, სინამდვილის შესაბამისად, ისე, როგორც მას ადამიანი ხედავს.

რეკონსტრუქცია – სახვით ხელოვნებაში: ნაწარმოების პირვანდელი სახის გამოსახვა, აღდგენა.

რელიეფი - სიბრტყეზე გამოქანდაკებული გამოსახულება.

რემბრანდტ ჰარმენს ვან რეინი – XVII ს-ის ჰოლანდიელი მხატვარი.

რენესანსი (ფრანგ.) - აღორძინება, კულტურის აყვავების ხანა ევროპაში. ჩაისახა იტალიაში, შემდეგ გავრცელდა ევროპის სხვა ქვეყნებში. ძირითადად მოიცავს XV-XVI სს-ებს.

რიტმი - ხელოვნებაში: რაიმე ელემენტის პერიოდული მონაცვლეობა.

როკოკო – XVIII ს-ის მხატვრული მიმდინარეობა, რომელიც მოხდენილი სტილითა და მხიარული ხასიათით გამოირჩეოდა.

რომანტიზმი – XVIII ს-ის ბოლოსა და XIX ს-ის I ნახ. მხატვრული მიმდინარეობა, რომელიც ამაღლებული, ემოციური და მგზნებარე სულით ხასიათდებოდა.

რუბენსი პეტერ პაულ – XVII ს-ის ფლანდრიელი მხატვარი.

სატრიუმფო თაღი – გამარჯვების ზეიმისათვის (ტრიუმფისათვის) განკუთვნილი ნაგებობა.

სათოფური - ციხე-კოშკის კედელში დატანებული პატარა სარკმელი.

სარკოფაგი – ქვის ან ხის სამარხი.

სილუეტი – ფიგურის ან საგნის სიბრტყობრივი, ერთი ფერით შესრულებული გამოსახულება.

სიმბოლო – გამოსახულება ან საგანი, რომელიც პირობითად განასახიერებს რაიმე ცნებას ან მოვლენას (მაგ. თეთრი შროშანა სიწმინდის სიმბოლოდ ითვლებოდა, წითელი ვარდი – სიყვარულის სიმბოლოდ და ა.შ.)

სიუჟერენი – შუა საუკუნეებში: სხვა რაინდებზე მაღალი მდგომარეობის მქონე პირი.

სიუჟეტი – მხატვრულ ნაწარმოებში ასახული ამბავი, შინაარსი.

სკრიპტორიუმი – წიგნის სახელოსნო შუა საუკუნეებში.

სკულპტურა (ლათ. „sculpto“ – ვკვეთ) – ქანდაკება, სახვითი ხელოვნების დარგი.

სტატუეტი - პატარა ქანდაკება.

სურბარანი ფრანსისკო – XVII ს-ის ესპანელი მხატვარი.

„სფუმატო" – ფერწერაში: კონტურების შერბილება შუქჩრდილით.

ტიბერიუსი - რომის იმპერატორი ახ. წ. I ს.

ტიციანი – XV-XVI სს. ვენეციელი მხატვარი.

ტოტემი -- ცხოველი, რომელიც ტომის წინაპრად მიაჩნდათ.

უკანა პლანი – სურათის ის ნაწილი, რომელიც ყველაზე შორს გვეჩვენება.

უორჰოლი ენდი – XXს-ის ამერიკელი მხატვარი, პოპ-არტის წარმომადგენელი.

უჩელო პაოლო – XVს-ის ფლორენციელი მხატვარი.

უშეტი – მსახურთა ამსახველი თოჯინები, რომლებსაც ეგვიპტელები სამარხებში აწყობდნენ.

ფასადი - შენობის ერთ-ერთი გარეთა მხარე.

ფაქტურა (ლათ. **factura** – დამუშავება) – ზედაპირთა თვისებების გადმოცემა. ფერწერა – ხელოვნების დარგი, სადაც გამოსახულება საღებავის მეშვეობით იქმნება.

ფიდაისი – ძვ. წ.-ით Vს-ის ბერძენი მოქანდაკე.

ფოვიზმი (ფრანგ. "**Fauve**" - ველური) - XXს. მხატვრული მიმდინარეობა. ფრაგონარი ონორე – XVIIIს-ის ფრანგი მხატვრები, როკოკოს წარმომადგენელი.

ფრანჩესკა პიერო დელა – XVს-ის იტალიელი მხატვარი.

ქანდაკება – სხვადასხვა მასალისაგან გამოსახულების კვეთისა და ძერწვის ხელოვნება.

შარავანდი(შარავანდედი) ანუ ნიმბი – წმინდანის თავზე გამოსახული ნათება.

შარდენი ჟან ბატისტ სიმეონ – XVIIIს-ის ფრანგი მხატვარი.

ცერერა – რომაულ მითოლოგიაში: ნაყოფიერების ქალღმერთი.

ძირითადი, ანუ პირველადი ფერები – წითელი, ყვითელი და ლურჯი.

წინა პლანი – სურათის ის ნაწილი, რომელიც ყველაზე ახლოს გვეჩვენება.

ჭიქური – კრიალა ნივთიერება, რომლითაც ფარავენ თიხის ნაკეთობათა ზედაპირს.

ჯვარ-გუმბათოვანი ეკლესია – შენობა, რომლის ოთხი მკლავი ჯვრის ფორმას ქმნის და გუმბათითაა გადახურული.

ჯონსი ჯასპერ – XX ს-ის ამერიკელი მხატვარი, პოპ-არტის წარმომადგენელი.

ჯორჯონე – XV-XVIსს-ის ვენეციელი მხატვარი.

ჯოტო დი ბონდონე – XIII-XIVს. იტალიელი მხატვარი, რომელმაც პირველმა დაიწყო ხატვა ახალი, რენესანსული მანერით.

პაეროვანი პერსპექტივა – ეს არის პაერის ზემოქმედება სხვადასხვა მანძილზე განლაგებულ საგანთა ფერზე და სიმკვეთრეზე.

პალსი, ფრანს – XVIIს-ის პოლანდიელი მხატვარი.

პიდრა – ბერძნულ მითოლოგიაში – ცხრათავიანი ურჩხული.

პედა ვილემ კლაას – XVIIIს-ის პოლანდიელი მხატვარი-ნატურმორტი.

პერაკლე – ბერძნული მითების პერსონაჟი, სახელოვანი გმირი.

პერალდიკა – მეცნიერება გერბების შესახებ.

პეროლდი -- პერალდიკის სპეციალისტი.

ჰუმანისტები - აღორძინების ხანაში: მეცნიერები და ხელოვანები, კლასიკური ანტიკური კულტურის მცოდნენი.